

Giovanni Boccaccio

Dekameron

(izbor)

eLektire.skole.hr

s talijanskog preveli:

Olivera Jovanović

(Predgovor; Uvod u prvi dan;
novele I. 1; II. 3; X. 5; X. 6)

Katarina Stanić

(novele II. 5; III. 1; IV. 5; V. 9;
VI. 1; VI. 2; VI. 4; VI. 5; VII. 10; VIII. 3)

Zvonimir Bulaja

(novele VI, 10 i VIII. 8)

Sadržaj

PREDGOVOR _____	5
UVOD U PRVI DAN _____	7
PRVI DAN - PRVA NOVELA _____	18
DRUGI DAN - TREĆA NOVELA _____	27
DRUGI DAN - PETA NOVELA _____	33
TREĆI DAN - PRVA NOVELA _____	40
ČETVRTI DAN - PETA NOVELA _____	44
PETI DAN - DEVETA NOVELA _____	47
ŠESTI DAN - PRVA NOVELA _____	51
ŠESTI DAN - DRUGA NOVELA _____	53
ŠESTI DAN - ČETVRTA NOVELA _____	56
ŠESTI DAN - PETA NOVELA _____	58
ŠESTI DAN - DESETA NOVELA _____	60
SEDMI DAN - DESETA NOVELA _____	66
OSMI DAN - TREĆA NOVELA _____	69
OSMI DAN - OSMA NOVELA _____	74
DESETI DAN - PETA NOVELA _____	77
DESETI DAN - ŠESTA NOVELA _____	80

Ovo je početak knjige imena Dekameron, prezimena Kraljević Galeotto, što sastoji se od sto novela što ih u deset dana pripovijedaše sedam gospa i tri mladića

PREDGOVOR

Čovječno je sažaliti se nad ožalošćenima: iako svakome priliči takvo nešto, ponajviše se zahtijeva od onih kojima je utjeha već bila potrebna i koji su je u drugima našli, među kojima sam, ako je ikome utjehu pružiti trebalo ili mu je draga bila i zadovoljstvo mu pricinjala, bio ja. Razlog tomu je što sam, od najranije mladosti svoje do dana današnjeg, prekomjerno zaslijepljen bio uzvišenom i plemenitom ljubavlju, i pripovijedajući o njoj činilo se možda da je uzvišenija bila nego što to priliči mom niskom rodu; i iako su me smjerni ljudi koji su o mojoj ljubavi znali zbog nje hvalili i mnogo više cijenili, ipak sam veliku patnju zbog nje podnositi morao, zasigurno ne zbog okrutnosti ljubljene gospe, već zbog prekomjernog plamena koji je u meni razbuktala žudnja koju obuzdati znao nisam; ljubav ta me je, ne dopuštajući mi da otpočinem ni u najpristojnijim granicama, često i više namučila nego što je bilo potrebno. U toj mucu toliki mi oslonac pružiše ugodna promišljanja ponekog od mojih prijatelja i njihove hvalevrijedne utjehe da, sasvim sigurno tvrdim, zbog njih tada nisam umro. Ali, kako bijaše po volji Onoga koji, djelujući u beskonačnosti, nepobitnim zakonom odredi da svemu na ovom svijetu dođe kraj, moja je ljubav, vatrena kao nijedna druga, koju nikakva snaga uvjeravanja niti savjet, očita sramota ili prijeteća pogibelj čak nisu mogli ni slomiti ni obuzdati, sama od sebe vremenom kopnila, ostavljajući mi u duši onaj užitak koji običava pružati onome koji nije plovio njezinim najmračnijim pučinama; te sada, tamo gdje je mučna bivala, tu osjećam da je, odnoseći sav jad, samo užitak ostao.

Ali, iako je prestala patnja, nije iščezlo sjećanje na dobročinstva koja mi ukazaše oni kojima, zbog naklonosti koju su prema meni gajili, teške bijahu moje muke: niti će, vjerujem, iščeznuti ikada osim u slučaju moje smrti. A kako zahvalnost treba, po mom uvjerenju, iznad svih drugih vrлина hvaliti, a njezine suprotnosti kудiti, da se ne bih pokazao nezahvalnim, riješio sam u sebi da ću, u onoj mjeri u kojoj mi to moje skromne mogućnosti dozvoljavaju, vraćajući dug za ono što sam primio, sada kad se mogu smatrati slobodnim, pomoći, ako ne onima koji mi pomoć pružiše a kojima možda zbog razuma njihovog ili dobre sreće pomoć nije potrebna, onda bar onima kojima treba malo razonode pružiti. Premda bi moja pomoć, ili, ako želite, utjeha, mogla biti ili jest od male pomoći onima koji je trebaju, ipak sam mišljenja da je najprije treba pružiti tamo gdje je potreba najveća, jer će joj tu korist biti najveća, i jer će tu najbolje biti primljena.

I tko će se naći da zaniječe da nju, kakva god da bila, znatno više ljupkim gospama nego muškarcima valja pružati? One u nježnim grudima, strahujući i stideći se, skrivenim čuvaju ljubavni plamen, čiju nadmoć nad onim očitim znaju oni koji su je osjetili, a osim toga, uslovljene htijenjima, voljama i zapovijedima očeva, majki, braće i muževa, najviše vremena provode zatvorene u uskom krugu svojih odaja, sjedeći skoro besposlene, i htijući i odbijajući u isto vrijeme u sebi prevrću po različitim mislima koje ne mogu uvijek vesele biti. A ako se zbog tih misli neka sjeta, potaknuta gorućom željom, rodi u njihovim dušama, u njima se uz veliku patnju treba i zadržati, ako je ne uklone nova promišljanja, ne spominjući još i to da su žene mnogo slabije u podnošenju tih stvari od muškaraca. Isto se ne događa zaljubljenim muškarcima, što je očito. Oni, ako ih nekakva sjeta ili

teške misli ožaloste, imaju mnogo načina da ih ublaže ili otjeraju, zato što im, kad to požele, ne manjka prilika da šeću i svašta čuju i vide, da love ptice, divljač ili ribu, da jašu, kockaju se ili trguju. Svaka od tih prilika dovoljno je snažna da duh, posve ili dijelom, od mučnih misli otrgne i, bar na kratko vrijeme, privuče k sebi, poslije čega, ovako ili onako, na jedan način ili drugi, ili dođe utjeha, ili patnja postanje manja.

Stoga, kako bih bar dijelom ispravio grijeh Fortune, koja je, tamo gdje najmanje snage ima, kao što vidimo da je slučaj kod nježnih gospi, škrtija bila u svojoj potpori, te kako bih pružio pomoć i zaklon onima koje ljube (jer je drugima dovoljna igla, vreteno i motovilo), namjera mi je ispričovjediti sto novela, ili priča, parabola i pripovijesti ako želite, što ih u deset dana kazivaše čestita družba od sedam gospa i tri mladića, združenih po prolasku kuge koja pomor za sobom ostavi, i nekoliko pjesmica što su ih te iste gospe sebi za zabavu pjevale.

U tim će se novelama ugodne i gorke ljubavne zgode zbiti, kao i drugi sretni događaji, kako u modernom dobu tako i u onom davnom, iz kojih će te iste gospe koje ih budu čitale jednako moći uživati u zabavnim zgodama što ih novele kazuju, kao što će i koristan savjet moći izvući, ako uspiju spoznati što valja izbjeći a čemu se prikloniti: a ne vjerujem da se to može dogoditi a da muka ne prođe.

A ako, po volji Božjoj, i bude kako je rečeno, Amoru treba zahvaliti, koji mi je, oslobodivši me svojih okova, dao dozvolu da prionem njihovoj razonodi.

UVOD U PRVI DAN

Počinje prvi dan Dekameraona, u kojem se, po piščevom obrazloženju razloga koji su nagnali osobe o kojima će biti riječ da se sastanu i zajedno pripovijedaju, pod vladanjem Pampineje govori o zgodama koje su najviše po volji svakome od njih.

Koliko puta, dražesne dame, pomislim na to koliko ste sve po prirodi sažaljive, toliko puta uvidim da će ovo djelo, po vašem mišljenju, imati težak i neugodan početak, kao što je bolno sjećanje na minulu smrtonosnu kugu¹ jednako teško svakomu tko ju je iskusio ili drugačije spoznao, a njen biljeg nosi na čelu². Ali ne želim da vam to usadi strah od daljeg čitanja ili da gotovo cijelo vrijeme provedete čitajući kroz uzdahe i suze. Neka vam ovaj užasni početak bude ono što je putnicima strma i surova planina, uz koju se prostire lijepa i ugodna dolina koja im toliko ugodnija bude koliko je teže bilo uspeti se i sići s planine. I kao što se na kraju svake radosti nalazi bol³, tako se i nevolje okončavaju nastupajućim veseljem. Na ovu kratku muku (kažem kratku jer se sastoji od malo riječi) ubrzo će se nadovezati milina i užitak koje sam vam ranije obećao, a koji se možda i ne bi očekivali od ovakvog početka, da ih nisam spomenuo. Istinu govoreći, da sam vas mogao nekim drugim putem povesti k onom što sam vam namjerio, a ne tako strmim putem kao što je ovaj, drage volje bih to bio učinio, ali razlog zbog kojeg su se događaji o kojima će se u nastavku čitati odigrali nije moguće izložiti bez ovog uvoda, te sam gotovo nuždom nagnan da o njemu pišem.

Govorim vam, dakle, da su godine od plodonosnog Utjelovljenja Sina Božjeg⁴ dostigle bile brojku od tisuću trista četrdeset i osam, kad se u slavnoj Firenci, najljepšem od svih talijanskih gradova, nastanila smrtonosna kuga. Je li zbog djelovanja nebeskih tijela ili zbog pravednog Božjeg gnjeva, koji je zbog naših rđavih djela pao na smrtnike kako bih ih popravio, ona je, počevši se širiti par godina prije iz istočnih krajeva⁵, istim tim smrtnicima oduzela nemjerljivi broj života, te se, harajući stalno iz mjesta u mjesto prema Zapadu, sijajući bijedu nastavila širiti. U borbi s njom nije vrijedila ni ljudska razboritost, ni poduzete mjere prema kojima su određeni službenici čistili grad od velikih prljavština i zabranjivali ulaz svakom bolesniku, ni mnogi savjeti o zaštiti zdravlja, a uz to pomagale

---

¹ *na... kugu*: 1348. godine kuga je poharala grad Firencu. Ta velika pandemija kuge, zvana "crna smrt", zahvatila je cijeli stari svijet od 1348-1350. godine. Bolest se iz središnje Azije proširila preko crnih štakora, a po procjenama od nje je umrlo od 30 do čak 60% stanovništva Europe. Epidemija je imala za posljedicu i znatne društvene i ekonomske promjene.

² *biljeg... na čelu*: strašna iskustva stanovnika Firence prouzrokovana smrtonosnom kugom, a koja su detaljno opisana u tekstu koji slijedi, obilježila su njihove živote.

³ *na kraju... bol*: Stari Zavjet, Poslovice, XIV, 13.

⁴ *utjelovljenja Sina Božjega*: u Firenci se tada računalo da godina počinje 25. ožujka, na dan Utjelovljenja, a ne 25. prosinca, na dan Kristovog rođenja.

⁵ *iz istočnih krajeva*: iz Azije.

nisu ni ponizne molitve što su ih, ne jednom već mnogo puta, vjernici u naloženim procesijama ili na druge načine upućivali Bogu. Stoga, u rano proljeće rečene godine, kuga poče zastrašujuće harati i na nesvakidašnji način pokazivati svoje bolne posljedice. I nije se pokazivala kao na Istoku, gdje kome god je potekla krv iz nosa bio je to očit znak neizbježne smrti, već su se u njezinim začecima i u muškaraca i u žena javljale neke otekline, ili na preponama ili pod pazusima, od kojih su jedne rasle u obliku obične jabuke, druge u obliku jajeta, neke su rasle više, neke manje, a narod ih je nazivao micinama. I za kratko vrijeme počinjala bi se rečena smrtonosna micina bez iznimke širiti s tih dijelova tijela po cijelom tijelu, i ubrzo nakon toga počinjala su se mijenjati i obilježja rečene bolesti, pretvarajući se u crne ili modre mrlje koje su se mnogima pojavljivale po rukama i bedrima, a i po svim drugim dijelovima tijela, negdje krupne i rijetke, a negdje sitne i guste. I kao što je micina na početku bila, i još uvijek bješe, nepogrešiv znak buduće smrti, tako i te mrlje bjehu svakome na kome bi se pojavile.

A u liječenju bolesti koju su donosile ni liječnički savjet niti bilo koji njihov proizvod ne imаше učinka: štoviše, je li to bilo zbog prirode bolesti koja to ne dopuštaše, ili zbog neznanja vidara (uz one učene, pojavio se i veliki broj onih koji nikada nikakav nauk o medicini nisu primili, a bilo ih je i muških i ženskih) koji joj nisu znali uzrok, te joj se stoga ne mogaše odgovarajućim sredstvom suprotstaviti, ne samo da malo tko ozdravljашe, već gotovo svi do trećeg dana od pojavljivanja rečenih znakova, netko brže netko sporije, a većina bez groznice ili druge neugode, umirahu. I bijaše ta kuga jača zato što se s bolesnih na zdrave prenosila zajedničkim kontaktom, baš kao što vatra zahvati suhe ili naučljene stvari kad su joj u blizini. I zlu tu nije bio kraj, jer se bolest i uzrok opće smrti nisu samo razgovorom ili drugim doticajem s bolesnicima prenosili na zdrave, već se činilo da je čak i dodirivanjem odjeće ili bilo čega drugog što su bolesnici dodirivali ili koristili rečena bolest prelazila na onog tko ih je dodirnuo. Nevjerojatno je i ovo što upravo kanim reći, i da to oči mnogih i ove moje ne vidješe, jedva bih se usudio u to i povjerovati, a kamoli o tome pisati, sve i da sam to čuo od nekog pouzdanog čovjeka. Govorim vam da je spomenuta kuga u toj mjeri bila zarazna da ne samo da je prelazila s čovjeka na čovjeka, već, što je još i čudnije, a mnogo je puta bilo viđeno, kad bi neku stvar od čovjeka koji je od nje bolovao ili od iste umro dotakla neka životinja, ne samo bi se zarazila tom bolešću, već bi ju za kratko vrijeme ona i ubila.

Zbog ovakvih događaja, a i mnogih drugih njima sličnih ili gorih, oni koji ostadoše živi počeše strahovati i umišljati razne stvari, i gotovo svi pribjegavaše vrlo okrutnoj odluci, onoj da se gnušaju bolesnika i bježe od njih i njihovih stvari, i tako postupajući svatko je vjerovao da će sačuvati svoje zdravlje. A bilo je i onih koji držaše da ih umjeren život i uzdržavanje od svake suvišnosti može zaštititi od te nepogode te, sačinivši družbu, živješe odvojeni od svih, i skupljajući se u one kuće gdje ne bijaše nijednog bolesnika i zatvarajući se u njih, da bi ljepše živjeli, umjerenost se služeći najukusnijim jelima i najboljim vinima te izbjegavajući svaku neumjerenost, ne razgovarajući ni sa kim i odbijajući čuti izvana bilo kakvu vijest o smrti ili o bolesnima, prebivaše uz muziku i one užitke koji im bijahu dostupni. Drugi, koji bijahu suprotnih mišljenja, tvrdili su da je u prevelikom piću, svakakvom uživanju, skitanju naokolo uz pjesmu i zadirkivanje i udovoljavanju svakom svom prohtjevu, kao i podsmijevanju i rujanju sa svim što se događalo, siguran lijek tom zlu. To što su propovijedali primjenjivali su i u praksi koliko god je bilo u njihovoj moći, i danju i noću, idući sad u jednu krčmu sad u drugu, i pijući bez reda i bez mjere, čak mnogo više po tuđim kućama, samo ako bi u njima namirisali nešto što bi im godilo ili bilo po volji. A to su mogli bez poteškoća činiti, jer su svi, kao da im više nije bilo do života, zapuštali i sebe i svoje stvari, i mnoge su kuće njihove postale zajednice, te se i

stranac njima koristio ako bi se našao blizu njih, kao što bi to radio gospodar, a i sa svom tom životinjskom nakanom uvijek su se sklanjali od bolesnih. Zbog takve žalosti i nesreće u našem gradu časna vladavina zakona, kako ljudskih tako i Božjih, gotovo da bijaše potpuno svrgnuta i uništena djelovanjem njihovih propovjednika i izvršitelja koji, poput svih ostalih, bijahu ili mrtvi ili bolesni, ili im bijaše ostalo tako malo sljedbenika da ne mogahu više obavljati nikakvu službu, pa je svakome bilo dopušteno raditi što ga bijaše volja. Veliki broj bješe i onih koji se odlučiše za srednji put između ova dva iznad rečena, ne uzdržavajući se od jela koliko prvi, i ne razmećući se u piću i ostalim prekomjernostima kao drugi, već prema svojim potrebama dovoljno uživahu i ne zatvarajući se kružiše gradom, noseći u rukama jedni cvijeće, drugi mirisne trave, treći razno ljekovito bilje, koje često stavljahu pod nos, držeći da je odlična stvar krijepiti mozak takvim mirisima, budući da se činilo da se u zraku posvuda osjećao smrad leševa, bolesti i lijekova. Neki su bili okrutnijih stajališta, što možda bješe sigurnije po njih, govoreći da nema boljeg lijeka protiv kuge, ni jednako dobrog, od bježanja pred njom, pa ovim razlogom potaknuti, ne brinući se ni za šta drugo do za sebe, mnogi muškarci i žene napustiše svoj grad, svoje kuće, svoje rođake i vlastitu imovinu i skloniše se na svoje ili na tuđe seoske posjede, kao da Božji gnjev koji tom kugom kažnjavaše zlobu ljudsku ne seže tamo gdje su oni bili, već se obrušava samo na one koji se nalaze iza zidina svog grada, ili su držali da u gradu nitko neće preživjeti i da im je došao posljednji sat života.

I kao što nisu pomrli svi ti koji su tako posebno razmišljali, tako nisu svi ni preživjeli. Štoviše, mnogi od njih su se razboljeli i posvuda su se, iako su dok bijahu zdravi služili kao primjer onima koji su uspjeli sačuvati zdravlje, gotovo skroz napušteni odvajali od života. Ako i ostavimo po strani da se građanin od građanina sklanjao, i da se gotovo nijedan susjed za susjeda nije brinuo, i da se su se rođaci rijetko ili nikad posjećivali, pa i izdaleka, takvi su se strah i muka uvukli u srca muškaraca i žena, da je brat brata ostavljao, i stric sinovca, i sestra brata, a često i žena svog muža, a uz to su se (što je još i gore i gotovo nevjerovatno) očevi i majke sklanjali od svoje djece, kao da nisu ni bila njihova. Iz ovih razloga onima koji su se razboljeli, a njih je bio neizreciv broj, i muškaraca i žena, nikakva druga pomoć nije preostajala do dobre volje prijatelja (a i njih je bilo malo) ili pohlepe slugu, koji su ih dvorili ponukani velikim i nepriličnim plaćama. Uz sve to ih i nije bilo mnogo, a oni koji su ih služili bijahu grubi muškarci i žene kojima su strana bila ta dvorenja, i koji ni za što drugo nisu bili obučeni do da bolesnima dodaju neku stvar koju bi im ovi zatražili, ili da uz njih bdiju kad budu umirali, a dvoreći ih tako, često su zarađujući i umirali. Bivajući tako oboljeli napušteni i od susjeda, i od rođaka, i od prijatelja, a kako bijaše i oskudica slugu, rodi se jedan običaj za koji se prije nije znalo, da nijednoj ženi, ma koliko dražesna ili lijepa ili plemenita bila, kad se razboli nije smetalo da je dvori muškarac, bio on mlad ili ne, i da mu bez imalo srama pokazuje svaki dio tijela, kao što bi to učinila pred ženom, samo ako bi nužda njezine bolesti to iziskivala. Stoga su, možda, one koje su ozdravile bile manje čestite. Uz to je i veliki broj bio onih koji su izgubili živote, a možda bi i preživjeli da im je netko pomogao, pa je po gradu, što zbog neimanja prikladne njege koja oboljelima nije bila dostupna, što zbog smrtnosti kuge, bilo veliko mnoštvo onih koji su po gradu i danju i noću umirali, u tolikom broju da je strašno bilo o tome i slušati, a kamoli tome svjedočiti. Iz ovih se razloga, gotovo iz nužde, među građanima koji su preživjeli stvoriše običaji suprotni nekadašnjim.

Postojahu jednom običaj (a i danas vidimo da je prisutan), da se rođake i susjede okupe u kući umrlog i da ga tu s njegovom obitelji oplakuju, a s druge su se strane pred kućom pokojnika okupljali njegovi rođaci, susjedi i veliki broj građana, a ravnaajući se prema pokojnikovom statusu kuću je pohodilo i svećenstvo, te su ga pripadnici njegovog staleža,

uz pogrebnu svečanost, paljenje svijeća i pojanje, na ramenima nosili u onu crkvu koju je prije smrti bio odabrao. Kad je kuga počela pokazivati svoje okrutno lice, ovi običaji gotovo da posve ili većim dijelom nestadoše, i drugi nastadoše umjesto njih. Ne samo da su ljudi umirali a da nisu bili okruženi mnogim ženama, već je bilo i onih koji su s ovog svijeta odlazili bez svjedoka, a malo je bilo onih koji su žalovitim plačem i gorkim suzama svoje rodbine bili ispraćeni. Štoviše, umjesto njima, društvo ih je ispraćalo smijehom, dosjerkama i veseljem, a taj su običaj žene, da zaštite svoje zdravlje, zaboravivši pritom velikim dijelom na žensku samilost, izvrsno naučile. Malo je bilo onih čija bi tijela do crkve ispratilo više od deset do dvanaest njihovih najbližih, a na ramenima ih nisu nosili časni i ugledni građani, već mrtvonoše sumnjivog podrijetla, koji su sami sebi dodijelili naziv grobari i za taj su posao bili plaćeni. Oni su ih na nosilima hitajući odnosili ne u onu crkvu koju je pokojnik prije smrti odredio, već najčešće u onu najbližu, prateći četiri do šest svećenika koji su uz pomoć rečenih grobara, s malo svijeća a nekad bez ijedne, ne upuštajući se u preduge ili svečane obrede, pokojnikovo tijelo polagali u prvi prazan grob.

Običan puk, a možda i većina srednjeg sloja⁶, mnogo su bolje oslikavali tadašnju bijedu, zato što su što nadom što siromaštvom nagnani ostajali u svojim domovima, te ih je, jer se nisu odvajali jedni od drugih, na tisuće dnevno obolijevalo, a kako ih nitko nije dvorio niti im pomagao, gotovo su svi umirali bez odrješenja grijeha. Veliki je broj bio i onih koji su po ulicama i danju i noću skončavali, a za smrt mnogih su, iako su umirali u kućama, susjedi tek po smrdu tijela u raspadanju doznawali. Grad je bio pun i ovih i onih koji su posvuda umirali. Susjedi su se najčešće držali iste procedure, ponukani što samilošću koju su osjećali prema umrlima, što strahom da im trulež mrtvih tijela ne ugrozi zdravlje. Oni su sami, ili uz pomoć nosača (kad ih je bilo u blizini) izvlačili tijela umrlih iz njihovih domova i polagali ih ispred ulaza, gdje bi ih, posebice izjutra, moglo vidjeti mnoštvo onih koji su se tuda kretali; i tada bi nabavili nosila, a bilo je i onih koji su tijela umrlih, u nedostatku nosila, odnosili na daskama.

Nisu se na samo jednoj dasci dva ili tri tijela odnijela zajedno, niti se to dogodilo samo jednom, već bih ih se mnogo moglo nabrojati na kojima su odnijeti žena i muž, dva ili tri brata ili otac i sin i tako redom. Bezbroj se puta dogodilo tako da su se dvojici svećenika, koji su s križevima u rukama pratili nekog umrlog, priključila i tri ili četiri grobara s nosilima, i tamo gdje su svećenici mislili da će pokopati jednog pokojnog pokopali bi ih šest ili sedam zajedno s njim. Njima nije odavana počast ni suzom, ni paljenjem svijeće, niti pratnjom. Štoviše, dotle bješe došlo da se manje brinulo za umiruće nego što bi se danas brinulo o kozama. I više nego jasnim se pokazalo tada da dok prirodni slijed stvari nije mogao malim i rijetkim nevoljama poučiti mudre da strpljivo podnose život, snaga zla je u tome uspjela, učinivši običan puk neobadanim i neosjetljivim. U crkvama nije više bilo dovoljno crkvenog zemljišta za grobove, zbog mnoštva tijela koja bivahu donošena u svaku crkvu, svaki dan i gotovo svakog sata, posebice ako su po starom običaju htjeli svakog zasebno pokopati, pa su se u crkvenim grobljima, pošto sve već bješe puno, kopale velike jame u koje su polagali na stotine donesenih. Kad bi ih poredali u te jame, jednog na drugog kao što se ukrcava roba na brod, pokrivali bih ih s malo zemlje, tek toliko da se dođe do vrha jame.

I da se više ne bavim pojedinostima naših minulih jada koji su zadesili grad, tvrdim vam da, dok trajahu ta mrska vremena, ni njegova okolica nije bila uskraćena ni za jednu od tih nedaća. Po rasutim selima i poljima (ostavljajući po strani kaštele koji su bili grad u

---

⁶ *običan... sloja*: tadašnje firentinsko društvo bilo je podijeljeno u slojeve. Visoki i srednji sloj bili su udruženi u više, odnosno niže cehove.

malom) kukavni i bijedni radnici i njihove obitelji, bez ikakve liječničke pomoći ili dvo-
renja slugu, po ulicama i po svojim imanima i kućama, i danju i noću, ne kao ljudi već
gotovo kao životinje umirahu. Iz tog razloga su oni, usvojivši nove bludne navike i ne
mareći više ni za svoje stvari ni za poslove, izgledali kao da su tog istog dana koji im je
osvanuo čekali da ih smrt pohodi, te se nisu ni brinuli o budućem priplodu stoke, ili o
oplođivanju zemlje, ili o svojim prošlim poslovima, već su se svojski trudili potrošiti sve
što im je bilo pod rukom. Stoga se događalo da volovi, magarci, ovce, koze, svinje i pe-
rad, čak i psi koji su ljudima uvijek odani, budu istjerani iz svojih boravišta i da lutaju
kako koji po poljima gdje još ležaše napušteno žito, ni požnjeveno a kamoli pokupljeno. I
mnoge su se od tih životinja, kao da posjedovaše razum, pošto bi dan provele pasući,
uvečer vraćale site u svoje torove bez ikakvog pastirskog nahođenja.

Što bi se drugo moglo reći (ostavivši okolicu i vrativši se u grad) osim da takva i tolika
bijaše okrutnost Neba,⁷ a možda donekle i ljudi, koja učini da između ožujka i idućeg
srpnja, što zbog nemilosrdnosti kužne bolesti, što zbog neodgovarajuće njege koju su
bolesnici imali, ili su pak bili sasvim napušteni u svojim mukama zbog straha koji imaše
zdravi, prema pouzdanim procjenama, više od sto tisuća ljudskih bića izgubi život iza
zidina grada Firence. Vjerojatno je da se prije ove smrtonosne nedaće nije ni znalo da ih i
ima toliko u gradu. Oh, koliko je velikih palača, koliko lijepih kuća, koliko plemićkih
zdanja, u kojima su nekada živjele cijele obitelji, gospoda i gospe, ostalo zjapiti prazno!
Koliko je slavnih loza, raskošnih nasljedstava, glasovitih bogatstava, ostalo bez zakoni-
tog nasljednika? Koliko je hrabrih ljudi, koliko lijepih žena, koliko dražesnih mladića,
koje bi čak i Galen, Hipokrat i Eskulap⁸ držali jedrima, ujutro objedovalo sa svojim rođa-
cima i društvom, a iste te večeri večeralo na drugom svijetu sa svojim precima!

I meni je mučno raspredati o tolikim jadima koji se sručiše na grad Firencu, te stoga, že-
leći izbjeći govoriti o onima o kojima nije neophodno pripovijedati, velim vam da se, u
vrijeme kad naš grad bijaše gotovo pust, dogodi da su se (po onom što čuh od osobe od
povjerenja) u štovanoj crkvi Santa Maria Novella⁹, jednog utorka izjutra, kad je crkva
bila gotovo prazna, pošto su čule svetu službu, sastalo sedam mladih gospa, obučenih u
tamne odore kako je i dolikovalo tom periodu. Sve one bijahu povezane ili prijatelj-
stvom, ili susjedstvom, ili rodom, i ni jedna nije bila prevalila dvadeset i osmu godinu
niti je imala manje od osamnaest, a uz to je svaka bila razborita, i plemenite krvi, i lijepog
stasa, i uzornog ponašanja, i dražesna u svojoj čestitosti. Nazvao bih ih ja njihovim pra-
vim imenima da me valjan razlog ne sprječava da to učinim, a to je ovaj: ne želim da se
zbog onog o čemu su pripovijedale, a što sad slijedi, ili zbog onog o čemu su slušale, bilo
koja od njih u budućnosti zasrami, budući da su danas okviri u kojima je dozvoljeno za-
bavljati se ponešto uži nego onda kad su, iz rečenih razloga, bili mnogo širi ne samo u
odnosu na njihove godine, već i u odnosu i na mnogo zreliju dob. Isto tako, ne želim dati
povoda zavidnim ljudima, uvijek pripravnim da bace sjenu na svakog tko uzorno živi,
da ičim oskrnave čast ovih vrljih gospa, a kako bi se ipak bez pometnje moglo razumjeti
ono što je svaka od njih rekla, namjeravam im nadjenuti imena koja će odgovarati, pot-

---

⁷ *okrutnost Neba*: iznad spomenuto djelovanje nebeskih tijela.

⁸ *Galen, Hipokrat i Eskulap*: Galen iz Pergama (129-199. n. e.) bio je istaknuti rimski liječnik grčkog podrijetla, Hipokrat sa Kosa (460-277. p. n. e.) bio je antički grčki liječnik kojeg nazivaju ocem medicine, Eskulap je rimski bog liječništva (grčki Asklepije).

⁹ *Santa Maria Novella*: jedan od simbola grada Firence. Riječ je o principalnoj dominikanskoj crkvi, izgrađenoj u periodu od 1278-1360. godine.

puno ili dijelom, naravi svake od njih.¹⁰ Prvoj i najstarijoj od njih dat ćemo ime Pampinea, drugoj Fiammetta, trećoj Filomena a četvrtoj Emilia, petu ćemo zatim nazvati Lauretta, šestu Neifile, a posljednjoj ćemo, ne bez razloga, nadjenuti ime Elissa.¹¹

Gospe se nisu smišljeno sastale, već su se slučajno našle zajedno u jednom dijelu crkve, te sjedoše gotovo u krug i nekoliko puta uzdahnuvši ostaviše krunice i Očenaše, pa počеше među sobom razgovarati o vremenima koja su ih zadesila i mnogim drugim stvarima.

Poslije nekog vremena, dok su druge šutjela, Pampinea ovako poče govoriti: - Drage moje gospe, i vi i ja smo često mogle čuti da nikog ne vrijeđa onaj tko se pošteno služi svojim pravom. Prirodno je pravo svakog tko dođe na ovaj svijet da svoj život koliko može štiti, čuva i brani. U prilog poštivanju ovog prava dogodilo se koji put čak i to da su ubojstva iz samoobrane prošla nekažnjeno. A kad to već dozvoljavaju zakoni, u interesu kojih je dobrobit svakog smrtnika, koliko više doliči nama i svakom drugom da se, nikog ne uvrijedivši pritom, poslužimo sredstvima koja su nam dostupna kako bismo očuvali svoje živote! Svaki put kad obratim pozornost na naše jutrošnje ponašanje, a još više na to kako smo se ponašale prošlih jutara, i kad pomislim koji i kakvi su naši razgovori, shvatim da se, a i vi to isto možete spoznati, svaka od nas boji za svoj život. Nimalo se ja tome ne čudim, ali se jako čudim, budući da je svaka od nas obdarena ženskim umom, da ništa ne poduzimamo povodom uzroka našem opravdanom strahu. Mi se zadržavamo ovdje, po mom mišljenju, kao da želimo ili moramo biti svjedoci koliko je mrtvih tijela spušteno u grob ili da slušamo drže li ovdašnji fratri, kojih gotovo da više i nema, svoje službe u za to predviđenim satima, ili kako bi svakom tko se pojavi pokazali svojom odjećom¹² kakvi su i koliki naši jadi. A kad odavde izađemo, vidjet ćemo kako gradom pronose mrtve i bolesne, ili ćemo vidjeti one koje je javni zakon zbog nedjela koja su počinili bio prognao kako se, gotovo kao da se rugaju s njim, besramno šeću gradom, i to stoga što su čuli da su izvršitelji zakona ili mrtvi ili bolesni, ili ćemo vidjeti ološ našeg grada, podgrijan našom krvlju, kako, nazivajući sebe grobarima, na našu muku jašu i šepure se uokolo, skrnaveći svojim nepristojnim pjesmama naše nevolje. Ništa drugo i ne čujemo, do: "Oni su umrli", i, "Ovi drugi su na umoru", a da ima tko plakati za njima, posvuda bi se čuli bolni jecaji. A kad se vratim svojoj kući, (ne znam dogodi li se i vama isto), od brojne moje obitelji nikog drugog ne nađem do sluškinje, te mi se od straha sve dlake na glavi nakostriješe, i čini mi se da gdje god kroz nju krenem ili zastanem vidim sjene onih koji su preminuli, i to nisu ona lica na koje sam navikla, već me užasne prikaze, (ne znam kako su odjednom takvima postali), plaše. Zbog ovakvih događaja mi se i ovdje i vani i u kući čini da sam bolesna, tim više što mi se čini da ovdje nitko više nije ostao osim nas, ako mu je imalo snage ostalo i ako je imao odgovarajuće mjesto da se

¹⁰ imena... naravi svake od njih: uobičajeno je u srednjovjekovnom pjesništvu bilo literarnim likovima nadijevati imena koja su u sebi sadržavala određene poruke i indirektno aluzije, što na literarnu radnju i likove u njoj, što na tadašnju društvenu realnost.

¹¹ Prvoj... Elissa: imenima junakinja *Dekameron* pisac je odao počast antičkim i srednjovjekovnim pjesnicima (Vergilije, Dante, Petrarca) koristeći varijacije na imena junakinja njihovih djela ili na djela općenito: ime Elissa je preuzeto iz Vergilijevog epa *Eneida*, Neifile upućuje na Danteov *Novi život*, Lauretta je varijacija na Petrarkinu Lauru. Pored toga, gospe nose imena junakinja Boccacciovih mladenačkih djela: Pampinea je ime junakinje *Ameta*, Fiammetta je protagonistica *Elegije gospe Fiammette*, Filomeni je posvećeno djelo *Filostrato*, dok se ime Emilija pojavljuje u djelu *Tezeida*.

¹² svojom odjećom: misli se na odjeću crne boje, koja se nosi u koroti.

skloni kao što mi imamo. A čula sam i vidjela više puta (ako su uopće i živi više) da oni, ne praveći nikakvu razliku između poštenih i nepoštenih stvari, samo ako im se tako prohtje, i sami i u društvu, i danju i noću, čine ono što im najviše zadovoljstva pruža. I ne ponaša se tako samo običan narod, već su i redovnici po samostanima, hineći da vjeruju da i za njih važi isto i da im priliči činiti ono što čine i drugi, postali bludni i razuzdani, oslobodivši se zakona poslušnosti i odavši se putenim zadovoljstvima, držeći da će se tako spasiti. Pa ako je tako (a jasno se vidi da jest), što radimo mi ovdje? Što čekamo? Čemu se nadamo? Zašto smo ljenije i sporije u odnosu na očuvanje našeg zdravlja od svih ostalih građana? Smatramo li da smo manje vrijedne od drugih? Ili smatramo da je naš život sigurniji u našim tijelima nego što je to slučaj kod drugih, toliko da ni za što ne moramo brinuti što bi nam moglo naškoditi? Griješimo i u zabludi smo, moje gospe, i kolika je samo naša glupost kad držimo da je tako. Koliko puta si dozvolimo da se prisjetimo kakvi su i u kolikom broju bili mladići i djevojke pokošeni ovom okrutnom kugom, toliko ćemo puta vidjeti jasan dokaz naše gluposti. I stoga, kako zbog prenemaganja ili odugovlačenja ne bi upali u ono što, želimo li to, možemo na neki način izbjeći (ne znam hoćete li i vi dijeliti moje mišljenje u svezi s tim), držim da bi izvrsno postupili kad bi, kao što su to mnogi prije nas učinili, napustili ovaj grad, i bježeći od nečasnih tuđih primjera kao od smrti, s poštenim namjerama otišli na naša seoska imanja, kojih svaka od nas ima u velikom broju, i tamo u onom veselju, onoj radosti, onom uživanju boravili, kojima ni u čemu ne bismo prekršili pravila razboritosti. Tamo se čuje ptičji pjev, zelene se brežuljci i doline, polja prepuna žita talasaju se kao more, drveće raste u svim oblicima, nebo je plavlje, i čak i kada je prošarano oblacima, ne umanjuje se time njegova vječna ljepota, posebice ako se usporedi s pogledom na puste zidine našeg grada. Osim toga, tamo je zrak mnogo svježiji, i u većem broju ima svega onoga što je potrebno za život u ovim vremenima, a i manje je mučno. To je stoga što, iako i tamo umiru seljaci kao što građani umiru ovdje, manji je broj kuća i stanovnika nego što je slučaj u gradu. S druge strane, ako dobro vidim, mi nikog ovdje ne ostavljamo. Štoviše, sa sigurnošću možemo reći da smo prije mi ostavljene, jer su nas naši najbliži, što smrću pokošeni, što u bijegu od smrti, kao da i nismo njihove, same ostavili u tolikoj nesreći. Nimalo se nećemo pokajati ako budemo slijedile ovaj savjet, a u suprotnom bi nas mogli snaći bol, muke, a možda i smrt. Stoga, ako se i vi slažete, držim da bi dobro postupile ako bi povele sa sobom svoje sluškinje da nas prate s onim što nam je potrebno, i ako bi se, danas ovdje a sutra ondje, prepustile veselju i zabavi koje možemo naći u ovim vremenima. Tamo bi trebale boraviti dok ne vidimo (ako nas prije smrt ne stigne) kakav je svršetak nebo odredilo ovim događajima. I podsjećam vas da nam više priliči čistog obraza otići, nego zajedno s mnogim drugim ženama u nepoštenju ostati. -

Ostale gospe, pošto su saslušale Pampineu, ne samo da pohvališe njezin savjet, već, u želji da ga primijene, počеше detaljnije među sobom razgovarati o načinu na koji to da izvedu, gotovo kao da su, čim se odatle ustanu, morale krenuti na put.

Tad Filomena, koja bijaše veoma razborita, reče: - Gospe, koliko god da je Pampineino izlaganje bilo izvrsno, ne valja nam tako brzati da ispunimo ono što nam u njemu predlaže, kao što ste izgleda voljne učiniti. Podsjećam vas da smo sve žene, a nijedna nije više djevojčica da ne bi znala kako rasuđuju žene kad su na okupu i kako se vladaju bez muškog vodstva. Mi smo nestalne, svojeglave, sumnjičave, malodušne i plašljive,¹³ i zato

---

¹³ *nestalne... plašljive*: nasuprot isticanju ženskih duhovnih vrlina, kao što su plemenitost, nježnost, samilost, dostojanstvo, čast, i mnoge druge, u srednjevjekovnoj književnosti nije bio rijedak slučaj da žene bivaju opisivane i iznad navedenim atributima.

jako sumnjam, ne pristanemo li da nas neko drugi vodi, da će se ova družba raspasti mnogo prije nego što bi nam to odgovaralo, i to na štetu naše časti. Stoga nam valja razmisliti prije nego li krenemo. -

Reče tad Elissa: - Muškarci su zaista glava ženama, i bez njihovog vodstva rijetko kad neko naše djelo privedemo hvale vrijednom kraju. Ali kako da nađemo te muškarce? Svaka od nas zna da je većina njezinih najbližih umrla, a oni koji su ostali živi bježe od onog od čega i mi pokušavamo pobjeći, u različitim družinama, jedni ovdje a drugi tamo, a da i ne znamo kamo. Ne bi nam priličilo da povedemo neznance, zato što, želimo li djelovati u svoju korist, valja nam urediti sve na takav način da nas tamo gdje idemo s ciljem da se zabavimo i odmorimo ne snađu jad i bruka.

Dok su gospe ovako razgovarale, uđoše u crkvu tri mladića, od kojih ni najmlađi među njima nemaše manje od dvadeset i pet godina i u kojima ni zlokobnost vremena koja ih snađoše, ni gubitak prijatelja ili rođaka, ni strah za same sebe nisu uspjeli ljubav ni ohladiti, a kamoli ugasiti. Jedan se od njih zvao Panfilo, drugi Filostrato, a posljednji Dioneo,¹⁴ ugodne naravi i lijepih manira svaki od njih, i imашe namjeru potražiti najveću utjehu u tim nemirnim događajima u susretu sa svojim draganama, koje su sve tri pukim slučajem bile među rečenih sedam,¹⁵ a par njih su bile u rodu s nekima od njih.

Nisu ih još ni opazili, kad one vidješe njih, zato Pampinea tad otpoče smiješeći se: - Sreća je već na početku na našoj strani, jer nam je poslala razborite i valjane mladiće koji će nam rado biti i vodiči i potpora, ako se ne budemo snébivale povjeriti im ovaj zadatak.

Neifile tad, sva porumenjevši u licu od srama zato što ju je jedan od mladića ljubio, ova-ko reče: - Pampinea, za ime Božje, pazi što govoriš! Držim da je sasvim očito da se samo lijepo može govoriti o svakom od njih, i da su sposobni i za mnogo veće stvari od ove, te shodno tome smatram da bi oni bili dobro i pošteno društvo ne samo nama, već i mnogo ljepšim i plemenitijim gospama nego što smo mi. Ali stoga što je očito još i to da su oni zaljubljeni u neke od nas, bojim se da nas, bez naše krivnje ili njihove, ne snađu loš glas i prijekori ako ih povedemo.

Reče tad Filomena: - To nije važno, jer sve dok časno živim i dok nemam mrlja na savjesti, neka govori tko što hoće protiv mene, Bog i istina će stati u moju obranu. Nego, kad bi oni bili voljni poći s nama, zaista bi, kao što reče Pampinea, mogli reći da nam je fortuna na našem putu naklonjena.

Kad su druge gospe čuli što Filomena zbori, ne samo da ušutješe, već se sve složiše s njezinim riječima da valja pozvati mladiće i priopćiti im svoju namjeru, te ih zamoliti da im, ukoliko bi bili voljni, prave društvo na njihovom tako uređenom putu. Tad Pampinea, koja je s jednim od mladića bila u rodu, ustade ne rekavši ni riječi i zaputi se prema njima, koji su mirno stajali i promatrali ih, te ih pozdravi radosnog lica i izloži im svoju namjeru, pa ih zamoli u ime svih da čistog i bratskog srca odluče praviti im društvo. Mladići pomisliše prvo da se gospe s njima šale, ali kad vidješe da Filomena istinu zbori, veselo odgovoriše da su pripravnici, i ne odugovlačeći ni trenutak, i prije nego što izađoše iz crkve, narediše da se počne uređivati sve što je neophodno za odlazak. I pošto su osi-

---

¹⁴ *Jedan... Dioneo*: imena muških likova Boccacciovog djela piščev su atribut ljubavnog umijeća svakom od njih. Isto tako, navedena imena se pojavljuju i u piščevim mladenačkim djelima. Panfilo je uspješan ljubavnik (*Ekloge, Elegija gospa Fiammette*), Filostrato je nesretan ljubavnik (*Filostrato*), a Dioneo je, pak, zaigran i bezbrižan (*Ameto*).

¹⁵ *svojim draganama... sedam*: iako sam pisac u svom djelu nije dao potvrdu tomu, vjeruje se da su parovi u družbi bili sljedeći: Fiammetta i Dioneo, Neifile i Panfilo, te Filomena i Filostrato.

gurali sve što je potrebno i najavili se onamo kamo su se namjeravali zaputiti, idućeg jutra, to jest u srijedu, u osvit dana, gospe s nekoliko svojih sluškinja i tri mladića s trojicom svojih slugu, napustiše grad i krenuše na put. Ne udaljiše se ni dvije milje od Firence, kad stigoše na mjesto koje su bili odredili.

To se mjesto nalazilo na brijegu, sasvim udaljenom od naših cesta, okruženom raznolikim drvećem i zelenim rastinjem i oku vrlo ugodnom. Na vrhu tog brijega nalazio se dvorac s lijepim i prostranim dvorištem u sredini, i s trjemovima, i s dvoranama, i s odajama, od kojih je jedna bila ljepša od druge a sve su bile ukrašene raznobojnim crtežima, dok je sam dvorac bio okružen zelenim površinama i prelijepim vrtovima, i zdencima sa svježom vodom, a podrumi su mu bili puni izvrsnih vina, koja su više priličila iskusnim kušačima nego trijeznim i čestitim gospama. Prispjela družba bila je i više nego zadovoljna kada je našla sve pometeno, po sobama pripremljene postelje i posvuda cvijeće koje je za tog godišnjeg doba raslo, i sve nastrto rogožinom.

Kad se prvi put okupiše po dolasku, reče Dioneo, mladić ugodan i vesele naravi: - Gospe, zasluga je vaše razboritosti više negoli naše domišljatosti što smo došli ovdje. Ne znam što namjeravate učiniti sa svojim brigama, ali ja svoje ostavih iza kapije našeg grada kad malo prije s vama kroz nju izađoh, te stoga ili ćete voljne biti sa mnom smišljati šale, smijati se i pjevati (u onoj mjeri, velim, u kojoj vam to dopušta vaše dostojanstvo), ili me otpustite da se vratim svojim brigama i ostanem u onom napaćenom gradu.

Na to mu Pampinea, baš kao da je i ona sama sve svoje brige odbacila, vesela odgovori: - Dioneo, izvrsno zboriš: slavljenički nam valja živjeti, jer nismo ni bili nagnani drugim razlogom da bježimo od tuge. Ali, stoga što sve ono što je bez reda i rasporeda ne može dugo trajati, ja, koja bijah začetnica razgovora iz kojih se izrodila ova lijepa družina, misleći na to kako da učvrstim naše veselje, držim da je nužno pristati odrediti među nama predvodnika,¹⁶ kojeg ćemo poštovati i slušati kao nadređenog, i kojem će svaka misao biti usmjerena na osmišljavanje našeg veselog boravka. A kako bi svatko, uz zadovoljstvo, iskusio i teret odgovornosti koju donosi predvodništvo, i kako i s jedne i s druge strane ne bi bilo zavidi ako se nekom ne ukaže ta odgovornost, kažem da se svakom od nas na jedan dan dodijeli to breme i ta čast. Tko će biti prvi predvodnik odaberimo zajedno, a naslijedit će ga, kad se večernja ura približi, onaj ili ona koji ili koja bude po volji predvodniku tog dana, a taj ili ta neka, po svom nahođenju, za vrijeme svog vladanja, određuje i odlučuje o mjestu i načinu na koji nam valja živjeti.

Te se riječi i više nego svidješe svima, te jednoglasno izabraše Pampineu za kraljicu prvog dana, a Filomena, otrčavši do jednog lovora, čuvši puno puta razgovore o slinim častima kojima su čašćavane njegove grane i koliko dostojnim časti činjahu onog tko je za služivao da ga njima okruna, otkinu mu par grančica pa od njih splete častan i oku ugodan vijenac i položi joj ga na glavu,¹⁷ i bijaše to, dok je družba bila na okupu, svakom drugom očit znak kraljevskog gospodstva i predvodništva.

Pampinea, postavši kraljicom, dade zapovijed da se svi utišaju pa, pozvavši preda se sluge trojice mladića i četiri sluškinje koje gospe bijahu dovele, u potpunosti tišini reče: - Kako bih ja prva dala primjer svima vama, po kojem će, napredujući od dobrog ka boljem, naša družba živjeti i trajati poštujući red i uživajući bez imalo srama, dok god nam

---

¹⁶ *odrediti među nama predvodnika*: u nastavku djela izabrani predvodnik družbe bit će oslovljavan kao kralj ili kraljica određenog dana.

¹⁷ *oku... glavu*: u tadašnjoj Firenci čin polaganja lovorovog vijenca na glavu (tj. krunidba lovorovim vijencem) bio je čin ukazivanja najveće časti.

to bude po volji, imenujem na početku Parmena,¹⁸ Dioneovog slugu, za upravitelja ovog imanja, te mu povjeravam brigu i staranje o cijelom našem kućanstvu, kao i o svemu vezanom za opremanje i služenje u blagovaonici. Sirisco, Panfilov sluga, neka bude naš nabavljač i rizničar i neka slijedi Parmenove naredbe. Tindaro, u službi Filostrata i ostale dvojice, neka dvori u njihovim sobama onda kad drugi, zauzeti svojim poslovima, ne budu mogli u njima dvoriti. Moja sluškinja Mizija, i Filomenina Licisca, imat će stalnu službu u kuhinji, i vrijedno će pripremati jela po Parmenovoj naredbi. Himera, Laurettina sluškinja, i Fiammettina Stratilija, neka vode računa o sobama u kojima će boraviti gospe i o čistoći mjesta gdje ćemo svi boraviti, a svatko od vas, ako mu je stalo do naše milosti, želimo i zapovijedamo da se čuva, kamo god išao, odakle se god vraćao, što god čuo ili vidio, da nam nikakav glas do veseo ne donosi izvana.

Kad je ukratko naredila što je imala i svi je zbog toga pohvališe, ustade vesela i reče: - Pogledajte vrtove i travnjake i druga zanimljiva mjesta, po kojim svatko neka se zabavlja kako mu je mило, a kad otkuca treća ura¹⁹ neka se svi okupimo objedovati dok je hlada.

Pošto je dakle nova kraljica otpustila veselu družbu, mladići se u pratnji lijepih gospi lakim korakom uputiše k jednom od vrtova, razgovarajući o zabavnim zgodama i pletući krasne vijence od raznolikog rastinja kroz ljupku pjesmu. Zadržavši se u vrtu onoliko vremena koliko im kraljica bijaše odredila, vratiše se u kuću i zatekoše Parmena kako je marljivo započeo svoj posao, zato što kada uđoše u blagovaonicu u prizemlju vidješe stolove prekrivene s kao snijeg bijelim stolnjacima, na kojima bijahu postavljene čaše koje izgledaše kao da su od srebra, sve ukrašeno cvijećem od brnistre. Zatim, pošto oprao ruke, svi zauzeše svoja mjesta poštujući kraljičinu volju i Parmenov raspored. Počeše unositi pažljivo pripremljena jela, i izvrsna vina bijahu poslužena, a trojica sluge u tišini nastaviše služiti oko stolova. Svakog iz družbe razveseli što sve bijaše tako lijepo uređeno, pa uz ugodan razgovor i u veselju objedovaše.

A kad odnesoše stolove (budući da su sve gospe i mladići znali plesati, a neki od njih i izvrsno svirati i pjevati), kraljica naloži da se donesu glazbala, pa, sljedeći njezinu naredbu, Dioneo uze lutnju a Fiammetta violu, i zasnivaše prijatnu plesnu melodiju. Zatim kraljica posla sluge da objeduju, pa, zajedno s ostalim gospama i praćena drugom dvojicom mladića, laganim korakom započe ples,²⁰ a kad su završili počese pjevati ljupke i vesele pjesme. I ovako su vrijeme provodili sve dok se kraljici ne učini da bi trebali poći na spavanje, i ona ih tada otpusti, pa tri mladića odoše u svoje sobe, koje bijahu odvojene od ženskih, i nađoše u njima lijepo pripremljene postelje i sve, kao i u blagovaonici, puno cvijeća, a slično nađoše i gospe, pa se svukoše i legoše.

Nije prošlo mnogo iza devete ure²¹ kad kraljica ustade i probudi sve gospe, a isto tako i mladiće, tvrdeći da je škodljivo predugo spavati po danu, te se stoga zaputiše na jednu livadu, na kojoj je trava bila zelena i visoka, a ni s jedne strane je nije moglo obasjati sunce. Osjetiše i kako pirka blagi vjetrovi, a po kraljičinoj volji svi posjedaše u krug po zelenoj travi, i ona im tad reče: - Kao što vidite, sunce je već visoko na nebu i velika je vrućina, i ništa se ne čuje osim cvrčaka gore u maslinama, te bi stoga zaputiti se negdje u ovom

---

¹⁸ *Parmen*: u Boccacciiovom djelu i imena slugu imaju svoj korijen u srednjovjekovnom pjesništvu.

¹⁹ *treća ura*: u srednjem vijeku vrijeme se računalo po rimskom modelu i bilo je podijeljeno na dvanaest ura od izlaska do zalaska sunca. Ekvivalent treće ure je današnjih devet sati.

²⁰ *laganim... ples*: riječ je o *caroli*, plesu francuskog podrijetla (*carole*).

²¹ *devete ure*: prema rimskog računanju vremena. Prema tadašnjem računanju vremena, ekvivalent devetoj uri je tri sata poslije podne.

trenutku bez sumnje bila ludost. Ugodno i svježije je boraviti ovdje, a imamo, kao što vidite, i stolice i šah, pa se svatko može, po svom nahođenju, zabavljati kako želi. Ali ako ste voljni poslušati moj savjet, ovaj vreli dio dana ne bi trebali provesti u igrama, kroz koje se jedni uznemire a ni drugi posebice ne uživaju u njima, baš kao ni oni koji ih promatraju, već pripovijedajući, jer dok jedan pripovijeda, cijela se družba može zabavljati. Svatko od vas neće još ni dovršiti svoju pripovijest, a sunce će zaći i odnijeti vrućinu, i onda ćemo moći otići tamo gdje vam bude najmilije potražiti zabavu, te stoga, ako vam je po volji ovo što vam govorim (a spremna sam i u tome uslišiti vašu želju), ovako postupimo, a ako vam ne bude bilo po volji, neka svatko do sumraka radi ono što želi.

I gospe i mladići hvalama obasuše to pripovijedanje:

- Dakle, reče kraljica, kad vam je to po volji, neka u ovom prvom danu svatko bude slobodan da kazuje o onim zgodama o kojima mu je najmilije govoriti.

Okrenu se zatim Panfilu koji joj je sjedio s desne strane i ljubazno mu reče da jednom svojom novelom da početak drugima. Tad Panfilo, čuvši zapovijed, dok su ga svi slušali, smjesta započe ovako.

PRVI DAN - PRVA NOVELA

Ser Cepparello, lažno se ispovjedi, prevari pobožnog fratra i preminu te, iako je za života bio veoma loš čovjek, poslije smrti ga proglasiše svecem i nazvaše ga sveti Ciappelletto.¹

Dolikuje prilici², drage dame, da sve čega se čovjek primi započne sa slavnim i svetim imenom Onoga³ koji bijaše stvoritelj svega što postoji. Iz ovih pobuda, morajući prvi krenuti u ovo naše pripovijedanje, kanim započeti s jednom njegovom čudesnom zgodom kako bi se, kad je čujemo, naša vjera u Njega kao u nepromjenjivo bivstvo učvrstila, a Njegovo ime znanjem bilo hvaljeno. Svima nam je poznato da su svjetovne stvari prolazne i smrtno i da su, u sebi i izvan sebe, pune čamotinje, jada i muka te, budući takve, podložne neslućenim pogibeljima. Neupitno je da ih mi, koji smo prožeti njima i njihov smo dio, ne bi mogli ni podnositi niti ih se otarasiti, da nam posebna milost Božja pritom ne daje snagu i uvid. Nije nam vjerovati da ona silazi k nama i u nas nekom našom zaslugom, već pobuđena vlastitom blagošću i molitvama onih koji nekada, kao i mi, smrtni bijahu i za života služili Njegovoj volji, a sada u vječnosti s Njim blaženi borave. Njima se molimo, kao zaštitnicima svojim, koji iz iskustva poznaju slabosti naše (a možda i stoga što nismo odvažni uputiti svoje molitve vrhovnom sucu), da se zauzmu za nas u svemu onom što držimo potrebnim. A njegovu milosrdnu velikodušnost prema nama još i više prepoznamo kad nam se, jer uspješni nismo oštrinom smrtnog oka ni na koji način prodrijeti u tajnu Božjeg nauma, koji put dogodi da, zavarani mišljenjem, pred Njegovo Veličanstvo postavimo zagovornika kojeg je već u vječno izgnanstvo otjerao. Usprkos tomu, On⁴, kome ništa nije skriveno, obazirući se više na čistoću onog koji moli nego na njegovo neznanje ili progonstvo posrednika⁵ kojeg kao da blaženim drži, usliši one koji mu se mole. Ovo će se jasno očitovati u noveli koju kanim kazivati, kažem jasno, ali ne prema sudu Božjem, već prema ljudskom.

---

¹ Protagonist ove novele nastao je po uzoru na stvarnu osobu imena Cepperello (negdje i Ciapperello) Dietaiuti iz Prata, za koga dokazi tvrde da je živio krajem XI. stoljeća, te početkom XII. Bavio se lihvarskim poslovima kao i Boccacciov lik te je, kao što biva i u noveli, radio za Musciatta Franzesija, jednog od zloglasne braće Franzesi koji su trgovali pod sumnjivim okolnostima. Zbog njihovih poslova jedno je vrijeme boravio i u Burgundiji. Za razliku od Boccacciovog lika, Cepperello Dietaiuti nije bio notar.

² *Dolikuje itd.* Prva novela svakog dana počinje izravnim obraćanjem pripovjedača čitatelju.

³ *Onoga*: Boga.

⁴ *On*: Bog.

⁵ *progonstvo posrednika*: progonstvo u pakao.

Pripovijeda se, dakle, da je Musciatto Franzesi⁶, postavši vitezom veoma bogatog i uspješnog trgovca, morao, na poziv i poticaj pape Bonifacija⁷, poći u Toskanu s gosparom Karlom bez Zemlje⁸, bratom francuskog kralja. Imajući u vidu da su mu poslovi, kako to kod trgovaca često biva, vrlo zamršeni i ovdje i ondje, i ne mogavši ih bez napora i brzo razriješiti, smisli da ih povjeri nekolicini ljudi. Za svaki posao nađe rješenje, ali ne bijaše siguran kome, a da dovoljno sposobnosti ima, povjeriti da naplati novac koji mu dugovaše nekoliko Burgundana.⁹ Razlog njegove nesigurnosti bješe glas da su Burgundani svadljivi ljudi, te da su nevjerni i nepošteni, a on se nije mogao dosjetiti tko bi toliko opak mogao biti da bi se u njega moglo pouzdati da će njihovu zloću nadvladati. Razmišljajući nadugo i naširoko o tome, pade mu na um neki ser Cepparello iz Prata,¹⁰ koji je često u njegovu kuću u Parizu dolazio. Radilo se o čovjeku niskog rasta i nakićenom, a kako francuzi nisu znali što znači Cepparello, misleći da je to cappello, što je u njihovom narodnom jeziku vijenac, a i zato što je, kako smo rekli, malog rasta bio, zvali su ga ne Ciappello, već Ciappelletto¹¹. Stoga su ga kao Ciappelletta svugdje poznavali, a tek nekolicina ga je znala kao Cepparella.

Evo kakav čovjek je bio taj Ciappelletto: bio je notar, ali takav da je veliki stid osjećao ako neka od njegovih isprava (a malo ih je i sastavljao) ne bi bila krivotvorena; takvih bi napraviti htio koliko god bi ih se od njega tražilo, i njih bi radije poklanjao nego što bi neke druge za velike novce sročio. S najvećim je veseljem lažno svjedočio, bio pozvan ili ne, a budući da se u to vrijeme u Francuskoj najviše vjerovalo prisegama, nije se suzdržavao od lažnog prisezanja. U tolikim je sporovima varajući pobijedio koliko puta su ga pozvali da se svojom vjerom zakune da će govoriti istinu. Najviše je uživao, i to je posebice usavršavao, u zametanju zla, neprijateljstva i bruke među prijateljima i rođacima, ili bilo kim drugim, i veseliji bi postajao što su se veća zla iz toga rađala. Kad bi mu ponudili da sudjeluje u ubojstvu ili kakvom drugom zločinu, pristao bi bez iznimke; i više puta se i sam ponudio da vlastitim rukama nekog rani ili ubije. Psovao je Boga i svece na sva zvana i za svaku, pa i najmanju stvar, zato jer najrazdražljiviji među ljudima bio. U crkvu nikada nije išao, a svima njezinim sakramentima ismijavao se koristeći ogavne riječi, kao

---

⁶ *Musciatto Franzesi*: sin Guida Franzesija, trgovac sumnjivog glasa koji je poslovao u Francuskoj. Poznat je po tome što je bio savjetnik kralja Filipa IV. Lijepog (1268-1314), kojeg je, prema firentinskim izvorima, savjetovao u svezi s ne baš uvijek čistim i poštenim poslovima. Ipak, francuski je kralj braću Franzesi imenovao vitezovima i svojim rizničarima, a Musciatta Franzesija i načelnikom Prata.

⁷ *pape Bonifacija*: papa Bonifacije VIII., rođen kao Benedetto Caetani, poglavar katoličke crkve od 1294-1303.

⁸ *poći... Karlom bez Zemlje*: Karlo Valois (1270-1325) bio je drugorođeni sin francuskog kralja Filipa III, kojeg su nazvali Karlo bez Zemlje, budući da nikada nije naslijedio posjede koji idu uz kraljevsku titulu. Postavši kraljem pred sam kraj života, nakon smrti svoga brata kralja Filipa IV, osigurao je titulu svome sinu, dok je u narodu ostao poznat kao grof Karlo Valois ili Karlo bez Zemlje. Za radnju novele bitan je njegov pohod na Firencu, na poziv pape Bonifacija VIII, da utvrdi mir između Crnih i Bijelih gvelfa, gdje je vlast predao Crnim gvelfima.

⁹ *Burgundana*: stanovnika kraljevine Burgundije, današnja istočna Francuska. Tijekom Stogodišnjeg rata između Engleske i Francuske francuski kralj Ivan II povjerio je Burgundiju svom mlađem sinu, nakon čega je postala zasebna kraljevina, značajnog ugleda i bogatstva.

¹⁰ Prato je grad u Toskani, nedaleko Firenze.

¹¹ *Cappello... Ciappelletto*: ime Ciappelletto je deminutiv od francuske riječi *chapel*, što znači kruna, vijenac.

da se radi o kakvoj prostoj stvari, dok je, s druge strane, rado posjećivao krčme i druga nemoralna mjesta i tamo obitavao. Žudio je za ženama kao psi za batinama, a u nedoličnim je radnjama uživao više od bilo kojeg drugog rđavog čovjeka. Silom bi uzimao i krao, s istom savješću s kojom bi svet čovjek pružao. Bješe tako proždrljiv i toliko voljaše piti, da mu je znalo od toga pozliti, a i odličnim ga prevarantom na kocki smatraše. Ali zašto tako opširno o tome govorim? Može biti da se radilo u najgorem čovjeku koji se ikada rodio. Moć i položaj gospara Musciatta dugo su podupirali njegove pakosti, zbog čega su puno puta prema njemu imali obzira i pojedinci koje je uvrijedio, i suci prema kojima je nepravedan bio. Sjeti se, dakle, gospodar Musciatto ser Cepparella čiji je život izvrsno poznao i pomisli isti taj gospodar Musciatto da to mora da je čovjek kakvog je zahtijevala pokvarenost Burgundana. Stoga ga pozva i reče mu sljedeće: "Ser Ciappelletto, kao što znaš, uskoro ću se potpuno povući odavde, a imam, između ostalih, posla i s Burgundanima, velikim varalicama, te ne znam kome bih drugom povjerio do tebi da od njih ubere moj novac. Stoga, budući da sada nemaš nikakvog posla, ako se kaniš ovoga prihvatiti, namjeravam ti pribaviti naklonost dvora¹² i dati ti odgovarajući dio od onog što utjeraš."

Ser Ciappelletto, koji tada besposlen bijaše i ne imашe dovoljno svjetovnih dobara, shvati da odlazi onaj koji mu je dugo vremena bio oslonac i potpora, te nimalo ne oklijevajući, gotovo kao nuždom nagnan, donese odluku i reče da drage volje pristaje. Kad su sklopili dogovor, te pošto je dobio punomoć i pismo preporuke od kralja, ser Ciappelletto, po odlasku gospara Musciatta, ode u Burgundiju gdje ga gotovo nitko nije poznao; te tamo, protivno svojoj prirodi, poče blagonaklono i umiljato ubirati novac i izvršavati ono radi čega je i došao, gotovo kao da je srdžbu čuvao za kraj.

I postupajući tako, nastani se u kući dvojice braće Firentinaca koji su se lihvarskim poslovima bavili, i njega, za ljubav gospara Musciatta, veoma poštovali. Tu se ser Ciappelletto razboli, a braća odmah naložiše da dođu liječnici i sluge da ga služe, i sve potrebno njegovom ozdravljenju nabaviše. Ali, kako je star bio i neuredno živio, svaka pomoć bijaše ništavna i, prema liječničkim izjavama, stanje mu se je iz dana u dan pogoršavalo, kao čovjeku koji smrtno boluje, zbog čega dvojici braće bijaše jako žao.

I jednog dana, veoma blizu sobe u kojoj je ser Ciappelletto bolestan ležao, između sebe počеше raspravljati: "Što nam je činiti s njim?", reče jedan i nastavi: "U veliku nas je nevolju uvalio, jer da ga ovako bolesnog izbacimo iz kuće, ne bi pametno postupili i veliki bi prijekor zaradili. Ljudi su vidjeli da smo ga primili, te posluživali i tako brižno liječili, a sada ga, ne mogavši nam ništa učiniti što bi mu zamjeriti mogli, tako naglo i na smrt bolesna iz kuće izbacujemo. S druge strane, on bijaše tako pokvaren čovjek, da se neće htjeti ispovjediti niti ikakav crkveni sakrament primiti, a ako umre bez ispovijedi, nijedna crkva neće htjeti primiti njegovo tijelo, štoviše, bit će bačen u jamu¹³ kao pas. A sve i da se ispovjedi, grijesi njegovi su tako veliki i toliko grozni da će se dogoditi isto, jer neće biti tog fratra ili popa koji bi ih htio ili mogao odriješiti, te će opet, neodriješениh grijeha, završiti u jami. A ako se to dogodi, sav će ovdašnji narod, kako zbog našeg zanata koji nepravednim drže i po cijeli dan o njemu ružno govore, tako i zbog želje da nas pokradu,

---

¹² *dvora*: dvor kraljevine Francuske.

¹³ *bačen u jamu*: smatrajući ih nedostojnima da budu pokopani u grobljima zajedno s drugim vjericima, mještani su tijela izopćenih iz crkve bacali u jame.

vidjevši to, dignuti uzbunu i povikati: "Ove lombardske pse¹⁴, koji ni u crkvu nisu prispjeli, nećemo više ovdje trpjeti", te će pohitati u naše kuće i možda će nas, pored imovine, stajati i života. Stoga, ako ovaj umre, svakako nam se loše piše."

Ser Ciappelletto je, kako rekosmo, ležao blizu mjesta gdje su ovi razgovarali i, imajući istančan sluh, kako to često kod bolesnika možemo primijetiti, ču što su o njemu govorili. Pozva ih tad sebi i reče: "Ja ne želim da vi zbog mene zabrinuti budete ni da strahujete da će vas zbog mene snaći neka šteta. Čuo sam što ste o meni razgovarali i posve sam siguran da bi se dogodilo upravo to što kažete, kad bi okolnosti bile kakvim ste ih zamislili, ali neće. U svom sam životu toliko puta uvrijedio Gospoda Boga da, učinim li to još jednom na svojoj samrti, gotovo da je i svejedno. Probajte mi, stoga, dovesti jednog svetog i vrlog fratra, najboljeg što ga možete naći, ako takvih ima, i prepustite stvar meni. Sigurni budite da ću prilike urediti na način da dobro bude i vama i meni, i to će biti na vaše zadovoljstvo."

Dva brata, iako nisu polagali veliku nadu u bolesnikove riječi, ipak odoše u jedan fratarski samostan i zatražiše svetog i mudrog čovjeka koji bi ispovjedio Lombardanina što bolovaše u njihovoj kući. Predstaviše im jednog starog fratra, svetog i čestitog života, velikog poznavatelja Svetog Pisma i časnog čovjeka, kojem su svi mještani osobito odani bili, i oni ga povedoše sa sobom. Kad je fratar ušao u sobu gdje ser Ciappelletto ležao, sjede mu vrlo blizu i počne ga prvo blago tješiti, a zatim ga upita koliko je vremena prošlo otkad se zadnji put ispovjedio.

Na to ser Ciappelletto, koji se nikada ne bijaše ispovjedio, odgovori: "Moj oče, uobičavao sam se ispovjediti svakog tjedna bar jednom, a bilo je i tjedana kad sam se ispovjedio i više puta, ali točno je da otkad oboljeh, ima tome osam dana, nisam se ispovjedio, tolika je muka koju trpim zbog bolesti." Reče tada fratar: "Sinko moj, dobro si radio, i tako ti valja i ubuduće činiti, a vidim i to da ću te, kad da se tako često ispovijedaš, bez poteškoća saslušati i ispitati."

Ser Ciappelletto reče: "Gosparu fratra, ne govorite tako, nikad se ne ispovjedih toliko puta ni tako često, a da ne poželjeh ispovjediti sve svoje grijehе kojih se sjećam od dana kad sam se rodio, pa do onog u kojem sam se ispovjedio. Zato Vas molim, moj dobri oče, da me tako precizno o svakoj stvari ispitajte kao da se nikad ispovjedio nisam. Nemojte se obazirati na to što sam bolestan, jer meni je milije naškoditi ovom svom tijelu nego da, ugađajući njemu, učinim nešto što bi značilo propast moje duše, koju je Spasitelj otkupio svojom dragocjenom krvlju."

Ove se riječi jako svidješe svetom čovjeku i učiniše mu se dokazom pravednog uma, te, nakon što je velikodušno pohvalio taj običaj Ser Ciappelletta, poče ga ispitivati je li ikada u bludu sagriješio sa nekom ženom.

Na to ser Ciappelletto uzdišući odgovori: "Moj oče, sramim se da vam o tome iskreno govorim, iz straha da tašt ne zgriješim."

Sveti fratar mu na to reče: "Reci bez ustezanja, jer tko je istinu govorio, ni u ispovijedi ni u bilo kojem drugom činu nije grijeh počinio."

Reče tad se Ciappelletto: "Kad mi vi to jamčite, reći ću vam: nevin sam kao kad izađoh iz majčine utrobe."

---

¹⁴ *lombardske pse*: Francuzi su naziv Lombardani pripisivali svima čije je podrijetlo iz sjeverne Italije, a pogrдна konstrukcija *lombardski psi* ukazuje na loš glas koji ih je pratio u Francuskoj, budući da su se bavili poslovima vezanim za novac koje je većina smatrala lihvarskim.

"O, Bog te blagoslovio!", reče fratar, "kako si dobro učinio! A postupivši tako toliko si više dobroga zaslužio koliko si više slobode imao da, htijući, suprotno učiniš, za razliku od nas i svih drugih koje se pokoravamo nekim propisima."¹⁵

Fratar ga nakon toga upita je li uvrijedio Boga počinivši grijeh proždrljivosti, na šta ser Ciappelletto, glasno uzdišući, odgovori da jest, mnogo puta. Razlog tomu je taj što je on, iako je uz korizmene postove koje pobožni ljudi drže,¹⁶ običavao postiti još i svakog tjedna bar tri dana o kruhu i vodi, tu istu vodu s takvim užitkom i takvim tekom pio, posebice kad bi svladan bio od dugih molitvi ili hodočašća, s kakvim pijanci piju vino. Uz to je još mnogo puta poželio zalogaj od trava kakvu prave žene kada idu na selo, a ponekad mu se hrana više milila nego što mu se činilo da bi trebalo onomu tko posti iz pobožnosti, kako je postio on.

Na to mu fratar reče: "Moj sinko, ti grijesi su naravni i sasvim su laki, te zato ne želim da ti teški na savjesti budu više nego što je potrebno. Svakom se čovjeku, koliko god svet bio, dogodi da mu se nakon dugog posta omili jelo, a nakon napora piće."

"Oh!", reče ser Ciappelletto, "oče moj, nemojte mi to govoriti utjehe radi, jer dobro znate da i ja znam da Boga treba služiti besprijeckorno i bez rđe na duši, i da svatko tko drukčije radi griješi."

Fratar presretan reče: "Milo mi je što ti to u duši počiva i vrlo mi je draga tvoja čista i mirna savjest. Ali, reci mi, jesi li kad grijeh lakomosti počinio i poželio više nego što pri liči, ili zadržao ono što nisi smio zadržati?"

Ser Ciappelletto mu reče: "Moj oče, ne bih želio da uzimate u obzir to što se nalazim u kući ovih lihvara, jer nikakve veze ja s njima nemam. Štoviše, došao sam da ih upozorim i ukorim, i da ih odvratim od te odurne zarade, i vjerujem da bih uspio u tome da me Bog nije na ovaj način pohodio. Ali morate znati da me je otac učinio bogatašem i da sam, po njegovoj smrti, većinu tog bogatstva razdijelio služeći Bogu, a nakon toga sam se, da bih se prehranio i da bih mogao pomagati siromašnim Kristovim sljedbenicima, počeo pomalo baviti trgovinom. Želio sam ponešto i zaraditi, i uvijek sam s Božjom sirotinjom napola dijelio ono što bih zaradio, ostavljajući jednu polovicu za svoje potrebe, a drugu dajući njima, a u tome mi je Stvoritelj tako zdušno pomagao da sam uvijek s dobrog na bolje u svojim poslovima napredovao."

"Dobro si radio", reče fratar, "a jesi li se često srdio?"

"Oh!", reče ser Ciappelletto, "istinu da vam kažem, često sam se srdio. A tko bi se i mogao suzdržati, gledajući po cijeli dan kako ljudi rade sramotne stvari, ne poštuju Božje zapovijedi i ne boje se njegovog suda? Puno je dana bilo kad bih bio poželio da sam mrtav umjesto da sam živ, videći mlade kako slijede prohtjeve svoje taštine i kako se zaklinju i lažno prisežu, posjećuju krčme, ne idu u crkve, i radije pohode svjetovne putove nego Božje."

Reče tad fratar: "Moj sinko, to je opravdan grijeh, i ja ti ne bih znao za njega pokoru odrediti. A je li te koji put srdžba navela da počiniš ubojstvo, ili da nekom pogrdnu riječ uputiš, ili da kakvu drugu uvredu izgovoriš?"

Ser Ciappelletto mu odgovori: "Oh, gospodar, vi mi se činite Božjim čovjekom, kako možete takve riječi izgovoriti? Da sam samo pomislio da uradim bilo što od toga što navodi-

---

¹⁵ *nekim propisima*: ovdje se misli na propise kojima se crkveni ljudi obavezuju na čestit i neporochan život.

¹⁶ *iako... drže*: Veliki post od 46 dana i drugi postovi propisani katoličkim kalendarom.

te, mislite li da ja vjerujem da bi mi Bog toliko puta bio pomogao? Takve stvari rade nasilnici i zločinci, od kojih, kad god sam kojeg vidio, uvijek sam mu rekao: 'Idi i neka te Bog preobrati!'"

Reče tad fratar:

"Sada mi kaži, moj sinko, Bog te blagoslovio: jesi li ikad protiv nekog lažno svjedočio, ili se bavio klevetom, ili nekome uzeo nešto bez njegove dozvole?"

"Jesam, gosparu", odgovori ser Ciappelletto, "govorio sam ružno o drugima. Imao sam jednom susjeda koji je, čineći time najveću nepravdu, po cijeli dan tukao ženu, te sam, stoga, jednom ružno o njemu govorio rođacima njegove žene; toliko sam se sažalio bio nad tom jadnicom koju bi on, kad god bi previše popio, nagrdio od batina."

Reče tad fratar: "U redu onda. Ti mi reče da si bio trgovac, jesi li ikad nekog prevario, kao što je to običaj trgovaca?"

"Mora da jesam gosparu", reče ser Ciappelletto, "ali ne znam koga, osim ako to ne bješe jedan čovjek koji mi donese novac za tkaninu koju mu ranije prodah, i koji sam bez brojanja položio u škrinju. Poslije mjesec dana vidio sam da u njoj ima četiri novčića više nego što je trebalo biti, te sam ih, ne vidjevši ga opet i čuvavši mu ih godinu dana, dao za službu Božju."

Fratar reče: "To je neznatan grijeh i dobro si postupio."

Upita ga pobožni fratar i za mnoge druge stvari, na šta je ovaj sve na isti način odgovarao. Htjede fratar već pristupiti odrješenju, kad ser Ciappelletto reče: "Gosparu, imam još jedan grijeh koji vam nisam rekao."

Fratar ga upita koji, a on reče: "Sjećam se da naredih svom sluzi, jedne subote poslije devet¹⁷, da pomete kuću, te ne iskazah svetoj nedjelji poštovanje koje sam trebao."

"Oh!", reče fratar, "moj sinko, to je laki grijeh."

"Nemojte", reče ser Ciappelletto, "nemojte reći da je to laki grijeh, jer nedjelji valja iskazati najveće poštovanje, zato što je na taj dan naš Gospodin uskrsnuo iz mrtvih u život."

Reče tad fratar: "Jesi li uradio još štošta?"

"Jesam, gosparu", odgovori ser Ciappelletto, "kad jednom, i ne primijetivši, pljunuh u crkvi Božjoj."

Fratar se nasmiješi i reče: "Moj sinko, ne trebaš za to mariti, jer i mi koji smo redovnici po cijeli dan pljujemo u njoj."

Ser Ciappelletto mu reče: "Veliku uvredu time činite, jer ništa se ne treba tako čistim održavati kao sveti hram u kojem se prinosi žrtva Bogu."

Ukratko, svega mu je sličnog još rekao, i zatim poče uzdisati, a nakon toga i gorko plakati, kao onaj koji i te kako zna plakati kad to poželi.

Fratar reče: "Sinko, što ti je?"

Ser Ciappelletto odgovori: "Jao meni, gosparu, ostao mi je grijeh koji nikad ne ispovjedih. Veliki stid osjećam da bih o njemu govorio i svaki put kad ga se sjetim, plačem kao što vidite, i čini mi se sasvim izvjesnim da Bog nikad neće imati milosti prema meni zbog tog grijeha."

Fratar tad reče: "Ma hajde, sinko, što to govoriš? Kad bi svi grijesi što su ih svi ljudi ikad počinili, ili koje tek treba da počine do kraja zemaljskog vremena, bili sažeti u jednom

---

¹⁷ poslije devet: poslije tri sata poslijepodne.

jedinom čovjeku, i kad bi se on zbog njih tako pokajao i skrušio kao što vidim da si ti, toliki su blagost i milosrđe Božji, da bi mu, kad bi ih priznao, sve bilo oprošteno. Stoga ga bez oklijevanja reci."

Reče tad, još uvijek gorko plačujući, ser Ciappelletto: "Jao meni, moj oče, prevelik je moj grijeh i jedva mogu povjerovati, ako se u svojim molitvama ne zauzmete za mene, da će mi ga Bog ikad oprostiti."

Fratar mu reče: "Govori bez oklijevanja, jer ti obećajem da ću moliti Boga za tebe."

Ser Ciappelletto je nastavljao plakati i šutjeti, a fratar ga je i dalje poticao da govori. Ali, nakon što je ser Ciappelletto svojim plačem jedan dobar dio vremena držao fratra u neizvjesnosti, uzdahnu duboko i reče: "Oče moj, kad mi obećajete da ćete moliti Boga za mene, ja ću vam ga reći. Znajte da sam, kad bijah sasvim malen, jednom opsovao svoju milu majku." Kako to reče, počeo opet gorko plakati.

Fratar reče: "Oh, moj sinko, čini li ti se taj grijeh tako velikim? Oh, ljudi psuju Boga po cijeli dan i on to drage volje prašta onome tko se pokaje što ga je psovao, a ti ne vjeruješ da će tebi ovo oprostiti? Ne plači, utješi se, jer sigurno bi ti, tako skrušenom, oprostio, sve i da si bio jedan od onih što su ga razapeli na križ."

Reče tad ser Ciappelletto: "Jao meni, moj oče, što to govorite? I više nego rđavo sam postupio i preveliki sam grijeh počinio što sam je opsovao, nju, svoju milu majku, koje me je u utrobi svojoj devet mjeseci nosila i danju i noću, i u naručju držala više od sto puta! Ako vi ne molite Boga za mene, neće mi oprostiti."

Kad je fratar vidio da mu ser Ciappelletto nema više ništa za reći, odriješi ga svih grijeha i dade mu svoj blagoslov, držeći ga za veoma svetog čovjeka, kao što i priliči onome tko je u potpunosti vjerovao u istinitost ser Ciappellettovih riječi. A tko i ne bi povjerovao čovjeku koji pred smrt tako govori?

Potom, nakon svega ovoga, reče mu: "Ser Ciappelletto, uz Božju pomoć, vi ćete uskoro ozdraviti, ali ako se ipak dogodi da Bog vašu blaženu i pravednu dušu pozove k sebi, biste li bili protivni tome da vaše tijelo bude pokopano u našem samostanu?"

Ser Ciappelletto mu odgovori: "Naravno da ne bih, gosparu, štoviše, ne bih ni htio ležati negdje drugdje otkad ste mi obećali da ćete se moliti Bogu za mene, a da i ne spominjem da sam oduvijek posebnu privrženost gajio prema vašem redu. Stoga vas molim da, čim se vratite u samostan, naložite da mi donesu ono preistinito tijelo Kristovo koje jutrom na oltaru posvećujete¹⁸, jer ga namjeravam, premda sam nedostojan, primiti uz vaše dopuštenje, a nakon toga i svetu i zadnju pomast da, kad sam već živio kad grešnik, bar umrem kao kršćanin."

Sveti čovjek mu reče da mu je veoma milo to što čuje i da ispravno govori, kao i da će naložiti da mu se odmah sve donese. Tako i bi.

Dva brata koja su silno sumnjali da će ih ser Ciappelletto prevariti, te se stoga postavili iza drvene pregrade koja je dijelila sobu u kojoj je ležao ser Ciappelletto od druge sobe, mogli su bez poteškoća čuti i razumjeti što je ser Ciappelletto govorio fratru. Nekoliko puta im je, slušajući što je sve ispovjedio kao svoja djela, toliko bilo smiješno da su gotovo pucali od smijeha i među sobom su govorili: "Kakav je to čovjek kojeg ni starost, ni bolest, ni strah od smrti koja mu se bliži, a ni od Boga čijem će sudu uskoro pristupiti, nisu mogli odvratiti od njegove zloće i navesti ga da poželi umrijeti drukčije od onog kako je živio." Ali, čuvši da je rečeno da će biti pokopan u crkvi, ostalo ih nije brinulo.

---

¹⁸ *ono... posvećujete*: radi se o hostiji.

Ser Ciappelletto se ubrzo potom pričesti, a pošto mu se stanje veoma pogoršalo, primi i posljednju pomast i, kratko nakon što je održana večernja misa, istog tog dana u kojem se tako lijepo ispovjedio, umre. Dva brata tad naložiše da ga po njegovim naredbama pokopaju sa svim počastima, i obavijestiše fratre u samostanu da dođu navečer i da, kako običaj nalaže, bdiju nad tijelom, a ujutro da ga preuzmu, i pripremiše sve potrebno.

Kad je pobožni fratar koji ga je ispovjedio čuo da je ser Ciappelletto preminuo, sasta se s priorom samostana i, naloživši da se zazvoni za redovnički sastanak, objavi okupljenim fratrima da je ser Ciappelletto bio sveti čovjek, prema onome što je pojmio iz njegove ispovijedi. Iskazujući nadu da će Gospod kroz njega mnoga čuda učiniti, pobožni ih fratar uvjeri da je red s najvećim počastima i pobožnošću primiti to tijelo. Prior i ostali lakovjerni fratri složiše se oko toga, i navečer odoše tamo gdje je ležalo ser Ciappellettovo tijelo, da nad njim svečano bdiju, a ujutro se, obučeni u misnice i plivijale¹⁹, s knjigama u rukama i s križevima ispred sebe, pjevajući uputiše po tijelo, i s najvećim ga slavljem i svečanostima odnesoše u njihovu crkvu. Za njima su išli gotovo svi mještani toga grada, i muškarci i žene, a kad su stigli u crkvu, sveti fratar koji ga bješe ispovjedio pristupi propovjedaonici i počeo o njemu i njegovom životu čudesne zgone pripovijedati, govoreći o njegovim postovima, o njegovoj čistoći, o njegovoj jednostavnosti i nevinosti i svetosti. Između ostalog, govorio je i onom što mu ser Ciappelletto plačući bješe ispovjedio kao svoj najveći grijeh, te o tome kako ga je jedva uspio uvjeriti da će mu Bog oprostiti. Izgovorivši to, okrene se da prekori narod koji ga je slušao, govoreći: "A vi, od Boga prokleti, za svaku vlat sijena koja vam se zametne između nogu psujete i Boga i Bogorodicu i svu nebesku svitu."

Osim navedenih, ispriča im i mnoge druge priče o njegovoj čestitosti i čistoći i, ukratko, svojim riječima, kojima su mještani tog kraja bespogovorno vjerovali, probudi u prisutnima takvu privrženost da, nakon svršetka obreda, u najvećoj navali nagruše da mu poljube noge i ruke, rastrgnuvši mu pritom svu odjeću, držeći da je blažen onaj tko makar komad te tkanine mogaše ugrabiti. Bješe odlučeno da tijelo cijeli dan ostane otkriveno, kako bi ga svi mogli vidjeti i pohoditi. Zatim, pošto se smračilo, pokopaše ga sa svim počastima u mramornu grobnicu u kapeli, a kako se, malo po malo, počelo razdanjivati, tako se ljudi tamo zaputiše da zapale svijeću i da odaju poštovanje umrlome, a poslije mu se počeo zavjetovati i vješati voštane slike prema danom zavjetu. Proširi se, u međuvremenu, glas o njegovoj svetosti i privrženosti koju mu ljudi iskazivaše, po kojem gotovo da i nije bilo čovjeka koji se u kakvoj nevolji zadesio a da se nekom drugom svecu a ne njemu zavjetovao. Stoga ga nazvaše ser Ciappelletto, a tako ga i danas zovu, i tvrde da je Bog mnoga čuda po njemu učinio, a čini ih i dan danas, onome tko mu se pobožno preporuči.

Tako je dakle živio i umro ser Cepperello iz Prata, i svecem postade, kako ste čuli. Ne želim zanijekati mogućnost da je zaista blažen pred Bogom i da se, iako je vodio sraman i zao život, pred smrt tako pokaja, da je Bog možda imao milosti prema njemu i primio ga u svoje kraljevstvo. Ali, budući da nam to nije znano, prema onom što nam je očito, mislim i kazujem da je on prije u rukama vruga u paklu, nego u raju. A ako je zaista tako, velika je blagost Božja prema nama, koja ne gleda na naše pogreške, već na čistoću vjere, te nas, učinimo li svojim zaštitnikom njegovog neprijatelja vjerujući da mu je prijatelj, uslišava kao da smo se nekom istinskom svecu priklonili, kao glasniku njegove milosti. Stoga, kako bi po njegovoj milosti u ovim teškim vremenima i u ovoj veseloj družbi osta-

---

¹⁹ u misnice i plivijale: liturgijska odjeća.

li živi i zdravi, štujući ga i slaveći njegovo ime kako smo od početka činili, kazujmo mu svoje potrebe i sigurni budimo da će nas uslišiti.

I tad zašuti.

DRUGI DAN - TREĆA NOVELA

Tri mladića uludo potroše svoju imovinu i osiromaše; a njihov nećak, vraćajući se očajan u rodni kraj, sreće nekog opata, za kojeg se ispostavi da je kćer engleskog kralja; i ona ga uzme za muža i nadoknadi sve gubitke njegovim stričevima te ih učini opet dobrostojećima.

Gospe i mladići su s divljenjem saslušali zgone i nezgone Rinalda d'Asti, pa su pohvalili njegovu pobožnost i zahvalili Bogu i svetom Julijanu što su mu kad mu je najviše zatrebalo pritekli u pomoć. Ni gospu nisu manje umnom držale (iako to nisu naglas govorele) što je znala iskoristiti dobru priliku koju joj je Bog u kuću poslao. I dok su kroz smijeh razglabali o ugodnoj noći koju je gospa provela, Pampinea, koje je sjedila pokraj Filostrata, vidjevši da je njezin red, kao što je i bilo, zašuti i poče razmišljati o onom o čemu joj valja pripovijedati, te nakon kraljičine¹ zapovijedi, vesela i odvažna u isto vrijeme, ovako poče govoriti:

- Vrle gospe, što se više govori o djelima Fortune, to više onom tko je o njezinim naumi- ma voljan razmišljati i govoriti povoda ostaje. Tome se ne treba čuditi ako se uzme u ob- zir da su sve stvari koje naivno nazivamo svojima u njezinim rukama, te ih stoga, po ne- kom nama skrivenom nahođenju u kojem ne razaznajemo poredak, neprestano i naiz- mjence mijenja. Iako svaki dan svjedočimo tome u svemu što radimo, a i u nekim već kazivanim novelama vidjeli smo da je tako, ipak ću, kad je želja naše kraljice da se o to- me pripovijeda, njima dodati još i moju, za koju držim da će vam se svidjeti, a možda vam i na korist bude.

Živio jednom u našem gradu vitez koji se zvaše gospar Tebaldo. Jedni su govorili da je pripadao obitelji Lamberti², dok su drugi tvrdili su njegovi bili Agolanti³, osvrćući se možda više na zanat⁴ kojim su se njegovi sinovi kasnije bavili, a koji je bio u skladu s onim čime su se Agolanti oduvijek bavili, a bave se i danas, nego na bilo što drugo. Ostavljajući po strani iz koje od ove dvije kuće je potekao, velim da je u svoje vrijeme bio

---

¹ Članovi družbe predvodnika koji određenog dana vodi pripovijedanje nazivaju kraljem ili kra- ljicom (v. Uvod u prvi dan).

² *obitelji Lamberti*: radi se o drevnoj firentinskoj obitelji, čiji korijeni datiraju još iz 12. stoljeća. Mnogi članovi ove obitelji imali su značajne uloge u tadašnjem firentinskom društvu. U sukobima između gvelfa i gibelina obitelj Lamberti je podržavala politiku gibelina, te su zato više puta bili protjerani iz grada. U 14. stoljeću njihovo se ime veže uz trgovačku kompaniju Bardi, koja je imala svoje podružnice i u Engleskoj, a za novelu je također bitno spomenuti postojanje podatka kojim se dokazuje da su 1308. godine trgovci Lamberto, Agnolo i Lenso Lamberti doista napustili Firen- cu.

³ *dok su drugi tvrdili... Agolanti*: članovi obitelji Agolanti također su bili gibelini, a ono što se zna o njima jest da su se, između ostalog, bavili i lihvarskim poslovima.

⁴ *zanat*: ovdje se, uzimajući u obzir prezime Agolanti, misli na proizvodnju igala, budući da kori- jen riječi Agolanti *ago* na talijanskom jeziku znači "igla".

veoma bogat vitez, i imaše tri sina, od kojih se prvi zvao Lamberto, drugi Tebaldo, a treći Agolante, tad već stasiti i vrlo mladići, iako najstariji od njih još ne bijaše napunio osamnaest godina, kad prebogat gospodar Tebaldo preminu i njima kao svojim zakonitim nasljednicima ostavi svu svoju pokretnu i nepokretnu imovinu. Oni, ostavši prebogat i u novcu i u posjedima, ne pokoravajući se ničijim naređenjima i ugađajući samo sebi, bez ikakvog suzdržavanja počеше trošiti, držeći brojne slugе, i dobre konje, i pse, i ptice, dajući česte gozbe i viteška takmičenja, i čineći ne samo ono što plemićima priliči, već i ono na što ih njihovi mladenački nagoni navode. Nisu dugo živjeli takvim životom, kad im ponestade bogatstva koje im je ostavio otac, a kako im prihodi ne bijahu dovoljni da bi pokrili izdatke koje imaju, počеше prodavati i davati u zalog svoje posjede. Prodavajući tako dan za danom posjed za posjedom, jedva i primijetiše da im skoro ništa nije ni ostalo, i siromaštvo im tad otvori oči koje je bogatstvo držalo zatvorenima.

Iz ovih razloga Lamberto pozva jednog dana drugu dvojicu i reče im kakav bijaše ugled njihovog oca, a kakav je njihov, kakvo bogatstvo imaše, a koliko je siromaštvo u koje su zbog neumjerenog trošenja zapali. Založi se, zatim, da ih najbolje što je znao i umio uvjeri da prodaju ono malo bogatstva što im je ostalo, prije nego li pukne glas o njihovom siromaštvu, i da svi zajedno otputuju, i tako i učiniše. I bez opraštanja i sasvim neprimjetno otiđoše iz Firence i nigdje se ne zadržavajući dođoše u Englesku⁵, te se tamo, unajmivši kućicu u Londonu i trošeći veoma malo, počеше baviti nemilosrdnim lihvarskim poslovima, u čemu ih je sreća dobro služila, pa kroz nekoliko godina veliku količinu novca stekoše.

Istim tim novcem, vraćajući se sad jedan sad drugi u Firencu, veliki dio svojih posjeda otkupiše i kupiše pored njih još i mnoge druge, a uz to se i poženiše. Nastaviše, međutim, posuđivati novac u Engleskoj, te poslaše svog mladog nećaka koji se zvaše Alessandro⁶ da se brine o njihovim poslovima, a oni, sva trojica već u Firenci, zaboravivši u kakvu ih je nepriliku grdno trošenje dovelo prošli put, bez obzira na to što i obitelji zasnovaše, počеше više nego ikad prekomjerno trošiti, golemo se zaduživši pritom kod svih trgovaca, i to za velike svote novaca. Te im je izdatke tijekom nekoliko godina pomagao podmirivati novac koji im je slao Alessandro, koji, zauzimajući se oko dvoraca koje su barunima davali u zalog i drugih njihovih prihoda, od njihove pomoći imaše velike koristi.

I dok su tri brata obilato trošila, a kad bi potrošili što su imali posuđivaše i od drugih, uzdajući se uvijek u Englesku, dogodi se da, suprotno svačijem očekivanju, u Engleskoj započne rat između kralja i njegovog sina⁷, zbog kojeg se čitav otok podijeli, jedni se prikloniše jednom a drugi drugom. Iz tih razloga, Alessandru oduzeše sve barunske dvorce, a ni prihodi koje je nekad imao više mu ne bijahu od koristi. I nadajući se da će se kroz koji dan otac i sin pomiriti i da će mu se sve oduzeto vratiti, i kamate i glavnica, Alessandro nije napuštao otok, a tri brata koji u Firenci bijahu ni u čemu ne umanjivahu svoje goleme troškove i svakog se dana sve više zaduživaše.

---

⁵ u Englesku: u 13. i 14. stoljeću Firenca je plodno poslovala s Engleskom i Škotskom te su, stoga, u tim zemljama bili prisutni mnogi firentinci.

⁶ Alessandro: postoje dokumenti koji dokazuju da je neki Alessandro Agolanti doista živio sredinom 14. stoljeća.

⁷ rat... sina: radi se o sukobu između kralja Henrika II (1154-1189) i njegovog prvorođenog sina Henrika, koji se, uz podršku braće, pobunio oko nasljedstva prijestolja i raspodjele moći.

Prođe nekoliko godina, a trojica braće ne dočekaše da im nada urodi plodom, i ne samo da izgubiše povjerenje, već, kad im oni kojima su dugovali zatražiše da im plate, bijahu smjesta uhićeni. Kako njihovi posjedi nisu bili dovoljni da isplate dugove, ostadoše i dalje u zatvoru, a njihove žene i dječica pođoše kuda koji, jedni na selo, drugi nekud van grada, oskudno odjeveni, ne znajući više što da očekuju, osim da dovijeka bijedno žive.

Alessandro, koji je tijekom mnogih godina u Engleskoj iščekivao mir, vidjevši da od mira neće biti ništa i shvativši da mu je život u opasnosti, ali i da je zalud gubio vrijeme, odlučio vratiti se u Italiju i sam samcat krene na put. Odlazeći iz Bruggea⁸, sasvim slučajno, vidje da istovremeno iz grada odlazi i neki bijeli opat,⁹ kojega su pratili mnogi redovnici i sluge s velikom prtljagom koja je išla ispred njih, a pratila su ih i dva stara viteza, kraljeva rođaka, kojima se Alessandro približi budući da ih je poznavao, i oni ga rado primiše u družbu.

Putujući tako Alessandro s njima, ljubazno ih upita tko su redovnici što s toliko slugu jašu ispred njih i kamo su se zaputiti. Jedan od vitezova mu odgovori: "Onaj što jaše ispred svih je naš mladi rođak kojeg su nedavno izabrali za opata jedne od najvećih opatija u Engleskoj, a budući da je mlađi nego što to dozvoljavaju zakoni po kojima se dodjeljuju takve časti, pratimo ga u Rim kako bi zamolili Svetog Oca¹⁰ da razriješi spor oko njegovih nježnih godina u njegovu korist, i potvrdi ukazanu mu čast, ali o tome ne treba ni sa kim razgovarati."

Jašući tako mladi opat sad ispred sad iza svoje pratnje, kako svaki dan viđamo gospodu da čine po putu, ugleda blizu sebe Alessandra, koji bijaše vrlo mlad, prelijep i u licu i u stasu, i više od bilo koga drugog uljudan, ljubazan i otmjen. On mu se na prvi pogled toliko svidje koliko mu se nikad ništa drugo nije svidjelo, te ga pozva k sebi i poče s njim ljubazno razgovarati i raspitivati se tko je, odakle dolazi i kamo se zaputio. Alessandro odgovori na njegova pitanja i otvoreno mu reče u kakvom je položaju, te mu se, u onoj mjeri u kojoj su mu to mogućnosti dozvoljavale, ponudi da mu bude na usluzi. Opat, čuvši ga kako lijepo i smisljeno govori i detaljnije promotrivši njegovo ponašanje, u sebi procijeni da, iako mu zanimanje bijaše nisko, plemićkih je manira, i postade mu još i miliji, te ga, sažalivši se nad njegovim udesom, veoma prisno poče tješiti i reče mu da nastavi gajiti nadu, jer ako je dobar čovjek opet će ga Bog uzdignuti tamo odakle ga je sudbina oborila, i još više. Uz to ga zamoli da ga, kad već ide u Toskanu, počasti svojim društvom, jer se i on tamo zaputio. Alessandro mu se zahvali na pruženoj utjesi i ponudi se da izvrši svaki njegov nalog.

Putovaše tako opat, kojemu se neki novi osjećaji uskomešaše u grudima otkad ugleda Alessandra, i poslije nekoliko dana stigoše u jedno selo u kojem ne bijaše mnogo konačišta, a kako opat htjede tu prenočiti, Alessandro naloži da sjašu ispred kuće jednog gostioničara koji bijaše njegov poznanik, i naredi da mu se uredi ložnica u najudobnijoj prostoriji kuće, te, kao da je već postao upravnik opatovog dvora, vješt kakav bijaše, razmjesti po selu najzgodnije što je mogao, nekog ovdje nekog ondje, cijelu njegovu pratnju. Nakon što je opat večerao, a već se i dobrano bješe smračilo, svi se uputiše na počinak, a Alessandro upita gostioničara gdje bi on mogao spavati.

---

⁸ iz *Bruggea*: Brugge je glavni grad pokrajine Zapadna Flandrija u Flamanskoj regiji u Belgiji. U 14. stoljeću grad je bio veliko proizvodno i trgovačko središte u kojem je poslovala i trgovačka kompanija Bardi, za koju se vezuju članovi obitelji Lamberti. Usp. bilj. 2.

⁹ *bijeli opat*: pripadnik benediktinskog reda.

¹⁰ *Svetog Oca*: papu.

Gostioničar mu odgovori: "Doista ne znam, vidiš da je sve puno, a možeš vidjeti da ja i moja obitelj spavamo na klupama. Ipak, u opatovoj se sobi nalaze neke škrinje za žito, do kojih te mogu odvesti i na njih ti postaviti postelju, pa tamo, ako si voljan, pokušaj noćas prespavati."

Alessandro mu reče: "Kako da odem u opatovu sobu, kad znaš da je mala i toliko uska da u njoj nije mogao ležati nijedan od njegovih redovnika? Da sam to znao kad smo razastri zastore, rekao bih redovnicima da spavaju na škrinjama za žito, a ja bih legao tamo gdje redovnici spavaju."

Na to gostioničar reče: "Tako stoje stvari, a ti tamo možeš, ako hoćeš, i više nego udobno prespavati. Opat spava i zaklonjen je zastorima, a ja ću ti tamo tiho postaviti madrac, pa spavaj."

Vidjevši da se sve to može urediti a da se opat ne uznemiri, Alessandro pristade i smjesti se što je mogao tiše u opatovu sobu. Opat, koji nije spavao već je neprestano razmišljao o svojim tek probuđenim žudnjama, slušao je razgovor između gostioničara i Alessandra, a čuo je i gdje je Alessandro legao, te je, presretan, u sebi počeo govoriti: "Bog mi je poslao priliku da ugodim svojim željama, a ako ju ne iskoristim, neće mi se opet tek tako ukazati."

I čvrsto odluči da je iskoristi, pa, učinivši mu se da u konačistu vlada potpuna tišina, prigušenim glasom zovnu Alessandra i reče mu da legne pokraj njega, te se ovaj, poslije mnogo nećkanja, svuče i leže. Opat mu stavi ruku na grudi i poče ga dodirivati kao što zanesene djevojke dodiruju svoje ljubavnike, što Alessandra jako začudi, pa posumnja je li možda opat neprirodnom ljubavlju obuzet kad ga na taj način dodiruje. Opat, svojom pretpostavkom naveden ili zbog nekog pokreta koji Alessandro učini, odmah primijeti tu sumnju i nasmiješi se, pa brzo skide košulju koju je imao na sebi, uze Alessandrovu ruku i stavi je na svoje grudi, govoreći: "Alessandro, mani se ludih misli i potraži ovdje ono što skrivam." Alessandro stavi ruku na opatove grudi i opipa dvije malene dojke, okrugle, čvrste i nježne kao da bijahu od bjelokosti, pa je, shvativši odmah da je žensko, i ne čekajući na drugi poziv, spremno zagrlji i htjede je poljubiti, kad mu ona reče: "Prije nego li mi se još više približiš, poslušaj što ću ti reći. Kao što si shvatio, ja sam žena a ne muškarac, i zaputih se kao djevica iz svoje kuće papi da me vjenča. Na tvoju sreću ili na moju nesreću, kad te ugledah prije nekoliko dana, takva me ljubav obuže da ne bijaše nikad žene koja je toliko voljela nekog muškarca, i zato odlučih da želim tebe za muža i nikog drugog, a ako me ti ne želiš za ženu, odmakni se od mene i vrati se na svoje mjesto."

Alessandro, iako je nije poznao, procijeni, uzimajući u obzir njezinu pratnju, da je plemićkog roda i bogata, a uz to bijaše prelijepa, te stoga, bez mnogo premissljanja, odgovori da, ako je to njezina volja, vrlo rado pristaje. Ona se tad pridiže i sjede na krevet, te mu pred slikom Spasitelja našeg u ruku spusti prsten i zaruči se s njim, pa se zagrljše i na veliki obostrani užitak ostatak noći provedoše u milovanju. Dogovoriše se što i kako će nadalje činiti kad se razdani, pa se Alessandro ustade i izađe iz sobe onako kako bijaše i ušao, tako da nitko ni ne sazna gdje je proveo noć, te i više nego zadovoljan nastavi put s opatom i njegovom pratnjom i poslije mnogo dana stigoše u Rim.

Boravili su u Rimu već nekoliko dana kad opat, dva viteza i Alessandro bez daljnjih odgađanja stupiše pred papu¹¹ i pošto mu ukazaše dužno poštovanje, poče opat ovako govoriti: "Sveti oče, vi morate znati bolje nego itko drugi da svatko tko želi valjano i pošte-

---

¹¹ *papu*: papa Aleksandar III (1159-1181).

no živjeti mora, koliko je to u njegovim mogućnostima, izbjegavati svaki povod koji bi ga mogao navesti da drukčije čini. Stoga ja, koja želim pošteno živjeti i dosljedna u tome biti, u odjeći u kojoj me vidite potajno pobjegoh s velikim dijelom bogatstva engleskog kralja, moga oca¹² (koji me htjede, ovako mladu kakvom me vidite, dati za ženu škotskom kralju¹³, vrlo starom gospodinu) i krenuh na put kako bih došla ovdje da me vaša svetost vjenča. Nije me toliko stara dob škotskog kralja nagnala na bijeg, koliko strah da, ako bih se za njega udala, zbog krhkosti svoje mladosti ne počinim nešto što bi bilo protivno Božjim zakonima i časti kraljevske krvi moga oca. I dolazeći ovdje s tom nakanom, Bog, jedini koji izvrsno poznaje što je svakome od nas činiti, milošću svojom mi postavi pred oči onog koji je po njegovoj volji muž da mi bude, a to bješe ovaj mladić - pa pokaza Alessandra - kojeg vidite pokraj mene. Njegovo ponašanje i vrline dostojni su svake velikašice, iako plemenitost njegove krvi možda nije tako glasovita kao što je kraljevska. Njega sam dakle odabrala i njega želim, a za drugog nikad neću poći, što god moj otac ili netko drugi mislili o tome. Tako je glavni razlog mog dolaska poništen, ali htjedoh ustrajati na svom putu kako bih pohodila sveta i poštovanja vrijedna mjesta kojih je prepun ovaj grad¹⁴ i vašu svetost, ali i kako bih pred vama i drugim ljudima obznanila svoj brak s Alessandrom, sklopljen samo pred Bogom. Stoga vas ponizno molim da uvažite ono što je ugodno i Bogu i meni, i da nam udijelite svoj blagoslov, pa da s njim, sasvim sigurni da je to volja onog čiji ste namjesnik na zemlji, na slavu Božju i vašu, zajedno živimo i naposljetku umremo."

Začudi se Alessandro kad ču da mu je žena kći engleskog kralja i ispuni ga divna skrivena radost, a još se više začudiše dva viteza, i tako se uzrujaše da bi negdje drugdje da bijahu a ne pred papom grubostima bili zasuli Alessandra, a možda i ženu mu. S druge strane, papu veoma začudiše i ženina odjeća i njezin izbor, ali znajući da se natrag ne može, htjede udovoljiti njezinoj molbi, te prvo smiri vitezove koje vidje uzrujane i pomiri ih s gospom i s Alessandrom, a zatim naloži da se uredi sve što je potrebno za ono što je slijedilo. I kad dođe dan koji on odredi, u prisustvu svih kardinala i mnogih drugih vrsnih ljudi pozvanih na veliku svečanost koju bijaše priredio, naloži da uvedu kraljevski odjevenu mladu, tako lijepu i ljupku da joj s pravom svi hvale upućivaše. Alessandro bijaše isto tako sjajno obučen i po izgledu i ponašanju njegovom nitko ne bi rekao da je to mladić koji se lihvom bavio, već kakav kraljević, pa mu i ona dva viteza iskazaše veliko poštovanje. Tad ih papa otpočetak svečano vjenča, a zatim im priredi lijep i raskošan pir, pa ih uz blagoslov otpravi.

Pošto napustiše Rim, Alessandro i njegova gospa iskazaše želju da se zapute u Firencu, gdje je već dospjela vijest o ovim događajima. Tamo ih građani dočekaše s najvećim počastima, a gospa naloži da se ona tri brata¹⁵ oslobode, isplativši prije toga sve njihove dugove, te njima i njihovim ženama vrati sve prijašnje posjede. Poslije toga, uz blagoslov svih prisutnih, Alessandro i njegova gospa otputovaše iz Firence, vodeći sa sobom i Agolantea, i dođoše u Pariz, gdje ih kralj s poštovanjem primi.

Odatle se ona dva viteza zaputiše u Englesku i uvjeriše kralja da oprostí svojoj kćeri, pa on velikom svečanošću dočeka nju i svog zeta, kojeg nedugo zatim s najvećim počastima

---

¹² engleskog... oca: kralj Henrik II. Usp. bilj. 7.

¹³ škotskom kralju: kralj Wiliam Lav (1143-1214)

¹⁴ ovaj grad: Rim.

¹⁵ ona tri brata: radi se o već spomenutim Lambertu, Tebaldu i Agolanteu, sinovima gospara Tebalda Lambertija (ili Agolantija, po nekim izvorima).

proglasi vitezom i podari mu kornvalsku grofoviju.¹⁶ A on bijaše toliko vješt i sposoban da je pomirio sina s ocem, od čega je otok znatno uznapredovao, i pridobi time ljubav i naklonost cijelog naroda. Agolante, s druge strane, povrati sve svoje bogatstvo, te se još i bogatiji vrati u Firencu, pošto ga je prije toga grof Alessandro proglasio vitezom. Grof je nadalje sa svojom gospom veličanstveno živio, i, kako neki tvrde, dijelom zbog svoje razboritosti i hrabrosti, a dijelom punčevom pomoću, osvoji on poslije Škotsku¹⁷ i posta njezinim kraljem.

---

¹⁶ *kornvalsku grofoviju*: Cornwall je poluotok na krajnjem jugozapadu Engleske.

¹⁷ *osvoji... Škotsku*: Škotska je tada bila nezavisna kraljevina.

DRUGI DAN - PETA NOVELA

Andreuccia iz Perugie, došavši u Napulj da kupi konje, u samo jednoj noći snađu tri nezgode, ali se iz svake izvuče i s rubinom se vrati kući.

Drago kamenje koje je Landolfo pronašao - započe Fiammetta, na koju je red da propovijeda - vrati mi u sjećanje novelu koja ne priča o opasnostima manjim od Laurettine, ali je potpuno drugačija u tome što je njezina možda godinama trajala, a ova se zbila u samo jednoj noći, kao što ćete čuti.¹

Bijaše, barem ja tako shvatih, u Perugi jedan mladić po imenu Andreuccio, sin Pietrov, prodavač konja, koji, saznajući da su u Napulju konji povoljni, stavi u torbicu petsto zlatnih fiorina², te se, iako dotad nikada nije izbivao iz kuće, s drugim trgovcima tamo uputi: stigoše u nedjelju oko večernje,³ kada je već pala noć, te ga naredno jutro njegov domaćin uputi do Tržnice⁴. Tamo mnoge konje ugleda i mnogi mu se svidješe, za više njih se cjenkao, ali ne mogavši se pogoditi, takav neuk i neoprezan, nekoliko puta pred očima prisutnih prolaznika izvuče svoju torbicu s fiorinima.

I dok je tako cjenkajući se svoju torbicu svima pokazivao, dogodi se da jedna Sicilijanka,⁵ prelijepa i mlada, ali spremna za malu zahvalu udovoljiti svakome muškarcu, prođe blizu njega i da on ni ne primijeti uoči njegovu torbicu, te u sebi reče: "Ne bi bilo sretnije od mene kada bi ti novčići bili moji", i nastavi dalje. Bijaše s ovom mladom i jedna starica, također Sicilijanka, koja, ugledavši Andreuccia, pusti mladu da produži, i potrči mu ususret da ga zagrlji: kad to mlada ugleda, ostane ih promatrati bez riječi. Andreuccio se okrene starici, te, prepoznavši je, razveseli se; ona mu obeća da će ga doći posjetiti u svratište i ubrzo nestade, a Andreuccio se opet vrati cjenkanju, ali na kraju to jutro ne kupi ništa. Mlada djevojka koja prvo Andreucciovu torbicu vidje, a potom i staričinu ljubavnost prema njemu, pokušavajući naći načina da se domogne njegovog novca, bilo svega bilo dijela, oprezno se počeo raspitivati o njemu: tko je, odakle je, što tu radi i kako ga starica poznaje. Ona joj sve detaljno o Andreucciu reče, da bolje ni on sam o sebi ne bi sročio, jer je dugo boravila kod njegovog oca na Siciliji, a zatim i u Perugi, uz to još joj ispriča gdje je odsjeo i radi čega je došao.

Mlada djevojka, pošto sve o njegovoj rodbini i imenu sazna, počeo smišljati zao plan kako se domoći cilja; vrativši se kući, zada starici da radi cijeli dan kako ne bi mogla svratiti

---

¹ Ova novela, za razliku od ostalih, počinje bez pouke ili opisa okvira. Prethodna je spomenuta samo zbog usporedbe vremenskog opsega radnje dviju novela.

² Fiorino je zlatni novčić prvi put kovan u Firenci 1252. godine. Ime *fiorino* (*fio*re - cvijet) dolazi od cvijeta ljiljana koji je bio simbol Firence te se nalazio na poleđini novčića.

³ Katolička liturgija koja se održava u 18 sati.

⁴ Mercato (tržnica) zvao se tada trg u Napulju.

⁵ Mnoge napuljske kurtizane su bile sa Sicilije. U noveli VIII, 10 Boccaccio spominje još jednu "Sicilijanku".

Andreuccio; uze jednu svoju sluškinjicu, koju je dobro poučila takvim poslovima, te je uvečer posla u krčmu gdje Andreuccio bijaše odsjeo.

Stigavši tamo, ugleda slučajno baš njega na pragu i priupita ga za njega samoga, te ga, nakon što joj reče da je on taj, povuče u stranu i reče: "Gosparu, jedna ljubazna gospa iz ovog kraja htjela bi rado s vama zboriti". Vidjevši je, pomisli za sebe da je toliko zgodan da mora da se ta gospa u njega zaljubila, kao da tada u cijelom Napulju ne bijaše drugih lijepih mladića, te smjesta odgovori da je spreman, te upita gdje i kada ta gospa želi zboriti s njim.

Njemu sluškinjica odgovori: "Gosparu, kad god želite, ona vas čeka kod svoje kuće".

Andreuccio, brzo i bez da ikoga u svratištu obavijesti, reče: "Onda odmah kreni, ja ću poći za tobom".

Tada ga sluškinjica odvede u kuću te djevojke, koja je stanovala u ulici Malpertugio⁶; o poštenosti te ulice samo njezino ime govori. Ali on, ne znajući i ne sumnjajući ništa, misleći da ide u poštenu kuću k ljupkoj gospi, naivno uđe slijedeći sluškinjicu, te popevši se stepenicama, pošto sluškinjica već zovnu svoju gospodaricu i reče: "Evo Andreuccia", ugleda kako ga na vrhu stepenica ona čeka.

Bijaše ona još jako mlada, visoka i lijepa lica, gospodski obučena i nakićena; kad joj Andreuccio pristupi, niz tri stepenice poleti mu raširenih ruku te ga stisnu oko vrata bez da reče jedne riječi, kao da je od nježnosti zanijemila; u suzama mu zatim poljubi čelo i isprekidanim glasom reče:

"Andreuccio moj, dobrodošao!"

Čudeći se tolikoj nježnosti, sav iznenađen, odgovori: "Gospo moja, još bolje vas našao!"

Ona ga odmah za ruku uze te ga u svoju gostinsku sobu odvede; zatim, ne rekavši ni riječi, povede ga u svoju sobu, ispunjenu mirisom ruža, narančina cvijeta i drugih miomirisara, gdje on ugleda prekrasan krevet i pokrivač, mnoge halje obješene na motke kako je tamo uobičajeno,⁷ i druge lijepe i raskošne odjeće, te naivno, čvrsto povjerova da je ona gospa visokog roda.

Sjedoše skupa na škrinju podno njenog kreveta, te mu ona stade govoriti: "Andreuccio, sigurna sam da se čudiš mojoj nježnosti prema tebi i mojim suzama, jer me ne poznaš, niti si o meni išta čuo. Ali sada ćeš čuti nešto čemu ćeš se još više začuditi, a to je da sam ja tvoja sestra; i kažem ti, budući da mi Bog pokaza milost da prije svoje smrti vidim barem jednog od braće, a voljela bih vas sve vidjeti, ja neću biti neutješna kad mi kucne smrtna ura. Možda to nisi nikada čuo, ali ja ću ti ispričati. Pietro, tvoj i moj otac, mislila sam da si to mogao znati, prebivao je dugo u Palermu⁸, gdje ga zbog dobrote i ljubavnosti njegove svi koji ga poznavahu volješe i još ga vole. Od svih, moja majka, koja bješe plemenita roda i udovica u to vrijeme, bila je ta koja ga je najviše ljubila, na takav način da mu se podala bez obzira na strah od braće, od oca ili za svoju čast, te sam ja došla na svijet, ovakva kakvu me vidiš. Bio je to razlog da Pietro napusti Palermo i vrati se u Perugiu, ostavivši moju majku s djevojčicom, te koliko znam nikad se više ne sjeti ni mene ni nje: da ne bijaše moj otac, jako bih mu zamjerila zbog nezahvalnosti koju pokaza prema mojoj majci (da ne govorim o tome kako bijaše dužan meni pokazati ljubav, svojoj

---

⁶ Ime je ulica Malpertugio (*mal* - loše, *pertugio* - rupa) dobila zbog svojih sumnjivih stanovnika i prljavih poslova kojima su se bavili.

⁷ U Napulju se odjeća odlagala na motkama jer tada nije bilo ormara.

⁸ Najveći sicilijanski grad i važna luka.

kćeri, koju mu ne rodi ni služavka ni razvratnica), koja ga je toliko predano voljela te je sve svoje i samu sebe njemu u ruke predala, a da nije ni znala tko je on bio. I što sada? Lošim i davno prošlim stvarima lakše je nalaziti nedostatke nego ih popraviti⁹: ipak ova-ko dalje bješe. Ostavi me kao djevojčicu u Palermu, gdje odrastoh gotovo do ove dobi; moja majka, koja bijaše bogata žena, dade moju ruku jednome iz Grigentija¹⁰, pošteni čovjeku plemenita roda, koji se meni i mojoj majci za ljubav nastani u Palermu; tamo, kao zagriženi gvelf,¹¹ započe kovati urotu s našim kraljem Karlom¹², međutim kralj Fridrik¹³ za nju dozna prije nego se ostvarila, i to bi razlog zbog kojeg pobjegosmo sa Sicilije, upravo kada trebah postati najveća gospa koja ikad bijaše na tom otoku. Uzevši ono malo stvari što mogosmo (malo, kažem, s obzirom na sve ono što smo imali), ostavismo svoja imanja, kuće i ovaj grad, i pobjegosmo; tu nam Karlo dokaza svoju naklonost te nam djelomice nadoknadi štetu koja nam je zbog njega nanesena, dade nam kuće i posjede, jednako dade mome mužu, koji je tvoj zet, stalnu potporu, kao što ćeš moći i sam vidjeti. I tako sam dospjela ovdje, gdje te nađoh, ne zbog tvoje zasluge, nego zbog Božje milosti".

I rekavši to, zagrlji ga ponovno još nježnije, te mu plačući poljubi čelo.

Andreuccio, kada ču ovu priču, koju ona od početka do kraja skladno ispriča da joj ni u jednom trenutku ne zadrhta glas niti joj se jezik zaplete, te kad se prisjeti da je istina da mu otac bijaše u Palermu, a i sam poznašao sklonosti muškaraca koji u mladosti rado ljube i vidjevši nježne suze, zagrljaje i poljupce iskrene, prihvati kao istinu sve što mu ona bijaše rekla: nakon što ona zanijemi, reče joj: "Gospo, ne biste se trebali čuditi što sam iznenađen, jer zaista ili moj otac nikad ne spomenu, zašto - samo on znade, ni vas ni vašu majku, ili ako i jest, to nikada ja ne opazih i nikada o vama ništa ne saznah, kao da vi i ne postojaste; utoliko mi je i draže da ovdje svoju sestru nađoh, ukoliko tu bijah usamljeniji i tome se najmanje nadah. Da budem iskren, ja ne poznajem čovjeka tako visokog položaja kao što je čovjek kojem ste vi dragi; kako onda ne biste bili dragi meni, malom trgovcu? Ali jednu vas stvar molim da mi razjasnite: kako saznaste da sam ja ovdje?"

Na to ona odgovori: "Jutros mi je to javila jedna uboga žena koja je često kod mene bila, jer je s našim ocem, po onome što mi ona reče, dugo u Palermu i Perugi boravila; ali učini mi se više dolično da ti k meni dođeš kao u svoju kuću, nego da ja k tebi u tuđu kuću dođem, jer ja bih ti bila već davno pohrlila.

Nakon ovih riječi poče se raspitivati poimence o svim njegovim rođacima; o svima Andreuccio ispriča i zbog toga još više povjeruje u ono u što je trebalo manje vjerovati.

Budući da to bijahu dugi razgovori, a vrućina bijaše velika, naredi ona da im donesu bijelo vino i slastice, te ih ponudi Andreucciu, koji nakon toga htjede krenuti jer bijaše vrijeme večere, no ona mu nikako ne dopusti, te glumeći da je povrijeđena, reče mu grleći ga: "Jadna ja, jasno vidim da ti i nije stalo do mene! Što reći na to da si sa svojom sestrom koju nikad prije nisi vidio, a da tek došavši u njenu kuću želiš otići večerati u svratište?"

---

⁹ *Lošim... popraviti*: usp. Boccaccio, Elegija gospe Fiammette, I.

¹⁰ Danas Agrigento, grad na jugozapadu Sicilije.

¹¹ Gvelfi i gibelini bili su dvije suprotstavljene političke struje u središnjoj i sjevernoj Italiji na prijelazu iz 12. u 13. stoljeće. Gvelfi su podržavali pape, a gibelini cara Svetog Rimskog Carstva. Gvelfi su porazili gibeline 1289. godine i tada je počeo sukob između samih gvelfa, odnosno dviju frakcija: Crnih gvelfa i Bijelih gvelfa.

¹² Radi se o kralju Karlu II, koji je vladao Napuljem od 1285. do 1309.

¹³ Fridrik II Aragonski vladao je Sicilijom od 1266. do 1337.

Doista, večerat ćeš sa mnom: i kako mog muža nema, što mi je jako žao, ipak ću te koliko mogu kao žena počastiti".

Na što Andreuccio, ne znajući što drugo, reče: "Vi ste mi dragi, kao što sestra treba biti draga, ali ako ne odem, za večeru će me čekati cijelu večer i naljutit će se".

Ali ona na to reče: "Hvala Bogu, imam ja valjda u kući koga mogu poslati da ih izvijesti da te ne čekaju; iako bi bilo još pristojnije, a i dužnost bi ti bila, da pošalješ po svoje prijatelje, te da dođu ovdje večerati, a poslije, ako bi baš htio otići, možete svi u društvu poći".

Andreuccio odgovori da večeras ne mari za prijatelje, nego kada toliko želi da ostane, ugodit će joj. Na to ona tobože pošalje da kažu u svratištu da ga ne čekaju za večeru, te nakon duga razgovora sjedoše večerati; poslužiše više ukusnih jela, objedovanje ona lukavo otegnu do potpunog mraka, te nakon što se ustadoše od stola, Andreuccio htjede krenuti, na što ona reče da Napulj nije mjesto u kojem je pametno šetati noću, pogotovo ako je čovjek stranac; i kako je poručila da neće doći na večeru, tako je poručila da neće doći ni prespavati. Vjerujući u to i veseleći se, prevaren lažnim povjerenjem, ostade s njom. Nakon večere se pričalo nadugačko i naširoko o svemu i svačemu, ne bez razloga; a kada je prošlo već pola noći, nakon što je ostavila Andreuccia da spava u njenoj sobi zajedno s nekim dječarcem da mu služi ako mu što ustreba, ode sa svojom sluškinjom u drugu sobu.

Bijaše velika vrućina: stoga se Andreuccio, vidjevši da ostade sam, odmah skinu samo u košulju, duge gaće stavi uz uzglavlje kreveta; kako bi zadovoljio prirodnu potrebu da olakša trbuh, upita dječarca gdje da to napravi, a on mu u jednom kutu sobe pokaza vrata i reče: "Uđite tamo unutra".

Andreuccio bez straha uđe i potom slučajno stade na neku dasku, koja bijaše na suprotnoj strani otkovana od grede; na to se daska preokrenu i zajedno s njime pade dolje, ali mu Bog pomogne, te iako pade s visoka, ne ozlijedi se, ali se sav uprlja izmetom kojega to mjesto bješe puno. Da biste bolje shvatili o kakvom se mjestu radi i što se dogodilo, opisat ću vam kako je bilo. On bijaše u jednoj uskoj uličici, kakve često susrećemo između kuća, gdje su dvije grede položene između jedne i druge kuće; na njima su pričvršćene daske i mjesto gdje se sjedne,¹⁴ a s jedne od njih on pade.

Našavši se dolje u uličici, žalostan poče zvati dječarca, ali dječarac, čim ču da je ovaj pao, potrči to ispričati gospi. Ona pak potrči u svoju sobu i stade tražiti njegovu odjeću; našavši odjeću i novce, koje je on ne vjerujući nikome ludo uza sebe nosio, pošto se domože onoga zbog čega je, pretvarajući se da je iz Palerma i da je sestra jednog Perudiñca, postavila zamku, i ne brinući se više za njega, brzo ode zatvoriti vrata kroz koja on bješe izašao prije nego pade.

Kako se dječarac ne odazva, Andreuccio stade još glasnije zazivati, ali od toga ne bi ništa. Zatim, već sumnjajući i kasno shvaćajući da se radi o prevari, pope se na zidić koji je zatvarao uličicu od glavne ulice, te krene prema vratima kuće koja je dobro poznao; tu stade uzaludno zazivati, te ih udarati i tresti. Rasplaka se, kao što bi svatko kada spozna svoju nevolju, te poče govoriti: "Jadan ja, u kratko vrijeme izgubih i novce i sestru!"

I poslije mnogih riječi započe opet udarati o vrata i vikati; i dok je tako činio, mnogi okolni susjedi se probudiše te, ne mogavši podnijeti galamu, ustadoše; jedna od sluškinja one žene, naizgled sanjiva, pojavi se na prozoru i ljutito reče: "Tko to dolje lupa?"

---

¹⁴ U to vrijeme nije postojala gradska kanalizacija, pa bi se na taj način izmet skupljao iza kuće.

"Oh!", reče Andreuccio, "a ti me ne prepoznaješ? Ja sam Andreuccio, brat gospe Fiordaliso"¹⁵.

Na to mu ona odgovori: "Dragi čovječe, ako si previše popio, odi spavati i vrati se ujutro, ja ne znam tko je Andreuccio, ni što to ti govoriš; hajde s milim Bogom, i pusti nas da spavamo, molim te."

"Kako", reče Andreuccio, "ne znaš što govorim? Sigurno znaš, ako se na Siciliji rodbina tako lako zaboravlja, vrati mi barem moju odjeću koju sam ostavio i rado ću poći s Bogom".

Na to ona, gotovo u smijehu, reče: "Dragi čovječe, čini mi se da ti sanjaš". Rekavši to, smjesta se okrene i zatvori prozor.

Stoga Andreuccio, već siguran da je prevaren, osjeti bol koja se pretvori u veliki gnjev. Nepravda ga nagna da silom preotme ono što ne može vratiti riječima; stoga opet zgrabi veliki kamen i stade udarati žešće po vratima. Na to susjedima, koji se bijahu već probudili misleći da je on neki sumnjivac koji je sve to izmislio kako bi dosađivao toj jednoj ženi, njegovo lupanje prevrši svaku mjeru, pa ustadoše i pojavise se na prozorima, i baš kako domaći psi laju za zalutalim psima, tako oni počеше govoriti: "Pravo je prostaštvo dolaziti u ovo doba pod prozore žena i govoriti takve gluposti; idi s Bogom, dobri čovječe; ostavi nas da spavamo, molimo te. Ako i imaš kakva neriješena posla s njom, vrati se sutra, a noćas nam više nemoj dosađivati".

Nakon tih riječi, ohrabri se jedan svodnik te žene, kojeg on nikad prije nije ni vidio ni čuo, pa proviri kroz prozor i dubokim, snažnim i divljim glasom reče: "Tko je to dolje?"

Andreuccio na taj glas podigne glavu i ugleda jednog koji mu se, koliko je mogao razaznati, učini neki važan čovjek, crne, guste brade, koji je, kao da se upravo bio probudio iz duboka sna, još zijevao i trljao oči i kojemu, ne bez straha, reče: "Ja sam brat žene koja tu živi."

Ali on ne sačeka da Andreuccio završi, nego mu reče strože nego prije: "Ne znam zašto se već nisam spustio dolje da te pošteno nalupam, ti pijano i dosadno magare koje noćas ne daš nikome spavati", te vrativši se unutra zatvori prozor.

Neki od susjeda koji su bolje poznavali njegove nevolje ljubazno rekoše Andreucciu: "Za Boga, dobri čovječe, ako ne želiš noćas poginuti, idi s Bogom; idi za svoje dobro".

Tada Andreuccio prestrašen glasom i izgledom onoga, i potaknut savjetima onih za koje mu se učini da mu žele dobro, žalostan kao nikad itko prije i očajan zbog svojih novaca, krene putem kojim je slijedio sluškinjicu, pa ne znajući kamo bi se uputio krene natrag u svratište. I njemu samome smetao je vlastiti smrad, te htjede krenuti k moru da se opere, pa skrene nalijevo u ulicu zvanu Ruga Catalana¹⁶. Krene prema gornjem gradu i slučajno ugleda dvojicu kako se kreću prema njemu sa svjetiljkom u ruci; bojeći se da su općinski žbiri ili neki na zlo spremni ljudi, kako bi ih izbjegao, sakri se u kolibu koju spazi u blizini. Ali kao da se i oni baš tamo uputiše, pa uđoše u istu kolibu; i tada jedan i drugi, nakon što skinuše sa sebe neko oruđe, stadoše ga promatrati i o njemu govoriti. I dok tako govorahu, reče jedan: "Što je ovo? Osjećam smrad kakav u životu nisam osjetio". Rekavši to, podignu visoko svjetiljku, i kad ugledaju sirotog Andreuccia, začuđeni zapitaše: "Tko je to tamo?"

---

¹⁵ Fiordaliso je talijanski naziv za cvijet različak.

¹⁶ Ulica Ruga Catalana postoji i danas u Napulju i vodi od marine prema gornjem gradu.

Andreuccio je šutio; na to oni prema njemu uperiše svijetlo i upitaše ga što radi ovdje tako prljav. Andreuccio im sve po redu stade pričati. Oni stadoše razmišljati gdje mu se to zlo moglo dogoditi, pa rekoše među sobom: "To se sigurno dogodilo u kući onog razbojnika Buttafuoca"¹⁷.

Okrenuvši se prema njemu, jedan reče: "Dobri čovječe, zahvali Bogu što si pao i što se nisi vratio u tu kuću, jer da nisi pao, budi siguran da bi te na spavanju ubili, a tada ne bi samo novce izgubio, nego i glavu. A što ti vrijedi sada plakati? Prije ćeš zvijezde s neba skinuti nego li novce povratiti: a mogli bi te i ubiti ako čuju da o tome okolo pričaš".

Čim to kazaše, stadoše se dogovarati, pa mu rekoše: "Vidiš, nama je tebe žao, i zato, ako nam se želiš pridružiti u poslu kojeg upravo krenusmo obaviti, čini nam se da će ti sigurno pripasti udio veći od onog što si izgubio".

Andreuccio, već očajan, odgovori da je spreman na to.

Bijaše tog dana pokopan jedan nadbiskup iz Napulja, po imenu gospodina Filippo Minutolo¹⁸, uz velike počasti i s jednim rubinom na prstu koji vrijedi više od petsto zlatnih fiorina, a ova ga dvojica htjedoše opljačkati, pa Andreucciu obznaniše svoju namjeru.

Andreuccio, više pohlepan nego utješeno, pođe s njima; kada krenuše prema stolnoj crkvi,¹⁹ Andreuccio je toliko smrdio da jedan od njih dvojice reče: "Što ne bismo negdje svratili da se ovaj opere, pa da više ne smrdi toliko?"

Drugi na to reče: "Da, možemo tu do jednog bunara u blizini, u kojem se obično nalazi motovilo s velikim vjedrom, pa ga možemo brzo oprati".

Došavši do bunara, spaziše uže, ali vjedro bijaše skinuto: stoga odlučiše svezati ga za uže i spustiti ga u bunar, pa da se on tamo dolje opere, a kad završi, neka povuče uže i oni će ga podignuti gore; tako i napraviše.

Ali dok ga oni spuštaše u bunar, nekoliko općinskih žbira, koji od vrućine i od potjere bjehu ožednjeli, krenuše prema bunaru da se osvježe. Kad ih ona dvojica ugledaše, odmah pobjegoše, pa ih žbiri koji tamo dođoše piti ne bjehu ni spazili. Andreuccio se već na dnu bunara opraio pa stade tresti uže.

Ožednjeli žbiri, odloživši svoje štitove, oružje i vrhnjake, počеше vući uže misleći da na njemu visi vjedro puno vode. Kako Andreuccio ugleda rub bunara, ispusti uže i uhvati se rukama za njega. Kad oni to ugledaše, spopade ih takav strah da bez riječi iz sve snage stadoše bježati: Andreuccio ostade u čudu, te da se nije držao tako čvrsto, pao bi na dno i teško da se ne bi unesrećio ili ubio. Tek što se izvuče, zapazi oružje za koje bijaše siguran da nije pripadalo njegovim drugovima, te se još više stade čuditi. Ali strašeći se i ne znajući što da uradi, bez da išta takne, misleći na svoje nevolje, krene bez cilja. Hodajući tako, sretne ona dva svoja druga koji su ga trebali izvući iz bunara, a oni, kad ga ugledaše, upitaše ga tko ga je izvukao iz bunara. Andreuccio im reče da ne zna, te im ispriča u detalje što se zbilo i što je pronašao oko bunara. Oni tada shvatiše što se točno dogodilo, pa mu kroz smijeh ispričaše zašto bjehu pobjegli i tko bijahu oni koji ga izvukoše van. Budući da već bješe ponoć, bez previše priče krenuše prema stolnoj crkvi. U nju uđoše bez

---

¹⁷ Vjeruje se da se odnosi na Francesca Buttafuoca (tal. *buttare* - baciti, *il fuoco* - vatra), koji je bio vođa jedne od razbojničkih bandi u Napulju u ono vrijeme.

¹⁸ Filippo Minutolo je zaista bio katolički kardinal i nadbiskup u Napulju od 1285. godine pa do svoje smrti 1301.

¹⁹ tj. kapeli obitelji Capece Minutolo.

imalo muke i stadoše pokraj velike mramorne grobnice, gdje svojim oruđem podigoše tešku ploču toliko da se jedna osoba može uvući i podupriješe je.

Nakon što to učiniše, jedan od njih reče: "Tko će ući unutra?"

Na to drugi odgovori: "Ja ne".

"Ni ja", odgovori prvi, "neka uđe Andreuccio".

"E neću ni ja", reče Andreuccio.

Na što se ova dvojica okrenuše i rekoše mu: "Kako nećeš ući unutra? Kunem se Bogom, ako ne uđeš unutra udarit ćemo te s ovim željeznim polugama po glavi da ćeš pasti unutra mrtav".

Andreuccio prestrašen krene ulaziti unutra i pomisli u sebi: "Ovi me tjeraju da uđem samo da me prevare, jer kad im ja predam stvari, dok budem izlazio van iz grobnice, oni će otići svojim putem i mene ostaviti bez ičega". I zato odluči da najprije odvoji dio za sebe, te se sjeti nadbiskupovog skupocjenog prstena o kojem su razgovarali, pa si ga natače na prst, a zatim im dade štap, mitru²⁰ i rukavice, i nakon što ga skine do košulje, reče im da više ničega nema. Oni ga počеше uvjeravati da mora biti i prsten, te mu rekoše da posvuda traži: ali on im reče da ga ne nalazi, te ih, praveći se da ga i dalje traži, ostavi da čekaju. S druge strane, oni lukavo, dok mu nalagaše da traži, izvukoše polako potporanj koji je držao grobnu ploču i pobjegoše, ostavivši njega iza sebe zatvorenog u grobnici. Svatko može zamisliti što je osjećao Andreuccio kada je shvatio što se dogodilo.

On više puta proba glavom i ramenima podignuti ploču, ali uzalud se trudio; stoga shrvan osjeti slabost i pade na nadbiskupovo mrtvo tijelo²¹; i da ih tada netko ugleda, teško bi razaznao tko je mrtav, on ili nadbiskup. Tek što dođe k sebi, počē liti suze, znajući da ga bez sumnje čeka jedan od dva svršetka: ili će umrijeti u toj grobnici, ako nitko u međuvremenu ne dođe da je otvori, ili će, ako ga netko vidi unutra, biti obješen kao lopov.

I dok je tako čamovao tužan i nesretan, ču korake i razgovor ljudi u crkvi, koji su po njegovom mišljenju došli učiniti ono što on sa svojim drugovima već bješe učinio, pa se sav ukipi od straha. Nakon što otvoriše grobnicu i podupriješe ploču, počē se dogovarati tko će ući unutra, ali nitko to ne htjede učiniti. Nakon duže tišine, jedan svećenik reče: "Što se bojite? Mislite da će vas on pojesti? Mrtvaci ne jedu ljude: ući ću ja unutra". Rekavši to, postavi se potrbuške na rub grobnice, okrene glavu prema van i spusti noge unutra. Andreuccio, vidjevši to, ustade i zgrabi svećenika za jednu nogu kao da ga hoće povući dolje. Kad to svećenik osjeti, ispusti glasan krik i smjesta se baci van iz grobnice. Za njim svi ostali preplašeni ostaviše otvorenu grobnicu, pa počēše bježati kao da ih sto tisuća vragova goni.

Vidjevši to, Andreuccio, sretniji nego što se nadao, izvučē se brzo van i istim putem kojim je i ušao izađe iz crkve; i već je svitalo kad on hodajući s prstenom na ruci krene prema luci, te usput ugleda svoje svratište, gdje ga njegovi drugovi i krčmar zabrinuti čekahu. On im ispriповjedi što mu se dogodilo, na što ga krčmar savjetova, a i drugi se složiše, da bi mu bilo najbolje otputovati iz Napulja, što on smjesta i učini, te se vrati u Perugiu, nakon što je sve svoje uložio u prsten, a bješe pošao konje kupovati.

---

²⁰ Stožasta kapa biskupa, kardinala i pape koju nose pri bogoslužju.

²¹ koje se i danas čuva u podzemnoj kapeli katedrale u Napulju.

TREĆI DAN - PRVA NOVELA

Masetto iz Lamporecchija dođe na ideju da odglumi nijemost i zaposli se tako kao vrtlar u jednom ženskom samostanu, u kojem sve redovnice jedva dočekaše priliku leći s njime u postelju.

Preljepe gospe, ima muškaraca i žena koji su tako naivni da vjeruju da kada se mladoj djevojci na glavu stavi bijela koprena i zavije tijelo u crnu halju, ona nije više žensko i ne osjeća žensku požudu, kao da ju stupanje u časne sestre u kamen pretvara; a ako do njih dopre glas protivan tom njihovom vjerovanju, toliko se uznemire kao da je riječ o kakvom velikom i sramotnom zločinu protiv prirode počinjenom, ne pomišljajući pritom, ili možda i odbijajući pomisliti, kako su i sami nezasitni onoga što im sloboda pruža i koliko padaju pod utjecaj dokolice i ljubavne požude. A slična su razmišljanja i oni koji vjeruju da motika i lopata i prosta jela i oskudica oduzimaju onima koji zemlju obrađuju baš svaku pohotnu misao i osiromašuju im um i snalažljivost. Stoga me veseli pokazati vam na primjeru ove kratke novele kako li se samo varaju svi oni koji u to vjeruju, a ispričovijedat ću vam to po naredbi kraljice,¹ pridržavajući se teme koju je zadala.

U ovim našim krajevima² postojao je nekada, a postoji još i danas, jedan ženski samostan nadaleko poznat po svojoj svetosti (kojega ovom prilikom neću imenovati da mu ne bi kojim slučajem umanjio dobar glas), u kojemu je, ne tako davno, boravilo svega osam redovnica i poglavarica, sve redom mlade. Uz njih bijaše i neki dobar čovjek koji im obrađivaše prekrasan vrt. On međutim ne bijaše zadovoljan svojom plaćom te odluči razračunati se s upravom samostana i vratiti se u Lamporecchio, odakle bijaše rodnom. Među mještanima koji ga s veseljem dočekaše bio je i snažan mladić, prilično naočit među seljacima, a ime mu je bilo Masetto³. On, dakle, upita starca gdje je boravio tako dugo. Dobar čovjek, kojem je ime bilo Nuto⁴, sve mu ispriča, a Masetto se zainteresira za službu koju je obavljao u samostanu. Tako mu Nuto odgovori: "Obrađivao sam njihov veliki i lijepi vrt, a uz to sam ponekad išao u šumu po drva, crpio vodu, te radio slične poslove, međutim plaćale su me tako bijedno da si od te plaće nisam mogao ni obuću kupiti. A osim toga one su sve redom mlade i kao da im se vrag nastanio u tijelu, baš ništa im nije bilo po volji. Štoviše, dok bih ja tako obrađivao vrt, jedna bi mi govorila: "Ovo posadi ovdje", zatim druga: "Ono posadi ondje", dok mi je treća uzimala motiku iz ruku govoreći: "Ovo ovako nije u redu", i toliko su me ugnjetavale da sam ostavljao i njih i posao i odlazio iz vrta; tako je bilo, a i zbog nekih drugih razloga nisam želio više ostati ondje i zato sam se vratio kući. Njihov me nadstojnik zamolio na odlasku da, ukoliko poznajem

---

¹ Članovi družbe predvodnika koji određenog dana vodi pripovijedanje nazivaju kraljem ili kraljicom (v. Uvod u prvi dan).

² Odnosi se na Toskanu; međutim, do danas nije sa sigurnošću utvrđeno o kojem je samostanu riječ.

³ Masetto je skraćena talijanskog imena Tommaso.

⁴ Nuto je skraćena talijanskog imena Benvenuto.

neko sposobnog da nastavi taj posao, da mu ga svakako pošaljem i ja mu to obećah: i neka mi Bog oprost, ali ne mislim mu tu uslugu učiniti, niti mu koga poslati."

Čuvši te Nutove riječi, u Masettu se javi takva snažna želja da provodi vrijeme s tim redovnicama, i stade izgarati od te želje, jer prema Nutovim riječima shvati da bi tamo mogao ispuniti ono što je zamislio; no znajući da ne bi uspio u naumu ako ga otkrije Nutu, samo mu kratko reče: "Ma dobro si učinio da si se vratio! Nije čovjeku samom lako živjeti među ženama? Lakše bi mu bilo s vrazima: ta od sedam puta, barem šest puta ni one same ne znaju što žele."

Ali nakon njihovog razgovora stade Masetto razmišljati kojim putem doći do tih redovnica, a budući da je bio dobar u poslovima koje je Nuto opisao, nije sumnjao da bi ga zbog toga mogle odbiti, već jer je bio mlad i naočit momak. Razmišljajući tako, dođe na ideju: "To je mjesto prilično daleko odavde i tamo me nitko ne poznaje; ako se predstavim kao nijem, sigurno će me primiti u službu."

I s tom zamisli, prebaci svoju sjekiru preko ramena i, bez da ikoga obavijesti, obučen kao siromah, krene na put; pristigavši tamo, slučajno u dvorištu odmah naiđe na nadstojnika, te mu krene objašnjavati onako kako to nijemi čine da mu dade nešto za jelo, Bog će mu platiti, a on mu može zauzvrat i drva nacijepati. Nadstojnik mu vrlo rado dade hrane, a potom stavi pred njega neke cjepanice koje Nuto nije mogao iscijepati, a kako je ovaj bio snažan, obavi to u kratkom vremenu. Nadstojnik, koji je morao poći u šumu, odluči ga povesti sa sobom da i tamo nasijeku drva, a zatim dovede pred njega magarca i naredi mu da ga otpravi kući. On sve to dobro učini, te ga nadstojnik zadrži još nekoliko dana, jer bijaše još poslova koje je trebalo obaviti. Jedan od tih dana vidje ga poglavarica samostana i upita nadstojnika tko je on.

Nadstojnik joj odgovori: "Časna majko, ovaj ovdje je neki jadan čovjek, nijem i gluh, navratio je neki dan tražeći milostinju pa sam mu pomogao, a pritom ga i uposlio jer sam trebao pomoć. Ukoliko i vrt zna obrađivati, a ima volje ostati, vjerujem da bi nam dobro služio za ono što tražimo, a on je snažan i mogli bismo ga koristiti za sve naše poslove, a osim toga ne biste se morali brinuti da će zbijati šale s ovim vašim mladim gospama."

Poglavarica mu odgovori: "Bog s tobom, istinu govoriš! Saznaj zna li raditi i potrudi se ovdje ga zadržati: daj mu neke cipele, možda kakav stari kaput, budi ljubazan, ispuni mu želje, dobro ga nahrani."

Nadstojnik obeća da će tako učiniti. Masetto se nije previše udaljio, čak se pravio da mete dvorište kako bi čuo njihov razgovor, pa zadovoljan reče sam sebi: "Ako me primite na posao, obradit ću vaš vrt tako kako još nije obrađivan bio."⁵

Sada i nadstojnik vidje da on zna obavljati posao, pa ga znakovnim jezikom upita želi li ostati ovdje, a ovaj mu pokaže da će učiniti sve što oni pozele, stoga ga ovaj odvede u vrt i pokaže mu njegov zadatak; zatim ga ostavi samoga, jer je imao i drugih stvari za obaviti u samostanu. Masetto krene raditi u vrtu, ali kako su dani prolazili, redovnice su mu sve više dosađivale i zadirkivale ga, kao što ljudi često rade s gluhima, izgovarale su mu tako mnoge uvrede jer su mislile da ih on ne razumije, a poglavarica nije o tome vodila brigu jer je procijenila da ako je bez jezika, možda mu i rep nedostaje.⁶

---

⁵ U ovoj rečenici, zahvaljujući dvosmislenom značenju, krije se i aluzija na seksualno zadovoljstvo.

⁶ Još jedno dvosmisleno značenje, aludira na muški spolni organ.

A zatim se jednog dana dogodi ovako: nakon napornog rada on zastade da se odmori, a baš su vrtom prolazile dvije mlade redovnice, te ga stadoše promatrati jer se pravio da spava, kad odjednom odvažnija reče ovoj kraj sebe: "Kad bih vjerovala da znaš čuvati tajnu, povjerila bih ti jednu svoju čestu misao, koja bi se i tebi mogla svidjeti."

Ova joj odgovori: "Ma reci slobodno, možeš biti sigurna da neću nikome reći."

Tada odvažna započne: "Ne znam jesi li se ikada zapitala u kakvoj smo mi stezi ovdje i kako među nas ne zaluta niti jedan muškarac, osim nadstojnika koji je star i ovog ovdje nijemog; a ja sam više puta čula iz usta brojnih žena što su ovdje dolazile da su svi užici ovog svijeta neznatni spram onog kojega žena osjeti s muškarcem. Zbog toga je meni više puta palo na pamet, budući da ne mogu s drugima, provjeriti s ovim nijemim je li to istina; a on je najbolji za to, jer sve i da hoće, ne može o tome progovoriti: pa vidiš da je on blesav mladić, rastom mnogo ispred svoje pameti. Rado bih čula tvoje mišljenje o ovome."

"Jao meni!" usklikne ova. "Što to govoriš? Zar ne znaš da smo našu nevinost obećale Bogu?"

"Mah", reče prva, "koliko toga mu svakodnevno obećamo, a niti jedno obećanje ne održimo! Ako smo mu i obećale nevinost, ima drugih koje će se tog obećanja pridržavati."

Druga joj uzvratila: "A što u slučaju da ostanemo trudne?"

Na to prva odgovori: "Ti razmišljaš o nevolji i prije nego te ona snađe: ako te snađe, onda ćeš o njoj misliti; a postoji tisuću načina da se ovo riješi bez da itko sazna, osim ako jedna od nas sama ne progovori."

Čuvši to druga, dođe joj želja još veća nego prvoj iskusiti kakva zvijer muškarac može biti, pa reče: "U redu, što nam je činiti?"

A ova će joj na to: "Kao što znaš, deveta je ura⁷ i vjerujem da sve sestre osim nas sada spavaju; provjerimo još ima li nekoga u vrtu, a ako nema nikoga, uzet ćemo ga za ruku i uputiti se s njim u onu kolibicu u kojoj se i on sklanja od kiše, jedna će s njim unutra dok će druga čuvati stražu. On je tako blesav da će učiniti sve što mi poželimo."

Masetto je prisluškiavao cijeli taj razgovor i bio je spreman udovoljiti im, te je samo čekao da ga jedna od njih odvede. One se najprije uvjериše da u vrtu nema nikoga i da ih ni sa koje strane nitko ne promatra, zatim mu se približi ona koja je cijelu stvar i pokrenula. Probudi ga, on se smjesta pridigne a na licu mu se pojavi blesavi osmijeh, dok mu ona laskavo uze ruku i odvede ga u kolibicu, gdje Masetto udovolji bez puno nagovaranja svim njezinim željama. Ona pak bijaše odana prijateljica i, dobivši što je htjela, prepusti drugoj mjesto, a Masetto se nastavi praviti blesavim i udovolji im; tako je tom prilikom svaka od njih htjela i nekoliko puta isprobati kako jaše taj nijemi čovjek, a kasnije su pričavale među sobom kako je to uistinu užitek, čak i veći nego što se govorilo; nastavile su se zato zabavljati s njim svaki put kad bi im se ukazala prilika.

Dogodi se jednog dana da ih ugleda njihova kolegica s prozorčića svoje ćelije, te pokaza i dvjema drugima što se događa; one najprije zaključiše da ih moraju tužiti poglavarici, ali se ubrzo predomisle i dogovore s njima o sudjelovanju u podjeli Masettove snage; nije prošlo mnogo vremena i zbilo se tako da su im se pridružile još tri djevojke. Naposljetku poglavarica, koja nije obraćala na to pažnju, jednog dana sama u šetnji vrtom po velikoj vrućini sretne Masetta, kojemu je svaka zadaća preko dana bila teška jer je tako puno jahao noću, pa se bio ispružio u hladu badema i spavao, a bijaše sasvim razgolićen, jer mu

---

⁷ Deveta ura dana je između dva i tri sata poslije podne, vrijeme odmora.

je vjetar podignuo odjeću. Gledala je u njega, uvjerivši se najprije da je sama, a zatim se u njoj stade buditi ista ona požuda koja je obuzimala sve njene redovnice; probudi Masetta i zatoči ga u svojoj sobi nekoliko dana, što je uznemirilo redovnice koje su se pitale zašto seljak ne dolazi obrađivati vrt, dok je ona stalno iznova otkrivala taj užitek o kojem je prije običavala drugima samo ružno govoriti.

Naposljedku ga odluči premjestiti iz svoje sobe u njegovu kolibicu, ali ga i dalje nastavi posjećivati želeći ga samo za sebe, a Masetto nije mogao tolikima udovoljiti, te shvati da bi mu, ako nastavi ovako, njegova njemoća mogla još veću štetu nanijeti. Oduči on stoga jedne noći s poglavaricom progovoriti: "Časna majko, poznato mi je da jedan pijetao može sasvim zadovoljiti deset kokoši, dok deset muškaraca jedva zadovolji jednu ženu, a na mojim je plećima zadovoljiti njih devet; ni za što na svijetu ja to više ne mogu nastaviti, štoviše, toliko sam se ovdje do sada istrošio da više nikako ne mogu; zato me uz Božju volju pustite da odem, ili nađite ovome kakvo drugo rješenje."

Žena, kad je čula kako govori čovjek kojeg je smatrala nijemim, sva se uznemiri i reče: "Kako je ovo moguće? Vjerovala sam da si nijem."

"Časna majko", odgovori joj Masetto, "i bio sam nijem, ali ne po rođenju, već mi je neka nevolja oduzela govor, i evo ove noći prvi puta sam osjetio povrat govora i na tome sam Bogu beskrajno zahvalan."

Poglavarica mu povjerova i zapita ga odmah što mu je značilo to kad je spomenuo da ih čak devet mora zadovoljiti. Masetto joj ispriča o čemu se radi; nakon što je sve čula, poglavarica se prisjeti da je u cijelom samostanu upravo ona najmudrija: stoga, diskretno, odluči ne dopustiti Masettu da ih napusti prije nego se posavjetuje sa svojim redovnicama i prije nego pronađu neko rješenje, jer u protivnom bi od Masetta mogle krenuti sramotne glasine o samostanu. A baš tih dana preminuo je stari nadstojnik, te nakon što su priznale jedna drugoj sve učinjeno, zajedno odlučiše, na Masettovo zadovoljstvo, uvjeriti ljude iz okolice da se zahvaljujući njihovim molitvama i zaslugama sveca zaštitnika njihovog samostana, Masettu, koji je dugo bio njem, vratio dar govora. Postaviše ga zatim za nadstojnika, raspodijelivši mu posao tako da se nije mogao požaliti. Uz taj posao se i pokoji mali redovnik rodio, ali na diskretan način, sve dok je poglavarica bila živa, a nakon njene smrti i Masetto bijaše već star, a i bogat, te poželi otići svojoj kući; tada su se doznale sve tajne i on se uspješno vrati svome domu. Tako je u starosti Masetto bio bogat čovjek i otac koji se o svojoj djeci nije brinuo niti su mu ona bila o trošku, jer je bio dosjetljiv u mladosti i sada je uživao u svome kraju koji je nekada davno sa sjekirom preko ramena napustio. On je, dakle, primjer kako je Krist dobar prema onome koji mu nabija robove iznad krune.

ČETVRTI DAN - PETA NOVELA

Elisabettina braća ubiju njezina ljubavnika: on joj se ukaže u snu i pokaže joj mjesto gdje je zakopan. Ona u tajnosti otkopa njegovu glavu i stavi je u teglu bosiljka. Nad njom je svakodnevno satima plakala, te joj braća stoga oduzmu teglu, a ona ubrzo zatim umre od tuge.

Nakon što je Elissa završila sa svojom novelom i nakon što ju je kralj¹ pohvalio, bio je red na Filomeni da krene s pričom: a ona je još žalila Gerbina i njegovu ženu, te nakon bolnog uzdaha krene:

- Moja novela, ljupke gospe, neće govoriti o ljudima visokog staleža kao što su bili oni o kojima je Elissa pripovijedala, ali to ne znači da njihove zgrade nisu manje tužne: a podsjetila me na njihovu zgradu Messina² koje se maločas prisjetimo, jer tamo se ova nesreća zbila.

Življahu dakle u Messini tri mlada brata trgovca, kojima je otac, rodom iz San Gimignana³, nakon smrti ostavio bogato nasljedstvo, a imali su i sestru Elisabettu, nadasve lijepu i dobro odgojenu djevojku koju, unatoč njenoj dobi, još ne bijahu udali. A osim toga imala su trojica braće u svojoj radnji mladića Lorenza, rodom iz Pise, koji im bijaše sve poslove vodio i obavljao, a bio je naočit i lijep, te ga je neko vrijeme motrila Lisabetta dok joj se, začudo, nije počeo sviđati. Lorenzo to primijeti, te se ostavi svojih nekadašnjih ljubavi i prepusti svom svojom dušom njoj; i priča se razvijala tako da su se oni jednakim žarom ljubili, i ne prođe mnogo kada oboje to shvatiše i prepustiše se onome što su najviše željeli.

Nastaviše u tom uživanju i provedoše mnogo vremena zajedno, ali ne bijahu dovoljno oprezni u skrivanju, te jedne noći dok je Lisabetta odlazila u sobu gdje je spavao Lorenzo, opazi je najstariji brat, a ona to niti ne primijeti. Brat bijaše mudar mladić, i koliko god ga je boljelo ovo saznanje, bijaše oprezan i ne poduze tada ništa niti reče kome, ali mu to nije dalo mira sve do slijedećeg jutra. Tada reče svojoj braći kako je vidio prošle noći Elisabettu koja se uputila Lorenzu, i nakon što su dugo razmišljali, odlučiše o tome šutjeti, jer u protivnom bi im se sestra osramotila, i praviti se da ništa ne znaju, sve dok im se ne pruži prilika prekinuti tu vezu i sprati sramotu sa svojih imena.

U toj situaciji postaviše se prema Lorenzu kao i prije, pričali su i smijali se s njime, sve dok ne odlučiše napustiti grad i povesti sa sobom Lorenza, pod izgovorom da se idu zabaviti; krenuvši tako, nađoše se na nekom udaljenom i osamljenom mjestu te odluče iskoristiti priliku da ubiju Lorenza, koji baš ništa ne bijaše posumnjao. Zakopaju ga zatim

---

¹ Članovi družbe predvodnika koji određenog dana vodi pripovijedanje nazivaju kraljem ili kraljicom (v. Uvod u prvi dan).

² Grad Messina nalazi se na otoku Siciliji.

³ Poznato je iz povijesnih izvora da su u 13. i 14. stoljeću u Messini osnovane kolonije trgovaca iz San Gimignana, gradića u Toskani poznatog po srednjovjekovnim tornjevima, a bavile su se ponajprije obradom tkanina.

u jamu za koju nitko osim njih nije znao. Na povratku u Messinu razglasiše da su ga po zadatku nekamo poslali, u što svi povjerovaše, jer već ga bijahu mnogo puta tako slali.

Lorenzo se nije vraćao, a Lisabetta je često braću ispitivala o njemu, jer dugo joj je bilo čekanje, sve dok jednog dana ona tako uporno ispitivaše a jedan od braće joj odgovori: "Što je ovo? Što imaš ti s Lorenzom da se tako često raspituješ o njemu? Ako nastaviš s tim pitanjima, dat ćemo ti odgovor kakav zaslužuješ." Zbog toga tužna djevojka odluči iz straha ne ispitivati više, ali ga je često tužna noću dozivala i molila da joj se vrati; katkada se u suzama gušila zbog svoje samoće i bez imalo radosti i dalje ga iščekivala.

Jedne se noći dogodi da ona mnogo plakaše zbog Lorenzova izbivanja i usnu tako u suzama, a u snu joj se ukaza Lorenzo, sav blijed i raščupan, u rastrganoj odjeći, i učini joj se da joj govori: "O Lisabetta, ti ne prestaješ dozivati me i rastuživati se zbog moje duge odsutnosti i tvoje me suze optužuju; i stoga znaj da se neću više vratiti kući, jer onoga dana kad si me posljednji put vidjela, ubiše me tvoja braća." I pokaza joj mjesto gdje ga pokopaše, reče joj da ga ne doziva više niti ga očekuje, a zatim nestade.

Djevojka se probudi i povjerova u viziju, te gorko zaplaka. Kasnije tog jutra, ne smogavši snage reći štogod braći, odluči otići do spomenutog mjesta kako bi se uvjerala da je istina ono što joj se u snovima ukazalo. Nakon što je dobila dozvolu da napusti grad, krene u pratnji jedne služavke od povjerenja što brže na to mjesto; tamo razgrne lišće što je pokrivalo zemlju i proučivši zemlju stade kopati; ubrzo ugleda tijelo svog nesretnog ljubavnika, još uvijek netaknuto i neraspadnuto: tog časa spozna da je njena vizija bila istinita. Sve je to mnogo rastuži, ali znala je da nije ni vrijeme ni mjesto za plakanje. Poželi ponijeti njegovo tijelo i dostojanstvenije ga pokopati, ali shvativši da to nije moguće, uze nož i najbolje što je mogla odvoji mu glavu od tijela, zamota ju u neki rubac, nabaca zemlju na preostalo tijelo, glavu metne služavki u krilo, uvjeri se da ih nitko nije vidio i napusti to mjesto uputivši se kući.

Tamo se skloni u svoju sobu, te je nad glavom dugo i gorko plakala, sasvim ju je zalila suzama, i tisuću poljubaca sa svih strana joj utisnula. Potom uze veliku i lijepu teglu, kao one u koje se sade mažuran ili bosiljak, položi unutra glavu obavijenu lijepim rupcem, naspe zemlje i zasadi nekoliko stručaka predivnoga salernitanskoga bosiljka, a zalijevala ga je vodom od ruža ili narančinih cvjetova i svojim suzama. I prijeđe joj u naviku sjesti uz biljku i nježno je motriti; jer skrivala je njenog Lorenza: kada bi je tako dugo motrila, počinjala bi plakati i toliko je plakala da je cijeli bosiljak pritom zalijevala.

Bosiljak je što zbog velike brige o njemu što zbog masnoće zemlje, a zahvaljujući glavi koja se unutar njega raspadala, izrastao lijep i mirisan; a kako je djevojka stalno uza nj bivala, opaziše je više puta i susjedi. Oni to, jer su se čudili njezinoj uvenuloj ljepoti i tome da su joj oči tako upale da ih se gotovo nije moglo razaznati na njezinom licu, rekoše njezinoj braći: "Opazili smo da ona tako svaki dan provodi." Kada su braća to čula, i sami primijetiše isto i prigovoriše joj, ali nije imalo učinka. Odluče stoga udaljiti od nje tu teglu, a kada je ona to shvatila, nije pitala za drugo osim da joj je vrate, a budući da oni to nisu namjeravali, ona je neprekidno plakala sve dok se nije razboljela, a i tada je u bolesti samo za svoju teglu ispitivala. Mladići su se čudili tom njenom zapitkivanju i poželjeli su vidjeti što se zapravo unutra krije; razgrnuvši zemlju, ugledaše rubac i u njemu glavu koja se nije još toliko bila raspala da oni ne bi prepoznali po kovrčavim uvojcima da je riječ o Lorenzovoj glavi. To ih veoma iznenadi i uplašiše se da se to slučajno ne dozna:

vrativši glavu natrag u zemlju, bez riječi i oprezno napustiše Messinu i urediše da se svi njihovi poslovi prebace u Napulj.⁴

Mlada djevojka i dalje je plakala i nije prestajala zapitkivati o svom bosiljku: tako je u suzama i umrla, a time je završila i njezina nesretna ljubav. Nakon nekog vremena svi saznaše o tom slučaju i netko tome u čast i pjesmu sklada, koju i dandanas pjevaju:

Tko bijaše onaj zao čovjek,
što ukrade mi cvijet...⁵

---

⁴ Zanimljivo je da su se trgovci Ardinghelli, rodom iz San Gimignano, baš sredinom 13. stoljeća preselili iz Messine u Napulj, kao i junaci ove Boccacciove novele.

⁵ Ovo su prva dva stiha sicilijanske narodne pjesme o ženi koja plače za ukradenim cvijetom, koja je možda poslužila Boccacciu kao polazište za ovu novelu, iako u pjesmi nema govora o ispričanom događaju.

PETI DAN - DEVETA NOVELA

Federigo degli Alberighi voli, ali mu ljubav nije uzvracena, pa se, trošeći u tom udvaranju, dovede do propasti. Ostane mu samo jedan sokol kojega, ne imajući ništa drugo na raspolaganju, ponudi za jelo gospi koja mu je došla u goste; kada ona to dozna, promijeni svoje mišljenje i uzega za muža te ga učini bogatim.

Filomena je već završila s pričom, kada kraljica,¹ uočivši da su svi sudjelovali u pripovijedanju osim Dionea koji je izostao zbog svoje povlastice,² sama s veseljem progovori:

- Sada je na meni red da pripovijedam; a ja, drage moje gospe, rado ću krenuti s novelom dijelom sličnoj prethodnoj, da spoznate ne samo koliko je utjecajna vaša ljepota nad plemenitim srcima, nego i da same naučite kada se priliči dijeliti svoje darove, a ne da se uvijek povodite za sudbinom koja najčešće daruje bez razuma i bez mjere, kako joj dođe.

Morate dakle znati da je Coppo di Borghese Domenichi³, koji je u našem gradu bio, a možda je još uvijek, čovjek velikog i časnog ugleda u našem vremenu, te je po djelima i vrlinama više nego po plemenitosti krvi dostojan vječne slave, ostarivši često volio sa svojim bližnjima prisjećati se prošlih događaja: a znao ih je pričati takvim slijedom i s tako puno detalja kao što nitko drugi ne umije. Običavao je govoriti, među brojnim lijepim pričama, kako je u Firenci živio mladić po imenu Federigo, sin gospara Filippa Alberighija⁴, po vojnim zaslugama i po lijepom ponašanju cijenjen više nego bilo koji mladi gospodin u Toskani. On se, kao što to biva slučaj s većinom plemića, zaljubio u dražesnu gospu imenom monna⁵ Giovanna, koju su u njegovo vrijeme smatrali jednom od najljepših i najljupkijih djevojaka u cijeloj Firenci. On je, da bi njenu ljubav osvojio, sudjelovao u viteškim igrama, borbama, priređivao zabave i darivao je trošeći bez ikakve zadržke; ali ona, istovremeno lijepa i poštena, nije marila za sve to što je on za nju činio niti za stvari koje joj je darivao.

---

¹ Članovi družbe predvodnika koji određenog dana vodi pripovijedanje nazivaju kraljem ili kraljicom (v. Uvod u prvi dan).

² Dioneo, koji obično priča desetu priču svakog dana, ima zbog svoje vesele naravi povlasticu pričati priču o bilo kojoj temi. Mnogi komentatori smatraju da Dioneo izražava stavove samog Boccaccia.

³ Coppo ili Giacoppo (Jacopo odnosno Jakov), iz ugledne obitelji iz četvrti Santa Croce, u Firenci je obnašao važne javne službe. Boccaccio ga spominje i nakon njegove smrti u pismu Zanobiju da Stradi 1353. godine; otuda pretpostavka da je u vrijeme kada Filomena pripovijeda ovu novelu još uvijek na životu, iako to ne možemo sa sigurnošću reći, obzirom na pošast kuge koja je tada harala Firencem.

⁴ Obitelj Alberighi stanovala je nedaleko Alighierija, u četvrti Porta San Piero i bila je jedna od najstarijih firentinskih obitelji.

⁵ *Monna* je skraćeno od tal. *madonna*, što znači gospođa.

Trošio je tako Federigo puno iznad svojih mogućnosti, a bez učinka, i kao što je čest slučaj, bogatstvo se smanjilo i on je ostao siromašan, bez ničega svoga osim jednog malog posjeda od čijih je prihoda skromno živio, te jednog sokola koji je bio jedan od najboljih na svijetu.

Stoga, bez obzira što je bio zaljubljen jače nego ikada, nije više mogao živjeti otmjenim životom u gradu, pa se preselio u Campi⁶ na svoj posjed. Tamo je išao u lov i bez traženja pomoći strpljivo podnosio svoje siromaštvo.

Dogodi se zatim jednog dana, kada je Federigo već bio na rubu siromaštva, da se razboli muž monne Giovanne, pa vidjevši da mu je smrt blizu sastavi oporuku, a bio je jako bogat, i sve svoje bogatstvo ostavi svom sinu, a nakon njega gospi Giovanni, koju je mnogo volio i koja će postati nasljednicom u slučaju da njegov sin umre bez zakonita nasljednika. Ubrzo zatim starac premine.

Monna Giovanna, ostavši udovicom, kao što je običaj naših gospa, svakoga je ljeta odlazila sa sinom na selo, na svoj posjed koji bijaše nedaleko Federigova. Tako se dogodi da se mladić sprijateljio s Federigom i odlazio s njim u lov; a vidjevši više puta kako Federigov sokol leti, on mu se veoma svidi i poželi ga, ali se ne usudi zatražiti ga, jer primijetio je da je i ovome jednako tako drag. Tih dana mladić obolje; a majku to veoma ražalosti jer ga je jako voljela budući da nije imala druge djece, te je po cijele dane uz njega bdjela i tješila ga, često ga zapitkujući postoji li štogod što bi poželio, moleći ga da joj kaže, jer, ako bi bilo ostvarivo, ona bi mu to pribavila.

Mladić, čuvši više puta tu ponudu, reče: "Majko moja, ukoliko mi nabavite Federigovog sokola, vjerujem da ću ubrzo ozdraviti."

Čuvši to, gospa bješe sva izvan sebe i poče razmišljati kako izvesti to što je morala. Znala je da ju je Federigo dugo volio, a ona njemu nikada nije niti jedan pogled uputila, i stoga se pitala: "Kako da pošaljem nekoga ili sama odem tražiti tog sokola, koji je kako čujem najbolji na svijetu, a i drži ga na životu? Kako mogu biti tako neumjesna da čovjeku kojem ništa drugo nije preostalo poželim i to oduzeti?" I utonuvši u te misli, a bila je sigurna da bi ga dobila da zatraži, ne znajući što reći, šutnjom je sinu odgovarala.

Na kraju prevlada ljubav prema sinu. Ona odluči udovoljiti mu pod svaku cijenu i ne slati nikoga nego se sama uputiti, govoreći mladiću: "Sine moj, razvedri se i misli svim snagama na ozdravljenje, jer obećavam ti da prvo što ću ujutro napraviti je otići po tog sokola i donijeti ga tebi." Dječaka to razveseli i već toga dana stanje mu se popravi.

Sljedećeg jutra gospa uze jednu ženu za pratnju i pod izlikom da ide na izlet uputi se prema malenoj Federigovoj kućici, te upita za njega. On je, s obzirom da vrijeme tih dana nije pogodovalo lovu, bio u svome vrtu obavljajući neke poslove; začuvši da se monna Giovanna raspituje za njega na vratima veoma se začudi i s veseljem potrči prema njoj.

Ugledavši ga kako dolazi, dražesno mu krene u susret, te mu nakon njegova pozdrava punog poštovanja reče: "Zdravo mi budi, Federigo!", te zatim nastavi: "Došla sam nadoknaditi štetu koju si zbog prevelike ljubavi prema meni pretrpio, a nadoknadiću ti je tako što ćemo moja družica i ja s tobom jutros blagovati."

Federigo joj ponizno odgovori: "Gospo, ne sjećam se da sam ikakvu štetu ja zbog vas pretrpio, već samo dobro, i ako ja imalo vrijedim, to je zahvaljujući vašoj plemenitosti i mojoj ljubavi prema vama. I zasigurno mi je ovaj vaš ljubazni dolazak mnogo draži od mogućnosti da još jednom potrošim koliko sam u prošlosti potrošio, iako ste došli u kuću

---

⁶ Campi Bisenzio je maleno mjesto u okolici Firenze.

siromašnog domaćina." Rekavši to, sramežljivo je primi u kuću i odvede u vrt, a kako osim njega ne bješe nikoga da joj pravi društvo, reče joj: "Gospo, budući da nema nikoga, dobra žena ovog radnika će vam praviti društvo dok ja priprelim stol."

Iako na samom rubu siromaštva, on još nije bio sasvim svjestan da je bezglavo rasipao sve svoje bogatstvo; ali tog jutra, ne pronasavši ništa čime bi mogao počastiti gospu za čiju je ljubav toliko plemstvo prije častio, progleda. Iznimno ga to uznemiri, te je proklinjući u sebi svoju sudbinu hodao lijevo-desno kao da je poludio, no nije nalazio ni novaca ni čega što bi mu novac priskrbilo, a bilo je već kasno i želja da počasti ljupku damu velika, i dok nikoga, pa ni svog radnika, nije htio tražiti pomoć, pogled mu zastane na dobrom sokolu koji je visio sa svoje šipke u predsoblju. Ne preostade mu ništa drugo nego uhvatiti tog sokola, za kojeg procijeni da je ugojen i da bi mogao biti dostojan objed onakve gospe. I bez daljnjeg razmišljanja zavrne mu vratom i naredi svojoj služavki da ga odmah operuša i očisti te stavi na ražanj i pažljivo ispeče; na stol postavi iznimno bijele stolnjake, jer pokoji mu je ostao, radosno se vrati u vrt i objavi gospi da je stol, koliko je bilo u njegovoj moći pripremiti, postavljen. Tada gospa ustade i sa svojom družicom pristupi stolu, te bez znanja što jedu, zajedno s Federigom, koji ju je pun poštovanja posluživao, pojedše dobrog sokola.

Nakon ugodnih razgovora s njim, ustadoše od stola. Gospi se učini da je vrijeme da mu kaže razlog svoga dolaska, te se blago okrene prema Federigu i započne: "Federigo, sa sjećanjem na tvoj prijašnji život i na moju iskrenost, koju si možda smatrao krutošću i okrutnošću, nemam niti najmanje sumnje da ćeš se začuditi mojoj hrabrosti kada čuješ razlog mog dolaska ovdje; ali da imaš ili da si imao djece, zahvaljujući kojoj bi spoznao koliko jaka može biti ljubav prema njima, gotovo sam sigurna da bi mi djelomično oprostio. Premda ih ti nemaš, ja koja sam majka ne mogu izbjeći predrasudi koji se veže uz majke, i slijedeći tu snagu i protiv svoje volje i protiv svake pristojnosti zatražit ću te dar za koji znam da ti je draži od svega: i sasvim s pravom, jer niti jednu drugu radost, niti jednu drugu zabavu, niti utjehu ne ostavi ti sudbina; a taj dar je tvoj sokol, kojeg je snažno zavolio moj sin, i bojim se da će, ako mu ga ne donesem, on potonuti u svojoj bolesti i zatim ću ga izgubiti. I stoga te molim, ne iz ljubavi prema meni, zbog koje mi ništa ne duguješ, nego radi tvoje plemenitosti, za koju se pokazalo da je veća nego kod drugih, da mi ga odlučiš darovati, kako bih ja za taj dar mogla reći da mi je održao sina na životu, i time bih ti se vječno zadužila."

Čuvši što ga je gospa tražila i znajući da joj to ne može dati, jer joj je već poslužio za jelo, Federigo se rasplaka pred njom i ne mogaše niti riječi prozboriti. Ona najprije pomisli da je taj plač od boli što bi se morao odvojiti od svog sokola, pa ga skoro prekinu kako bi mu rekla da ga ipak ne želi, ali se suzdrži i pričekala Federigov odgovor, koji joj ovako reče: "Gospo, pošto bješe Božja volja da vam svu svoju ljubav posvetim, bezbroj puta sam pomislio kako je sudbina protiv mene i žalio sam se na nju; ali sve je to bilo neznatno prema ovome što mi je sada uradila i zbog čega se nikada više neću izmiriti s njom, kad samo pomislim kako ste došli u ovaj moj siromašni dom, u koji dok je bogat bio niste htjeli ući, i od mene zatražili taj maleni dar, a ona se potrudila da vam ni to ne mogu pružiti: a zašto ne mogu, sada ću vam ukratko ispričati. Kada sam čuo da vi milostivo želite sa mnom objedovati, uzimajući u obzir vašu posebnost i vaše vrline, procijenio sam da vas moram počastiti najvrednijim prema mojim mogućnostima, za razliku od onoga što ostalima nudim: iz tog razloga, sada kada spominjete dobrog sokola kojega tražite, njega sam smatrao dostojnom hranom za vas, stoga ste ga jutros pečenog imali na pladnju i mislio sam da sam ga odlično iskoristio; ali sad kad vidim da ste ga na drugi

način željeli, toliko me boli što vam želju ne mogu ispuniti; ne vjerujem da ću više ikada imati mira zbog toga."

Izgovorivši to, donese pred nju kao dokaz perje i noge i kljun. Čuvši i vidjevši to, gospa ga najprije prekori što je zbog jela jedne gospe ubio takvog sokola, ali zatim sama u sebi pohvali veličinu njegove duše, koju siromaštvo nije moglo niti može umanjiti. Zatim, ostavši bez nade da će dobiti sokola i u strahu da je time stavljeno na kušnju sinovljevo zdravlje, tužna oputova i vrati se sinu.

On ili od tuge što nije mogao imati sokola ili od bolesti koja ga je unatoč svemu uništavala, nije prošlo tomu nekoliko dana, na veliku majčinu žalost, napusti ovaj svijet.

Ona ostade u suzama i tuzi još neko vrijeme, a pošto bijaše jako bogata, a još mlada, braća su je u više navrata poticala da se ponovno uda. Ona to nije željela, ali vidjevši da oni inzistiraju, sjeti se Federigovih vrlina i njegove posljednje velikodušnosti, kada je ubio onakva sokola da bi nju pogostio, te reče braći: "Ja bih rado, kada bi vama to odgovaralo, ostala udovicom; ali ako vama odgovara da se udam, zasigurno neću poći za nikoga osim za Federiga degli Alberighija."

Braća joj na to s podsmijehom odgovoriše: "Luda ženo, što to govoriš? Kako možeš njega željeti, a on ničega na svijetu nema?"

Ona im odgovori: "Braćo moja, znam ja dobro da pravo govorite, ali ja radije uzimam čovjeka kojemu je potrebno bogatstvo, nego li bogatstvo kojemu treba čovjek."

Braća, čuvši njenu odvažnost i znajući da je Federigo dobar unatoč siromaštvu, učiniše po njenoj želji i predaše mu nju i cijelo njezino bogatstvo. A on, dobivši za ženu gospu koju je toliko volio, a uz to i bogatstvo, u zadovoljstvu s njom kao najbolji domaćin proživi svoj vijek.

ŠESTI DAN - PRVA NOVELA

Neki vitez reče gospi Oretti da će je podići na krilima jedne novele; ali kako joj on nevjesto pripovijeda, ona ga zamoli da je spusti na zemlju.

Mlade gospe, kao što su u vedrim noćima svjetlucave zvijezde ukras na nebu, a u proljeće cvijeće na zelenim livadama i lisnato grmlje na brežuljcima, tako hvale vrijedno ponašanje i ugodne razgovore krase dobronamjerne dosjetke; budući da su kratke, one više pristaju ženama nego muškarcima, kao što drugi razgovori manje ženama nego muškarcima odgovaraju.

Koji god tomu bio razlog, zloća našeg uma ili posebno neprijateljstvo koje nas u naše vrijeme pogađa s nebesa, danas nijedna žena ili malo njih znaju u pogodan trenutak reći koju od njih ili je, ako je tko drugi kaže, razumjeti onako kako treba; to je sramota za sve nas. Budući da o ovoj temi Pampinea dosta već reče, više o tome neću govoriti; ali kako bih vam ukazala na to koliko u sebi sadrže ljepote kada se kažu u pravo vrijeme, rado ću vam ispričati kako je plemenita gospa uljudno ušutkala jednog viteza.

Kao što su mnoge od vas vidjele ili čule, nedavno je u našem gradu živjela jedna plemenita, pristojna i rječita gospa, toliko kreposna da ne zaslužuje da joj se ime prešuti. Zvali su je, dakle gospa Oretta, a bijaše žena gospodina Gerija Spine¹. Slučajno se ona nađe u okolici grada², kao što se i mi sada nađosmo, pa krene šetati radi zabave iz jednog mjesta u drugo, zajedno s drugim gospama i vitezovima koje je tog dana ugostila kod sebe na objedu, a kako se put od mjesta odakle su krenuli do tamo gdje se uputiše odužio, reče jedan vitez iz skupine: "Gospo Oretta, ako želite, ja ću vas ponijeti veći dio puta koji trebamo prijeći, na krilima jedne od najljepših novela na svijetu".

Gospa mu odgovori: "Gospodine, naprotiv, ja vas čak za to molim, i bit će mi zadovoljstvo".

Gospodin vitez, kojemu ne pristajao ni mač na boku koliko jeziku pripovijedanje, čuvši to, započe svoju novelu, koja zaista bijaše prekrasna, ali on sad tri, četiri pa i šest puta ponovi jednu te istu riječ, pa se vrati unazad, povremeno govoreći: "Nisam to dobro ispričao", i ne razlikujući često imena, zamjenjujući jedne s drugima, strahovito je pokvari: da ne spominjemo kako je s obzirom na osobine pojedinaca i okolnosti, sve loše i pogrešno pripovijedao.

Zbog toga bi se gospa Oretta često preznojila slušajući ga ili iscrpila kao da je bila na samrti; i kad više nije mogla trpjeti, shvaćajući da je vitez zaglibio i da se neće iz gliba izvući, reče milo: "Gospodine, ta vaša krila previše podrhtavaju, pa vas molim da me spustite na zemlju".

---

¹ Riječ je o Lauretti, kći markiza Obizza Malaspine koja se udala za Gerija Spina koji je pripadao Crnim gvelcima, te je surađivao s papom Bonifacijem VIII. Oretta je 1332. godine ostala udovica.

² Misli se na grad Firencu.

Vitez koji je na sreću bolje razumijevao nego što je pripovijedao, shvativši dosjetku, prihvati šalu sa smiješkom, pa se primi pričanja drugih novela, a ovu koju je loše započeo i jednako loše nastavio ostavi bez završetka.

ŠESTI DAN - DRUGA NOVELA

Pekar Cisti sa samo jednom rečenicom otkrije gospodar Geriju Spini koliko je nepromišljen njegov zahtjev.

I mladići i djevojke su veoma hvalili riječi gospe Orette, a kraljica¹ naredi Pampinei da nastavi; stoga ona započe ovako:

- Lijepa gospe, ja sama ne znam procijeniti čiji je ovdje veći grijeh, prirode koja plemenitoj duši daje bezvrijedno tijelo, ili sudbine koja tijelu plemenite duše daje bezvrijedno zanimanje, kao što smo na primjeru Cistija², našeg sugrađana, ali i mnogih drugih, mogli vidjeti. Cistija je dakle sudbina, iako imaše vrijedan duh, učinila pekarom. I sasvim sigurno bih proklinjala kako prirodu tako i sudbinu, kada ne bih znala da je priroda umjereni, a sudbina sa stotinu očiju gleda, iako neznalice zamišljaju da je slijepa. Smatram stoga da one, obje lukave, čine kao što čine često i obični smrtnici kada nesigurni u budućnost svoje najvrednije stvari skrivaju na najbesmislenija mjesta po kući koja smatraju najmanje sumnjivima, te ih u potrebi izvlače iz tog neuglednog kutka koji čuva sigurnije od kakve lijepe sobe. Tako i dvije vladarice svijeta često svoje najmilije skrivaju u sjeni zanata koji se smatraju najbevrjednijima, kako bi ih u potrebi izvukle na svjetlo i pokazale njihov sjaj. Kako je to na jednom primjeru pekar Cisti dokazao gospodar Geriju Spini³, o čijoj je ženi, gospi Oretti maločas pripovijedano, sada mi je došlo u sjećanje i voljela bih vam o tome u ovoj kratkoj noveli ispričati.

Kažem vam dakle da je papa Bonifacije⁴, koji je veoma cijenio gospodina Gerija Spinu, poslao nekoliko svojih plemenitih izaslanika u Firencu kako bi ispunili neke njegove zahtjeve, a oni se smjestiše upravo u kući gospara Gerija, koji je s njima izvršavao papine zadaće. Bilo je dakle više razloga da je gospodar Geri s papinim izaslanicima prolazio gotovo svakog jutra kraj crkve Santa Maria Ughi, gdje je svoj obrt imao pekar Cisti. Njemu je sudbina dala to ponizno zanimanje, ali mu je u njemu bila blagonaklona, i on se njime obogatio. Stoga nije želio napustiti svoj obrt niti ga za koji drugi mijenjati, a živio je sjajno, čak je među silnim bogatstvom imao uvijek najbolja bijela i crna vina, da se boljih u cijeloj Firenci i okolici nije moglo naći.

---

¹ Članovi družbe predvodnika koji određenog dana vodi pripovijedanje nazivaju kraljem ili kraljicom (v. Uvod u prvi dan).

² Cisti dolazi od imena Bencivenisti, učestalog u Firenci u to vrijeme. U dokumentima bratovštine niže spomenute crkve Santa Maria degli Ughi, koja se nekoć nalazila u središtu Firenze a porušena je u 19. stoljeću, godine 1300. zabilježeno je postojanje pekara Cistija.

³ Geri (od imena Ruggieri) Spina bio je jedan od vođa Crnih gvelfa, poznat među građanima Firenze oko 1300. godine.

⁴ Papa Bonifacije VIII je podržavao Crne gvelfe i njihov politički program, a izaslanstvo koje se ovdje spominje odaslao je 1300. godine da pokuša izmiriti zavađene gvelfske frakcije, odnosno Bijele i Crne.

Viđao je svakodnevno pred svojim pragom gospodina Gerija i papine izaslanike dok su prolazili, a bila je velika vrućina, te pomisli da bi bilo ljubazno ponuditi im za piće svog bijelog vina; ali uzimajući u obzir svoju poziciju te poziciju gospodina Gerija, nije mu se činilo ispravnim samome ih pozivati, već poče smišljati način na koji bi se gospodin Geri mogao pozvati sam. Nosio je halju bijelu kao snijeg, a povrh nje pregaču, u čemu je više sličio na mlinara nego na pekara, te je tako svako jutro u vrijeme kada je gospodin Geri prolazio s izaslanicima iznosio ispred radnje novo pokositreno vjetro svježje vode i mali vrč bolonjske izrade pun dobrog bijelog vina; uz to dvije čaše koje su izgledale kao od srebra, koliko su se sjajile: namjestivši se tako za stol dok su oni prolazili i nakašljavši se malo, otpio bi s užitkom tog svog vina, tako da bi i mrtvima sline potekle.

Nakon što to vidje dva jutra, trećeg jutra gospodin Geri reče: "Kakvo je, Cisti? Je li dobro?"

Cisti istog trena skoči na noge i odgovori: "Da, gospodine, ali koliko je dobro ne mogu vam reći dok sami ne kušate."

Gospodin Geri, kojemu se od vrućine ili od povećeg napora, ili možda zato jer vidje Cistija kako pije, probudi žeđ, okrene se izaslanicima i s osmijehom im reče: "Gospodo, prilika je da probamo vino ovog vrijednog čovjeka: možda je takvo da nećemo požaliti", i zajedno s njima približi se Cistiju.

Ovaj odmah naredi da iz pekarnice donesu jednu lijepu klupu i zamoli ih da sjednu; dok njihovim slugama koji su se već spremali prati čaše, reče: "Prijatelji, vratite se i ostavite meni taj posao, ta ja sam dobar u točenju koliko sam dobar i u pekarnici; i nemojte da vam padne na pamet niti kapi okusiti." Rekavši to, on sam uzme četiri lijepe nove čaše i naredi da se donese mali vrč njegova dobra vina. Ljubazno ga ponudi gospodinu Geriju i kolegama, kojima se vino učini tako dobrim da se ne mogoše sjetiti jesu li dugo tako dobrog vina pili; i hvaleći ga, gotovo su svako jutro dok su boravili u Firenci izaslanici dolazili piti, a s njima i gospodin Geri.

Kada dovršiše posao i moraše krenuti, gospodin Geri im priredi izvanrednu gozbu, na koju pozva najuglednije građane, a pozove i Cistija, koji ni po koju cijenu nije želio doći. Naredi stoga gospodin Geri jednom od svojih slugu da ode do Cistija po bocu vina kojeg bi ponudio gostima pri prvom jelu, svakome pola čaše. Sluga, možda ljutit jer niti jednom ne mogaše okusiti toga vina, uzme veliku bocu.

Kada ga Cisti vidje s tom bocom, reče: "Sinko, tebe k meni ne šalje gospodin Geri."

Iako mu to potvrdi više puta, sluga ne dobije drugog odgovora, vrati se gospodinu Geriju i prenese mu tako, na što mu gospodin Geri odgovori: "Vrati se i reci mu da sam te zaista poslao: a ako ti on još uvijek tako bude odgovarao, pitaj ga komu te šaljem."

Sluga se vrati i reče: "Cisti, zaista me k tebi šalje gospodar Geri."

Njemu Cisti odgovori: "Sinko, zaista te ne šalje."

"Dakle", reče sluga, "komu me šalje?"

Odgovori mu Cisti: "Arnu⁵."

Kada je sluga to prenio gospodar Geriju, odmah mu se razbistri i otvoriše mu se oči, te reče slugi: "Pokaži mi koju bocu si nosio". A kada ju vidje reče: "Cisti pravo govori". Nakon što izgrdi slugu, pošalje ga s prikladnijom bocom.

---

⁵ Rijeka koja teče kroz Firencu.

Ugledavši ga, Cisti reče: "Sada sam siguran da te šalje k meni", i radosno mu napuni bocu.

Istog tog dana napuni bačvicu sličnim vinom i odnese je gospodinu Geriju. Stigavši u njegov dom i našavši ga, reče mu: "Gospodine, ne bih želio da mislite da me velika boca jutros prestrašila; ali, kada mi se jutros učinilo da ste zaboravili što sam vam proteklih dana pokazivao svojim malenim vrčićima, odnosno da ovo vino nije za sluge, htio sam vas na to podsjetiti. Sada, budući da nemam više namjeru čuvati ga, sve vino sam vam donio: činite s njime kako vam drago."

Gospodinu Geriju bijaše veoma drag Cistijev dar i zahvali mu, jer takav je bio red, a ota-
da ga je cijenio i kao čovjeka i kao prijatelja.

ŠESTI DAN - ČETVRTA NOVELA

Chichibio, kuhar Currada Gianfigliazzija, jednim vještim odgovorom spasonosno okrene Curradovu srdžbu na smijeh, te se izvouče iz nevolje kojom mu je Currado priprijetio.

Lauretta već bijaše zašutjela i svi su iznimno hvalili Nonnu, kada kraljica¹ zapovijedi Nafili da nastavi, a ona reče:

- Iako razuman um, mile gospe, često u skladu s prigodama nađe korisne i lijepe riječi, sreća pak nekada pomaže plašljivcima i na jezik im iznenada stavlja takve riječi kakve smiren razum govornika nikad ne bi znao izmisliti: to vam ja svojom novelom imam namjeru pokazati.

Currado Gianfigliazzi², kao što je svaka od vas to mogla čuti i vidjeti, oduvijek bijaše plemeniti građanin, nesebičan i sjajan. Vodio je pravi viteški život zabavljajući se s psima i sokolovima, da sada i ne spominjemo njegova velika djela. Jednog dana u okolici Peretole³ zajedno sa svojim sokolom ubi ždrala. Vidjevši da je ugojen i mlad, pošalje ga svom dobrom kuharu, koji se zvaše Chichibio i bješe iz Venecije. Posla mu ga i reče mu da ga ispeče i dobro pripremi za večeru. Chichibio, koji bješe neobičan čovjek, očupa mu perje pa ga stavi na vatru i brižno ispeče. Kada ptica već bješe skoro pečena, poče toliko mirisati da jedna djevojka iz ulice koja se zvala Brunetta i u koju je Chichibio bio ludo zaljubljen uđe u kuhinju, te osjetivši miris ždrala i vidjevši ga, milo zamoli Chichibija da joj dade jedan batak.

Chichibio joj pjevajući odgovori: "Nećeš ga od mene dobiti, gospo Brunetta, nećeš ga od mene dobiti."

Na to mu gospa Brunetta, pomalo uvrijeđena, reče: "Za Boga, ako mi ga ne daš, nećeš nikada od mene dobiti ono što želiš". Ukratko, oni se zavade; na kraju Chichibio, da ne naljuti svoju gospu, otrgne jedan batak pa joj ga dade.

Pošto ispred Currada i nekih njegovih gostiju poslužilo je ždrala bez batka, iznenađeni Currado pozva Chichibija, pa ga pita što se dogodilo sa ždralovim drugim batkom.

Na to mu lažljivi Venecijanac smjesta odgovori: "Gospodaru moj, ždralovi imaju jedan batak i jednu nogu."

Uznemireni Currado tada reče: "Vraga imaju samo jedan batak i jednu nogu! Nikad nisam vidio takvoga ždrala!"

---

¹ Članovi družbe predvodnika koji određenog dana vodi pripovijedanje nazivaju kraljem ili kraljicom (v. Uvod u prvi dan).

² Punog imena Currado di Vanni di Cafaggio Gianfigliazzi, živio je na prijelazu iz 13. u 14. stoljeće. Dolazi iz poznate firentinske obitelji, a njegovo ime spominje i Dante u *Božanstvenoj komediji* u XVII. pjevanju *Pakla*.

³ Manje mjesto u okolici Firenze.

Chichibio nastavi: "Tako je kako vam ja kažem, gospodine; kad kod poželite, ja ću vam to pokazati na živima."

Currado za ljubav svojih gostiju ne htjede započeti svađu, nego reče: "Budući da kažeš da ćeš mi pokazati na živima ono što ja nikad prije nisam ni vidio ni čuo, baš mi je želja sutra to vidjeti i bit će mi drago; ali ti se kunem Kristovim tijelom: ako ne bude tako kako kažeš, pretući ću te tako da ćeš se, na svoju žalost, zauvijek sjećati moga imena."

Pošto su te večeri završili razgovor, tek što svane dan Currado, kojemu san nije smanjio gnjev, ustade sav srdit i naredi da se prirede konji, zapovijedi Chichibiju da zajaše neko kljuse, pa se uputiše prema rječici na čijoj su se obali u svitanje uvijek znali viđati ždralovi, pa reče: "Sad ćemo vidjeti tko je jučer navečer lagao, ti ili ja."

Vidjevši da je Currado i dalje gnjevan i da bi bilo bolje za njega da dokaže svoju laž, a ne znajući kako da to učini, Chichibio je prestrašen jahao za Curradom, i da je mogao najradije bi pobjegao; ali kako nije mogao, sad je straga, sad sprijeda, pa na stranu pogledavao, ali sve što je vidio nalikovalo mu na ždralove koji stoje na dvije noge.

Kad već stigoše do rijeke, ugleda on prije svih na obali dvanaest ždralova koji svi stajahu na jednoj nozi kao što je to uobičajeno kada spavaju; tad ih on pokaže Curradu i reče: "Gospodine, ako pogledate one koji tamo stoje, dobro možete vidjeti da sam vam jučer navečer istinu govorio i da ždralovi imaju jednu nogu i jedan batak."

Vidjevši ih, Currado reče: "Pričekaj da ti pokažem da imaju dvije", pa im se približi i viknu "Ho, ho!", na taj uzvik ždralovi spustiše drugu nogu i nakon nekoliko koraka počеше bježati. Currado se okrenu prema Chichibiju i reče: "Što kažeš sada, proždrljivče? Ne čini li ti se da imaju dvije?"

Chichibio, zastrašen i ne znajući odakle mu to dođe, odgovori: "Da, gospodine, ali vi niste onome viknuli 'ho, ho!' jučer navečer. Jer da ste mu viknuli, on bi protegnuo i drugi batak i drugu nogu, kao što su to ovi učinili."

Curradu se toliko sviđi odgovor da se sav njegov gnjev pretvori u radost i smijeh, pa reče: "Chichibio, imaš ti pravo, trebao sam to učiniti."

Tako se dakle svojim vještim i šaljivim odgovorom Chichibio izvuče iz nevolje i pomiri se sa svojim gospodarom.

ŠESTI DAN - PETA NOVELA

Gospodin Forese da Rabatta i meštar Giotto slikar, dolazeći iz Mugella¹, ismijavaše jedan drugoga zbog ružnog izgleda.

Budući da se mnogim gospama svidio Chichibijev odgovor, čim Neifile ušuti, Panfilo prema kraljičinoj² želji nastavi:

- Najdraže gospe, kao što sudbina pod skromnim zanimanjima krije najveće blago vrlina, što nam je malo prije pokazala i Pampinea, tako priroda pod neuglednim ljudskim oblicima krije veličanstvene umove.

To svjedoče upravo naša dva sugrađanina o kojima vam namjeravam kratko govoriti; jedan od njih, koji se zvaše gospodin Forese da Rabatta³, bijaše nizak i neugledan, plosnata lica i spljoštena nosa da bi bio odbojan i Baroncijevima⁴, ali tako je dobro poznao zakone da su ga mnogi mudri ljudi smatrali škrinjom građanskog prava; drugi se zvaše Giotto⁵, bijaše toliko nadaren, da nije postojala stvar u prirodi, majci svih stvari i uzroku neprestanih gibanja nebesa, koju on svojom pisaljkom, perom ili kistom nije nacrtao toliko vjerno da se činila stvarnom, pa se više puta događalo da je ljudsko oko ono što je on nacrtao greškom zamijenilo za stvarnost. Budući da je on povratio sjaj toj umjetnosti koju su prije mnogo stoljeća pokopala pogrešna razmišljanja onih koji su se slikajući više trudili zabavljati oči neukih nego udovoljiti intelektu mudrih, zaslužno slovi kao jedna od najsjajnijih zvijezda firentinske slave, tim više što zasluživši je za života bijaše učitelj drugima i skromno odbijaše da ga zovu mešтром. Koliko on odbijaše taj epitet koji mu blistavo pristajalo, toliko ga oni koji su manje od njega znali i njegovi učenici s još većom željom prisvajalo. Ali koliko god je njegova umjetnost bila veličanstvena, nije on zbog toga ni po stasu, ni po licu, ni po čemu ljepši bio od gospodina Foresea. Stoga, vraćam se na novelu i velim...

Imaše u Mugellu gospoda Forese i Giotto svoje posjede; budući da je gospodin Forese pošao obići svoje posjede u ljeto kada sudovi imaju praznike, vraćajući se na iznemoglom konju za vuču slučajno sretne već spomenutog Giotta, koji se isto kao i on, pošto bijaše svoje obišao, vraćao u Firencu. On ni po konjima ni po opremi ni po čemu ne bijaše bolji od onog drugog, pa tako kao starci polako jahahu jedan pokraj drugoga. Dogodi se, kao što je često uobičajeno ljeti, da ih snađe iznenadni pljusak. Na to se oni brže bolje

---

¹ Pokrajina u Toskani, sjeveroistočno od Firence.

² Članovi družbe predvodnika koji određenog dana vodi pripovijedanje nazivaju kraljem ili kraljicom (v. Uvod u prvi dan).

³ Forese da Rabatta je bio glasoviti firentinski pravnik, rođen u Rabattu, u pokrajni Mugello.

⁴ Firentinska građanska obitelj čiji su članovi poznati po ružnoći.

⁵ Giotto di Bondone (1266-1337), slavni talijanski slikar i arhitekt, najvažniji slikar gotike i prethodnik renesanse.

skloniše u kuću jednog radnika koji obojici bijaše poznanik i prijatelj. Nakon nekog vremena činilo se da kiša ne namjerava prestati padati. Pošto htjedoše za dana biti u Firenci, posudiše od težaka dva stara ogrtača od seljačkog platna i dva šešira sva poderana i dotrajala, jer ne imaše boljega, pa krenuše na put.

Neko su vrijeme tako išli posve mokri i blatni od špricanja konjskih kopita, što im nije uvećavalo dostojanstvo. Pošto su dugo jahali u tišini, kada se vrijeme malo razvedri, počеше razgovarati. Dok je jahao i slušao Giotto koji je bio odličan pripovjedač, gospodin Forese ga počе ogledati sa strane, od naprijed i odo svuda, pa vidjevši sve na njemu tako nedostojanstveno i pohabano, bez da je i pomislio na sebe, počе se smijati i reče: "Giotto, kad bi nas sad susreo neki stranac koji te nikad prije nije vidio, misliš li da bi povjerovao da si ti najbolji slikar na svijetu, kao što jesi?"

Na to Giotto spremno reče: "Gospodine, mislim da bi on to povjerovao jednako kao što bi gledajući vas povjerovao da znate abecedu."

Na to gospodin Forese prizna svoju grešku i uvidje da mu je ovaj vratio istom mjerom.

ŠESTI DAN - DESETA NOVELA

Fra Cipolla obeća nekim seljacima da će im pokazati pero anđela Gabrijela; ali umjesto njega nađe ugljen, za kojega reče da je onaj na kojemu se pekao sveti Lovro.

Nakon što su svi iz družine ispriповјedili svoje novele, uvidi Dioneo da je sada na njemu red pričati; zbog toga bez čekanja svečane naredbe naloži onima koji su hvalili Guidovu¹ duhovitost o kojoj su maločas slušali da se stišaju, te otpočne:

- Dražesne gospe, premda imam privilegiju pričati što me je volja,² danas se ne namjeravam udaljiti od teme o kojoj ste sve ovako zgodno pripovijedale, pa vam, slijedeći vaše stope, namjeravam pokazati kako je spretno i domišljato jedan od fratara sv. Ante izmakao sramoti koju su mu pripremila dvojica mladića. Neka vam zato ne bude krivo ako, da bi dobro kraju priveo ovu novelu, ponešto oduljim svoje pričanje, jer je, kako vidite, sunce još uvijek visoko na nebu.

Certaldo³ je, kao što ste možda čuli, grad u dolini Valdelsa⁴, nedaleko našega grada⁵, u kojemu, premda je malen, žive plemeniti ljudi i imućni građani. Budući da je ondje uvijek nalazio na dobru pašu, kroz dugo vremena svake godine po jedan put tamo je navraćao jedan od fratara sv. Ante kako bi prikupio milodare koje su mu ti glupaci davali. Ime mu je bilo Cipolla⁶, a u Certaldu su ga, možda ništa ne manje zbog njegovog imena nego zbog njegove pobožnosti, rado vidjeli, jer je poznato da taj kraj daje luk koji je poznat po cijeloj Toskani. Bio je taj fra Cipolla sitne građe, crvenokos, vesela lica i najveći mangup na svijetu, a pored toga je, premda nije završio visoke nauke, bio i najvještiji i najspretniji govornik, pa bi ga svatko tko ga nije poznao smatrao ne samo velikim retoričarom, nego bi pomislio da se radi o samom Tuliju ili možda Kvintilijanu⁷, a pored toga je i svi- ma iz tog kraja bio ili kum ili prijatelj ili dragi znanac⁸.

Po svome običaju, dođe on tamo jednom zgodom u mjesecu kolovozu, pa jedne nedjelje ujutro, kada su svi dobri ljudi i žene iz okolnih sela došli na misu u župnu crkvu, u pravom trenutku istupi pred njih i reče: "Gospodo i gospe, kao što znate, običaj je vaš svake

---

¹ Odnosi se na prethodnu novelu i na pjesnika *dolce stil nova* i Danteovog prijatelja Guida Cavalcantija (oko 1250-1300).

² Dioneo se jedini među družinom ima pravo ne držati zadane teme dana, nego zbog svoje vesele naravi može pričati što želi. Zato on u pravilu pripovijeda zadnji.

³ Iz Certalda potiče Boccacciova obitelj, a i on sam je najvjerojatnije tamo rođen.

⁴ Dolina rijeke Else, pritoke Arna.

⁵ Nedaleko Firenze.

⁶ tal. *cipolla* = crveni luk, kapula

⁷ Marko Tulije Ciceron (106-43. pr. n. e.) i Marko Fabije Kvintilijan (oko 35-100. n.e) su glasoviti starorimski govornici.

⁸ Riječ koju Boccaccio ovdje koristi, *benivogliente*, može značiti i ljubavnik.

godine poslati siromasima baruna⁹ našega svetoga Antuna vašu pšenicu i vaše krmivo, tko više a tko manje, prema vašim mogućnostima i pobožnosti, kako bi blaženi sveti Antun čuvao vaše volove, magarce, svinje i ovce; a osim toga, običavate i plaćati, osobito oni koji su upisani u našu bratovštinu, onaj mali iznos koji se plaća svake godine jedan put. Zbog toga me je moj poglavar, gospodin opat, poslao ovamo da to prikupim, i zato, uz Božji blagoslov, nakon devete ure¹⁰, kada začujete zvonjavu sa zvonika, dođite ovamo pred crkvu, gdje ću vam kao i obično održati propovijed i gdje ćete ljubiti križ; a pored toga, kako znam da ste svi najodaniji štovatelji baruna našega gospodina svetog Antuna, posebnom milošću pokazat ću vam najsvetiju i najljepšu relikviju, koju sam baš ja sâm nekoć donio iz Svete zemlje onkraj mora: to je jedno od pera anđela Gabrijela koje je ostalo u sobi Djevice Marije u Nazaretu kada joj je došao navijestiti bezgrešno začeće." Rekavši to, ušuti i vrati se služiti misu.

Bijahu, dok je fra Cipolla te stvari govorio, među mnoštvom u crkvi dva jako prepredena mladića, jedan se zvao Giovanni del Bragoniera, a drugi Biagio Pizzini, koji su se, nakon što su se između sebe nasmijali relikviji fra Cipolle, premda su bili njegovi dobri prijatelji i s njim se družili, dogovorili učiniti s tim perom neku šalu. A znajući da će fra Cipolla to jutro objedovati u gradu kod nekog svojeg prijatelja, čim su čuli da je već za stolom izađe na ulicu i odoše do svratišta u kojemu je fratar odsjeo, u namjeri da Biagio zadrži u razgovoru slugu fratra Cipolle dok Giovanni među fratrovim stvarima pronađe to pero, ma kakvo ono bilo, te mu ga ukrade, da bi vidjeli kako će se potom on izvući pred pukom.

Imao je fra Cipolla jednoga slugu, kojega su neki zvali Guccio Balena a drugi Guccio Imbratta¹¹, a poneko i Guccio Porco¹²: bio je on toliko zao da ni sam Lippo Topo¹³ nikada nije napravio ništa takvoga. Fra Cipolla se često puta u društvu na njegov račun šalio i govorio: "Moj momak u sebi ima devet takvih odlika da bi, kad bi samo jedna od njih prešla bilo na Salomona, bilo na Aristotela, bilo na Seneku, bila dovoljna da uništi sve njihove vrline, sav njihov razum, svu njihovu svetost. Zamislite sada kakav on čovjek mora biti, kad u njemu nema ni jedne vrline niti umnosti niti svetosti, a ima ih devet!", a kada su ga jednom upitali kojih su to devet vrlina, on im je u rimama odgovorio: "Reći ću vam: on je lijen, prljav i prefrigan; nemaran, neposlušan i osoran; aljkav, zaboravljiv i prijetvoran¹⁴; ima on osim toga i neke druge mane uz ove, koje je bolje i ne spominjati. A ono što je najsmješnije od svih njegovih čina jest to da on u svakom mjestu želi uzeti ženu i unajmiti kuću; pa kako ima bujnu, crnu i masnu bradu, umišlja si da je lijep i zgodan i da se svaka žena koja ga vidi odmah u njega zaljubi, a da ga se pusti, za svima bi trčao

⁹ Barunom (*baron*) naziva fra Cipolla patrona svoga reda sv. Antuna prema ondašnjem običaju, iz počasti. I Dante u *Paklu* naziva "barunima" sv. Petra i sv. Jakova.

¹⁰ U to se doba vrijeme računalo od izlaska sunca, pa je deveta ura negdje oko tri sata poslije podne po današnjem računanju vremena.

¹¹ *Guccio* je ime od milja od Arrigo, odnosno od umanjenice Arriguccio; *Balena* znači kit, a *Imbratta* Prljavko, Prljavac.

¹² Prase.

¹³ Poslovični lik, možda i izmišljeni slikar i lukavac o kojemu su se pričale brojne anegdote, a koji je slikao izuzetno ružne ljudske likove. Prema Boccacciovom tekstu moguće je da autor njegovu poslovičnu nevaljalost uspoređuje s Gucciovom, ali i da misli na njegove slike, odnosno da želi reći: ni sam Lippo Topo nikada nije naslikao ništa nalik Gucciu.

¹⁴ U izvorniku se rimuju tri po tri Gucciove "vrline": *tardo, sugliardo e bugiardo; negligente, disubidente e maldicente; trascutato, smemorato e scostumato*.

dok ne bi hlače izgubio. Istina je da mi je od velike koristi, jer se nikada ne dogodi da mi netko želi reći svoju tajnu, a da i on to ne bi prisluškiavao; a ako se dogodi da me netko nešto priupita, toliko se boji da ja neću znati odgovoriti da on odmah odgovara sa 'da' ili sa 'ne', kako već prosudi da treba."

I eto, njemu je, ostavivši ga u svratištu, fra Cipolla povjerio da dobro pazi da nitko ne dira njegove stvari, a osobito njegove bisage, jer su u njima svete stvari. Ali Guccio Prljavac, kojemu je milije bilo biti u kuhinji nego li slavuju na zelenoj grani, a osobito ako bi momak tamo nanjušio kakvu djevojku, pošto je u kuhinji ovog domaćina jednu ugledao, masnu i debelu i nisku i loše građenu, s parom sisa koje su izgledale kao dvije košare za gnoj, koja je izgledala kao da je od Baroncijevih¹⁵, sva znojna, masna i čađava, on se, baš kao što se sup strmoglavluje na lešinu, baci na kuhinju, ostavivši fra Cipollinu sobu otvorenu, a u njoj i sve njegove stvari bez nadzora. Premda je bio kolovoz, sjedne on uz vatru i krene s tom, koja se Nuta zvala¹⁶, u velike priče, govoreći joj da je on plemenit čovjek s potvrdom¹⁷ i da fiorina ima tisućudevet, i to bez onih koje mora drugima dati, kojih je prije više nego manje, i da zna više stvari raditi i govoriti nego li *domine pure unquanche*¹⁸. I unatoč svojoj kapuljači na kojoj je bilo toliko masti da bi se njome mogao začiniti i kotao u Altopasciju¹⁹, i unatoč svome poderanom i iskrpanom prsluku koji je na okovratniku i ispod pazuha bio sjajan od znoja, te imao toliko mrlja i boja koliko ni tatarske i indijske tkanine nemaju, i unatoč svojim raspadnutim cipelama i poderanim čarapama, reče joj, kao da je *siri* od Castiglionea²⁰, da je želi fino odjenuti i opremiti, te je izvući iz ove bijede u kojoj je stalno na usluzi drugima te joj, premda nema mnogih posjeda, pružiti nadu u bolju sreću i mnoge druge stvari: toliko joj je toga ljubaznoga izgovorio, ali sve u vjetar, pa se ovo sve, poput brojnih drugih njegovih poduhvata, pretvorilo u ništa.

Nađoše tako dva mladića Guccia Svinju zabavljenoga oko Nute. Zadovoljni zbog toga, jer je time pola njihovog posla već obavljeno bilo, budući da im nitko nije smetao da uđu u fra Cipollinu sobu, koju su našli otvorenom, čim uđoše počеше odmah kopati po prvoj stvari koja im je dopala u ruke, po bisagama u kojima je bilo pero. Kada ih otvoriše, umotan u oveci komad svile pronađoše jednu malu škrinjicu; kada i nju otvoriše, u njoj nađoše jedno pero iz papagajevog repa, za kojega pretpostaviše da mora biti ono kojega je obećao pokazati Certaldanima. Jamačno, u ta ih je vremena lako mogao obmanjivati, jer tada nisu još sva takva čudesa iz Egipta, osim u manjim količinama, bila stigla do Toskane, kao što su kasnije u izobilju stigla, na nesreću cijele Italije: pa čak i ako su ponegdje donekle i poznata bila, u tom kraju stanovnici ništa o njima nisu znali. Štoviše, tamo je još vladalo priprosto poštenje starih, pa ne samo da nikad nisu vidjeli papagaje, nego nadugo i naširoko nitko nikada nije o njima ništa niti čuo.

---

¹⁵ Firentinska građanska obitelj čiji su članovi poznati po ružnoći. Boccaccio ih spominje i u novelama VI, 5 i VI, 6.

¹⁶ *Nuta* - ime od milja od Benvenuta.

¹⁷ Gucciove riječi su dvosmislene: mogu se protumačiti tako da Guccio kaže da je plemić s valjanom pisanom poveljom, ili tako da tvrdi da se lako može potvrditi koliko je plemenit.

¹⁸ Iskvarene latinske riječi koje Guccio izgovara da bi impresionirao sluškinju, čije značenje može biti "više nego sam gospodin Bog" ili "više nego njegov gospodar".

¹⁹ Samostan u blizini grada Lucca, u kojemu su fratri dva puta tjedno dijelili juhu iz ogromnog kazana siromasima.

²⁰ Misli se na francusku velikašku obitelj Châtillon.

Zadovoljni dakle što su našli pero, mladići ga uzeše, a kako škrinjicu ne bi ostavili praznom, pronađoše u jednom kutu sobe ugljena i njime napuniše škrinjicu. Zatvorivši je i vrativši sve stvari onako kako su ih našli, a da ih nitko nije vidio, odoše veselo s perom i počеше nestrpljivo iščekivati što će fra Cipolla reći kada na mjestu pera nađe ugljen.

Priprosti muževi i žene koji su bili u crkvi, čuvši da će nakon devete ure vidjeti pero anđela Gabrijela, vrata se kada je misa završila svojim kućama, te se ta novost razglasi od jednog do drugog susjeda i od jedne do druge kume; nakon što svi poručaše, nagrne takva gomila muževa i žena u grad da su jedva svi u njega stali, nestrpljivo čekajući da vide to pero. Fra Cipolla, nakon što je dobro ručao i potom malko odspavao, ustade malo iza devete ure i, čuvši za veliku gomilu seljaka koja je došla vidjeti pero, pošalje po Guccia Prljavca neka sa zvoncima dođe i donese njegove bisage. Ovaj, nakon što se teškom mukom odvojio od kuhinje i od Nute, krene prema crkvi s traženim stvarima, gdje stigne sav zadihan, jer se bio naduo od silne vode koju je popio, pa na zapovijed fra Cipolle dođe ispred crkvenih vrata i poče snažno zvoniti zvoncima. Tamo, nakon što se sav svijet sakupio, fra Cipolla, ne opazivši da mu je netko preturao po stvarima, započne svoju propovijed, te u prilog svojim stvarima reče mnoštvo riječi; a kada je trebalo pokazati pero anđela Gabrijela, izmoli najprije svečano ispovijed, naloži da se zapale dvije svijeće te, pažljivo odmotavši svilu, nakon što je najprije skinuo svoju kapuljaču, izvuče iz nje škrinjicu. Pa izrekavši najprije mnoge molitve u hvalu i na preporuku anđela Gabrijela i svoje relikvije, otvori škrinjicu. Kada vidje da je ona puna ugljena, ne pomislivši ni na trenutak da mu je to napravio Guccio Kit, jer je znao da on za to nije sposoban, ne prokle njega što je slabo pazio da mu to tkogod drugi ne uradi, nego opsuje tiho samoga sebe što je njemu povjerio svoje stvari na čuvanje, znajući koliko je nemaran, neposlušan, alkav i zaboravljiv. No, unatoč svemu, a da mu se boja ni malo nije promijenila, podigne on pogled i ruke prema nebu, te reče tako da su ga svi mogli čuti: "O Bože, slava budi navijeke tvojoj svemoći!"

Potom zatvori škrinjicu i okrenuvši se prema narodu reče: "Gospodo i gospe, sigurno znate da me je, dok sam još jako mlad bio, moj glavar poslao u one krajeve iz kojih sunce ističe, te mi izričito naložio da tamo, dokle ih god ne pronađem, tražim privilegije od Porcellana,²¹ koje su, mada ništa ne koštaju, mnogo korisnije drugima nego nama. Zbog toga sam se dao na put, krenuo iz Vinegije i, prošavši preko Grčkog Grada, odatle preko kraljevstva Garbo dojahao do Baldacce, stigao u Parione, odakle, dobrano žedan, nakon nekog vremena stigoh u Sardignu.²² Ali zašto vam spominjem sva ta mjesta koja sam tražeći obišao? Stigao sam, prešavši rukav sv. Jurja²³, u Truffiju i Buffiju,²⁴ zemlje gusto naseljene velikim narodima, a potom pođoh u zemlju Menzogna²⁵, gdje nađoh mnogo

²¹ U 14. stoljeću u Firenci je postojala bolnica sv. Filipa, zvana *dell Porcellana*, pa se možda na to odnose ove "privlastice".

²² Svi gradovi i kraljevstva koje fra Cipolla spominje zapravo su četvrti i ulice u Firenci, međutim, sva zvuče kao druga mjesta na svijetu: *Vinegia* zvuči kao Venecija, *Borgo dei Greci* je također firentinska ulica; *Garbo* je dio Firence koji je moguće i dobio ime po Algarveu, krajnje južnoj pokrajini današnjeg Portugala (arapski Al-Gharb), koja je u to doba pod arapskom vlašću, jer su tamo prodavala roba iz te pokrajine; *Baldacca*, inače poznata krčma u Firenci, podsjeća na Bagdad; *Parione* je firentinska četvrt; *Sardigna* je predgrađe Firence uz rijeku Arno. I u ostatku svoje propovijedi fra Cipolla navodi brojne igre riječi, dvosmislice i besmislice, često posve neprevedive.

²³ Bospor, ili možda otok San Giorgio kod Venecije.

²⁴ Tal. *truffa* = krađa, prevara; *buffo* = šala, lakrdija.

²⁵ Tal. *menzogna* = laž, izmišljotina; zemlja Lagarija.

naših fratarata, a i onih drugih redova, koji su svi omrznuili oskudicu na koju su se za ljubav Božju obavezali, slabo za tuđe brige brinuli, gdje su slijedili samo svoju korist i nikakav drugi novac tamo nisu trošili osim onoga nekovanog.²⁶ A potom pređoh u zemlju Abruzzi²⁷, u kojoj se muževi i žene u cokulama po planinama penju²⁸, a prasce odijevaju u njihova vlastita crijeva²⁹; i malo dalje nađoh ljude koji kruh na toljagama nose³⁰, a vino u vrećama³¹. Odatle stigoh do Planina glista³², gdje se sve vode nizbrdo slijevaju.³³ I ukratko, toliko sam išao da sam stigao sve do Pastrnjačke Indije³⁴, gdje sam, kunem vam se habitom kojega nosim, vidio kako lete kosiri³⁵, što će teško povjerovati onaj koji ih nije vidio; a da o tome ne lažem svjedok mi je Maso del Saggio³⁶, kojega sam tamo sreo kao velikog trgovca koji je krckao orahe i na malo prodavao ljuste. No ne mogavši pronaći ono po što sam bio otišao, a kako se odatle dalje putuje po vodi³⁷, vraćajući se otuda nađoh se u onim svetim zemljama gdje ljeti hladni kruh vrijedi četiri denara, a topli daju zabadava.³⁸ I tamo nađoh prečasnog oca gospodina Nonmiblasmate Sevoipiaci³⁹, veleštovanog patrijarha Jeruzalema. On mi, iz poštivanja prema habitu baruna gospodina svetog Antuna, kojega sam stalno nosio, htjede pokazati sve svete relikvije koje je kod sebe imao, a bilo ih je toliko da kada bih vam ih htio sve nabrojati ne bih do kraja stigao ni za nekoliko milja; ali ipak, da ne biste ostali neutješni, neke ću vam spomenuti. Najprije mi je pokazao prst Duha Svetoga, čitav i zdrav kakav je nekad bio, pa čuperak kose serafina koji se ukazao sv. Franji, i jedan kerubinov nokat, i rebro Riječi koja je mesom na prozoru postala⁴⁰, i ruho Svete Vjere katoličke, i nekoliko zraka zvijezde koja se ukazala trima mudracima s Istoka, i jednu posudicu znoja koji je oblio svetog Mihovila kada se s vragom hrvao, i čeljust Smrti svetog Lazara⁴¹, i štošta drugo. A kako sam mu svojevrijedno napravio prijepis opisa brda Morello⁴² na prostom⁴³ jeziku, kao i nekoliko poglavlja iz

²⁶ Misi se možda na prodavanje oprosta od grijeha, ili na lažna obećanja.

²⁷ Stvarna gorovita pokrajina u središnjoj Italiji, na jadranskoj obali, glavni grad L'Aquila; premda nije daleko od Toskane, u to je doba tamošnjem prostom puku bila posve nepoznata i pojam egzotičnosti.

²⁸ Možda seksualna aluzija.

²⁹ Tj. prave kobasice.

³⁰ Kruh u obliku obruča; u Dalmaciji se zvao "kolač". I ovo je mjesto možda seksualna aluzija.

³¹ Odnosno u mjehovima.

³² Opet dvosmislena igra riječi: *montagne de' bachi* znači Planine buba, kukaca ili glista (*bakula*), a *montagne de' Baschi* - Baskijske planine. Baskiju Boccaccio spominje kao egzotičnu i daleku zemlju i u noveli VIII, 3 (v. bilješku 36).

³³ U ovih nekoliko rečenica fra Cipolla navodi posve obične stvari kao neobične.

³⁴ Pastrnjak (tal. *pastinaca*) je "bijela mrkva", začinska biljka, korijena sličnog mrkvi a lista celeru.

³⁵ Talijanski *pennati*, što može značiti i perjanici (ili pridjev, pernati).

³⁶ Firentinski vragolan, glavni lik novele VIII, 3 (o heliotropu) i novele VIII, 5.

³⁷ Može značiti i: ali kako se tamo ide po vodu, ugrabiti vodu.

³⁸ Igra riječi: može značiti i "a vrućinu daju ni za šta".

³⁹ "Neuznemiravajte me Akovamdrago".

⁴⁰ Igra riječima: talijanski *fatti alle finestre* je iskrivljeno od latinskoga *factum est*.

⁴¹ Prikazivala se na slikama u liku kostura.

⁴² Planina u blizini Firence; *piagge di Monte Morello* može značiti i padine ili plaže brda Morello; dakle u toj igri riječima dao mu je kopiju padina planine, a ne prepisane stranice.

⁴³ Na vulgarnom, pučkom, tj. talijanskom jeziku.

Caprezija⁴⁴, koje je dugo vremena tražio,⁴⁵ učini me dionikom svojih svetih relikvija, te mi darova jedan zub svetog Križa i, u jednoj posudici, nešto zvuka zvona iz Salomonovog hrama, i pero anđela Gabrijele, o kojemu sam vam već govorio, i jednu od cokula sv. Gherarda Villamagnanskog (kojega sam, nema tome dugo, u Firenci darovao Gherardu di Bonsi, jer je on njegov veliki štovatelj⁴⁶), te mi dade i nešto ugljeklja na kojemu se blaženi mučenik sveti Lovro pekao. Sve sam te stvari ovamo sa sobom pobožno donio, i sve ih još čuvam. Istina je da mi moj glavari nije dopustio da ih pokažem, dok se sam nije uvjerio jesu li prave ili nisu. Ali sada mi je, zbog nekih čuda koja su se po njima dogodila i zbog pisama koja je dobio od patrijarha i koja su ga uvjerila, dao dopuštenje da ih pokazujem; a ja ih, jer se bojim povjeriti ih nekome drugome, uvijek sa sobom nosim. Istina je da pero anđela Gabrijele, da se ne bi oštetilo, nosim u jednoj škrinjici, a ugljen na kojemu se pekao sveti Lovro u drugoj; one su toliko međusobno slične da često uzmem jednu umjesto druge, što mi se i sada dogodilo. Tako sam, uvjeren da sam ponio škrinjicu u kojoj je pero, zapravo ponio onu u kojoj je ugljen. Ne mislim da je to bila pogreška, nego mi se čini da je to bila volja Božja i da je On sam stavio škrinjicu s ugljenom u moje ruke, jer sam se upravo sjetio da je blagdan svetog Lovre za samo dva dana od danas. I stoga je Bog, želeći da pokazujući vam ugljen na kojima se on pekao u vašim dušama potpirim pobožnost koju prema njemu morate imati, nije učinio da ponesem pero, kako sam to htio, nego blagoslovljeni ugljen ugašen sokom toga presvetoga tijela. I zato, blagoslovljena moja djeco, skidajte kape i skrušeno priđite da biste ga vidjeli. Ali najprije želim da znate da koga god s ovim ugljenom dotaknem u znaku križa, cijele ove godine može biti siguran da ga vatra neće dotaknuti a da to ne osjeti."

I nakon što je to rekao, pjevajući jednu pohvalnicu svetom Lovri otvori škrinjicu i pokaže ugljen, kojega je potom glupo mnoštvo s pobožnim divljenjem gledalo, pa potom nagrnulo prema fra Cipolli kojega su, dajući mu veće milodare nego ikad prije, svi molili da ih dotakne onim ugljenom. Tako je fra Cipolla, uzevši ugljen u ruke, po njihovim bijelim košuljama i po prslucima i po ženskim koprenama počeo crtati križeve velike koliko je god mogao, tvrdeći da se sve ono ugljena što se na crtanje križeva potroši potom ponovno u škrinjici stvori, kako je to već mnogo puta iskusio.

I tako je, uz veliku vlastitu korist, sve Certaldane prekrstio, te spretnom domišljatošću nasamaro one koji su njega, otevši mu pero, htjeli nasamariti. Oni su mladići bili na propovijedi i kada su čuli kako se opet izvukao, kakvim dalekosežnim mislima i kojim riječima, toliko su se smijali da su im se vilice iščušile. Nakon što se puk razišao, otišli su k njemu, te su mu uz najveće veselje na svijetu razotkrili što su učinili, a potom mu vratili njegovo pero, koje mu je sljedeće godine donijelo ništa manje koristi negoli ugljen toga dana.

---

⁴⁴ Prema nekima izmišljeno ime, prema drugima se odnosi na u to doba popularno šaljivo djelo nazvano *Caprone (Jarac)*, a prema trećima iskrivljeni izgovor imena Lukrecije (Tit Lukrecije Kar, 99. - 55. pr. Kr., starorimski pjesnik).

⁴⁵ Po nekim se tumačenjima i ovdje, pri spominjanju prijepisa / kopija možda radi o seksualnoj (homoseksualnoj?) aluziji, ali je mjesto nejasno.

⁴⁶ Oba spomenuta Gherarda su povijesne osobe.

SEDMI DAN - DESETA NOVELA

Dvojica iz Siene vole gospu koja je ujedno i kuma jednome od njih: kada jedan kum umre, ukaza se drugome kako je i obećao te mu ispriča o boravku na onome svijetu.

Dužnost pripovijedanja preosta još samo kralju;¹ koji nakon što vidje da se gospe utišaše u tuzi za nevinim, a posjećenim stablom kruške, započe:

- Jasna je stvar da svaki pošten kralj prvi mora poštivati zakone koje sam uspostavi, a ako čini suprotno, ne smije se smatrati kraljem već slugom koji zaslužuje kaznu: u takav grijeh i prijekor sam ja, vaš kralj, skoro prisiljen upasti. Istina je da sam jučer donio zakon o našem današnjem pripovijedanju s namjerom da upravo danas ne koristim svoju povlasticu, nego podvrgnuvši se s vama tom zakonu, pripovijedam o istome o čemu ste svi vi pripovijedali.² Ali ne samo da se pripovijedalo sve što sam i ja zamislio, nego se povrh toga još mnogo drugih jako lijepih zgoda pričalo, da se sada ja, koliko god prevrtao po sjećanju, ne mogu niti prisjetiti niti poznajem nešto što bih na tu temu mogao reći a da bude jednako prethodno rečenome. Budući da se moram ogriješiti o taj zakon koji sam upravo ja donio, spreman sam primiti kaznu koju mi prema zaslugama odredite, te ću se vratiti svojoj povlastici. I kažem da novela koju je ispričala Elissa o kumu i kumi zajedno s nepromišljenosti stanovnika Siene ima takav utjecaj na mene, predrage gospe, da vam, ostavljajući blesave muževe koje su njihove mudre žene nasamarile po strani, ispričam jednu malu novelu o njima: iako sadrži mnogo stvari u koje ne treba vjerovati, barem je zabavna za slušanje.

Bila dakle u Sieni dva mladića iz naroda, jedan se zvao Tingoccio Mini, a drugi Meuccio di Tura³. Stanovali su u predjelu Porta Salaia⁴ i gotovo ih se nije moglo sresti odvojene, te se stoga činilo kako su se mnogo voljeli. I pohodeći, kao što ljudi običavaju, crkve i molitve, više puta su čuli o slavi i nevolji preminulih duša na drugome svijetu koje ih očekuju prema njihovim zaslugama; o tome su željeli znati više, ali ne pronašavši načina, obećahu jedno drugome da će se onaj koji prvi umre, ako uzmogne, vratiti drugome ispričati to što ga zanima; i zapečate to zakletvom.

Obećavši to jedan drugome, nastaviše se družiti, kao što je rečeno, no dogodi se da se Tingoccio pokumi s Ambruogiom Anselminijem⁵, koji je bio nastanjen u Camporeggiu⁶

---

¹ Članovi družbe predvodnika koji određenog dana vodi pripovijedanje nazivaju kraljem ili kraljicom (v. Uvod u prvi dan).

² Dioneo, koji obično priča desetu priču svakog dana, ima zbog svoje vesele naravi povlasticu pričati priču o bilo kojoj temi. Mnogi komentatori smatraju da Dioneo izražava stavove samog Boccaccia.

³ Mini i Tura su bile obitelji nastanjene u Sieni.

⁴ Porta Salaia se nalazila na mjestu današnje ulice Via di Fontebranda.

⁵ Ambruogio je još jedno poznato prezime u Sieni.

⁶ Predio Siene.

te je imao sina s jednom ženom koju su zvali gospa Mita. I Tingoccio je ponekad s Meuccioom posjećivao tu svoju kumu, koja bijaše prelijepa i draga žena, i unatoč kumstvu zaljubi se u nju. A slično se dogodi i Meucciu; veoma mu se sviđala, i još čuvši kako je Tingoccio hvali, i on se zaljubi u nju. A tu ljubav skrivaše jedan od drugoga, ali ne iz istog razloga: Tingoccio se bojao otkriti Meucciu svoju zaljubljenost jer mu se činio grijeh voljeti kumu i sramio bi se da je to itko saznao; Meuccio ne iz tog razloga, već što je bio primijetio da se ona sviđala Tingocciju, te je stoga govorio: "Ako mu to otkrijem, bit će ljubomorana na mene, a budući da joj on može govoriti što želi jer joj je kum, mogao bi me ocrniti pred njom, a na taj način nikada od nje neću dobiti ono što priželjkujem."

Tako su dvojica voljela kao što je navedeno, a zatim se dogodi da je Tingoccio, kojem je bilo lakše otkriti gospi sve svoje želje, a bio je jak i na riječima i na djelima, od nje dobio za čim je čeznuo; Meuccio to primijeti, i premda mu je bilo žao, ipak se nadao da će jednom i on ostvariti svoju želju, a kako Tingocciju ne bi pružio povoda da mu to pokvari ili mu se ispriječi u ostvarenju nauma, nastavi se pretvarati da ništa ne primjećuje.

Zaljubljena bijahu tako dva prijatelja, jedan sretnije od drugoga, a onda se dogodi da je Tingoccia snašla bolest, jer pronašavši u kuminu posjedu tako plodnu zemlju⁷, mnogo ju je kopao i mnogo obrađivao; bolest se u svega nekoliko dana pogorša i, ne mogavši je zaustaviti, on preminu. Treći dan nakon smrti, možda prije nije ni uzmogao, dođe on, kako je dao obećanje, jedne noći u Meuccijevu sobu gdje je ovaj čvrsto spavao i zazva ga. Probudivši se, Meuccio reče: "Tko si ti?"

Ovaj mu odgovori: "Ja sam Tingoccio i prema obećanju koje sam ti dao vratio sam se ispričati ti novosti s onoga svijeta."

Ugledavši ga, Meuccio se malo uplaši, ali, ohrabrivši se, reče: "Dobro mi došao, brate moj!", a zatim ga upita je li izgubljen.

Tingoccio mu odgovori: "Izgubljene su stvari koje se ne pronalaze: kako bih dakle ja bio izgubljen ako se nalazim ovdje?"

"Ah", reče Meuccio, "nisam tako mislio: pitao sam te jesi li među grešnim dušama kažnjenim paklenim ognjem."

Tingoccio mu odgovori: "To ne, ali sam u jako strašnim i teškim mukama zbog grijeha koje sam počinio."

Tada Meuccio upita Tingoccia kojim se točno kaznama na onome svijetu kažnjava svaki od počinjenih grijeha i Tingoccio mu ih sve navede. Potom ga Meuccio upita može li ovdje za njega neku uslugu učiniti. Tingoccio mu potvrdi, pa zatraži da uplati za njega mise i molitve te daruje milodara, jer to je drago svima na onome svijetu; Meuccio mu odgovori da će to rado učiniti.

I već je Tingoccio bio na odlasku, kada se Meuccio sjeti kume i podignuvši glavu reče: "Sada se sjetih, o Tingoccio: za kumu s kojom si lijegao dok si bio na ovome svijetu, koju kaznu si na onome dobio?"

Tingoccio mu odgovori: "Brate moj, kada sam došao onamo, sretoh jednog koji je znao sve moje grijeha napamet, te mi je naredio da odem na mjesto gdje sam u velikoj mucu oplakivao svoje grijeha i pronašao mnoge drugove osuđene na istu kaznu; i dok sam bio među njima, sjetih se što sam imao s kumom i očekivao sam za to mnogo veću kaznu od one koja mi je bila dana; unatoč velikom i užarenom ognju drhtao sam od straha. Kada to opazi jedan što je stajao uz mene, reče mi: 'Što zgriješio si ti više od ostalih ovdje, da

---

⁷ Radovi na polju u dvosmislenom značenju upućuju na seksualnu aktivnost.

drhtiš u vatri?' 'O', odgovorih mu ja, 'prijatelju moj, jako se bojim suda koji iščekujem za veliki grijeh koji počinih.' On me tada upita o kojem je grijehu riječ. Ja mu na to odvratih: 'Grijeh bijaše da sam sa svojom kumom spavao, i to toliko često da sam se sav istrošio.' On se iza toga krene izrugivati, pa mi reče: 'Hajde, budalo, nemoj strahovati, ta ovdje se ne vodi nikakvog računa o kumama!', a ja se, čuvši to, umirim." Tingoccio dovrši, a već je svitalo, i reče: "Meuccio, ostaj s Bogom, jer se ne mogu više ovdje s tobom zadržavati", pa istog trena ode.

Meuccio, čuvši da se na onome svijetu nije vodilo računa o kumama, počeo se smijati svojoj gluposti, jer nekoliko ih je već poštedito; stoga napusti svoje neznanje i u tom pogledu postao mudar. Da je o tome znao fra Rinaldo, ne bi onako pametovao kada je preobratio svoju dobru kumu za svoj užitek⁸.

---

⁸ Odnosi se na treću novelu desetog dana.

OSMI DAN - TREĆA NOVELA

Calandrino, Bruno i Buffalmacco traže heliotrop¹ uz Mugnone. Calandrino pomisli da ga je našao pa se vrati kući natovaren kamenjem; žena mu prigovori, a on je gnjevan izmlati, pa svojim drugovima ispriča ono što oni znaju bolje od njega.

Nakon što završi Panfilova novela, kojoj su se gospe toliko smijale i još se smiju, kraljica naredi Elissi da nastavi, a ona kroz smijeh započne:

- Ja ne znam, drage gospe, hoću li vas svojom novelom, koja je toliko istinita koliko i zabavna, uspjeti toliko nasmijati koliko vas je Panfilo nasmijao svojom, ali ću se potruditi.

U našem gradu, koji uvijek bješe pun novih ljudi i različitih običaja, nedavno življaše neki slikar po imenu Calandrino², priprost i čudan svat koji je najviše vremena provodio s druga dva slikara: jedan se zvao Bruno³, a drugi Buffalmacco⁴. Bijahu uvijek spremni na šalu, ali iznad svega razumni i mudri, i stoga su se često šalili na račun priprostih Calandrinovih navika. U to je vrijeme u Firenci živio jedan mladić drag i uspješan u svemu što čini, lukav i vješt, po imenu Maso del Saggio⁵, koji se, načuvši neke priče o Calandrinovoj naivnosti, odluči našaliti s njim tako da mu podvali ili da ga uvjeri u neku novu izmišljotinu.

Uočivši ga slučajno jedan dan u crkvi San Giovanni⁶ kako pomno promatra slikarije i rezbarije nedavno postavljenog tabernakula⁷ koji se nalazio iznad oltara spomenute crkve, pomisli kako je to mjesto i vrijeme da ostvari svoju namjeru. Pošto nekom svom prijatelju objasni što namjerava učiniti, zajedno se upute k mjestu gdje je Calandrino sjedio sam i, praveći se da ga ne vide, počеше razgovarati o moćima raznog kamenja o kojima je Maso tako vješto govorio kao da je poznati i veliki poznavatelj dragulja. Čuvši taj razgovor, Calandrino načuli uši, te nakon nekog vremena, kada shvati da razgovor nije tajan, ustade i pridruži im se; upravo je to Maso i htio, pa nastavi pričati sve dok ga Calandrino ne upita gdje može pronaći to moćno kamenje. Maso mu odgovori da ga najviše ima u Ber-

---

¹ Magični kamen sličan smaragdu, koji prema vjerovanjima omogućuje čovjeku da postane nevidljiv.

² Calandrino je nadimak Giovanozza Pierina, slikara iz XIV. stoljeća koji je pripadao firentinskoj školi, prije Giotta. Poznat je više kao književni lik naivčine i priprostog čovjeka kojemu se drugi rugaju, pa je njegovo ime u talijanskom jeziku postalo poslovično.

³ Firentinski slikar Bruno di Giovanni d'Olivieri.

⁴ Značajni firentinski slikar Buonamico di Cristofano (1262-1340).

⁵ Firentinski meštar koji je u svojoj radionici okupljao vesele ljude željne zabave.

⁶ Chiesa di San Giovanni Battista je Crkva Svetog Ivana Krstitelja, tj. poznata firentinska krstionica.

⁷ Slikar Lippo di Benivieni je 1313. ukrasio spomenuti tabernakul (mjesto gdje se čuva kalež s hostijom).

linzoni, jednoj baskijskoj zemlji⁸, u dijelu koji se zove Bengodi, gdje se kobasicama veže vinova loza, gdje se uz gusku za jedan novčić dobije i gušče, a tamo se nalazi brdo od naribanog sira parmezana, na kojemu ljudi ne rade ništa drugo doli tijesto i valjuške mijese pa ih kuhaju u kopunovoj juhi i bacaju ih nizbrdo, i tko ih više ulovi, više ih ima; a u blizini teče i potočić bijelog vina, najboljeg što se ikad pilo, bez kapi vode u njemu.

"Ej", reče Calandrino, "to je lijepa zemlja; ali reci ti meni, što čine oni s onim kuhanim kopunima?"

"Pa Baski ih sve pojedu", odgovori mu Maso.

Reče tada Calandrino: "Jesi li ti kada bio tamo?"

Na to mu Maso odgovori: "Ti me pitaš jesam li ja kada tamo bio? Da, kako sam bio jedanput kao da sam bio tisuću puta."

Reče tada Calandrino "A koliko milja ima do tamo?"

Maso odgovori: "I tisućnjak to će proći što pjeva cijele noći."⁹

Calandrino reče: "Onda to mora biti daleko od Abruzza."¹⁰

"Naravno", odgovori Maso, "još i dalje."

Priprosti Calandrino, vidjevši kako Maso to govori smirena lica i bez smijeha, čvrsto povjeruje da je to prava istina i reče: "Predaleko je to za mene, ali da je bliže, sigurno bih jednom pošao s tobom da vidim kako se ti valjušci prave i da ih se najedem. A reci mi ti, sretniče, u ovom kraju nema takva moćna kamenja?"

Maso mu odgovori: "Tu postoje dvije vrste jako moćnog kamenja. Jedno su stijene iz Settignana i Monstiscija¹¹, od kojih se iskleše žrvanj i dobiva se brašno. Upravo zbog toga se kaže da u ovim krajevima milost dolazi od Boga, a žrvnji od Montiscija; ovdje stijena ima u velikom broju, pa su kod nas slabo cijenjene, kao što se kod njih slabo cijene smaragdi, jer su tamo smaragdne gore veće od našeg Morella¹², a sjaje i u ponoć da ti Bog pomogne; i znaj da, kada bi netko isklesao lijepe žrvnje te ih povezao u lanac prije nego što se probuše i odnio ih sultanu, dobio bi sve što bi poželio. Drugo je jedan kamen, koji mi poznavao dragulja zovemo heliotrop, izrazito moćan kamen, jer ako ga nosiš, ne može te nitko ugledati ondje gdje te nema."

Tada Calandrino reče: "To su velike moći; ali što ti misliš, gdje ga se može naći?"

Maso mu odgovori da se može naći uz Mugnone.¹³

Reče Calandrino: "Koliko je velik taj kamen i koje je boje?"

Maso mu odgovori: "Ima ga različitih veličina, neki su veći, neki su manji, ali svi su gotovo crne boje."

---

⁸ Izraz "baskijska zemlja" odnosi se na područje uz obalu Biskajskog zaljeva, tj. zapadnu obalu Francuske i sjevernu obalu Španjolske, dok su "Berlizona" i "Bengodi" izmišljeni nazivi. Prvi povezuje s talijanskom riječi *berlingare* što znači 'brbljati', a drugi s *ben godere* što znači 'jako uživati'. Ovi egzotični i izmišljeni nazivi neodoljivo privlače Calandrina.

⁹ Igra riječi koja zapravo ne znači ništa, ali njome Maso zaintrigira sugovornika.

¹⁰ Abruzzo je regija u središnjoj Italiji.

¹¹ Dva brežuljka u Firenci, s lijeve i desne strane rijeke Arno.

¹² Brdo sjeverozapadno od Firence.

¹³ Rječica u Firenci.

Pošto je Calandrino sve dobro upamtio, praveći se da ima nešto drugo za raditi, rastane se s Masom i odluči potražiti taj kamen, te zaključiti da to neće učiniti bez znanja Bruna i Buffalmacca, koje je naročito volio. Započne potragu za njima, kako bi bez odgađanja i prije nego što ih netko drugi pretekne krenuli u potragu, pa potroši cijelo to jutro tražeći ih. Na kraju, kada je već prošla deveta ura,¹⁴ sjeti se da oni rade u samostanu redovnica iz Faenze¹⁵, pa bez obaziranja na veliku vrućinu ostavi druge poslove i gotovo trčeći dođe k njima i, pozvavši ih, ovako im reče: "Drugovi, ako ćete mi vjerovati, možemo postati najbogatiji ljudi u Firenci, jer koliko sam shvatio od čovjeka od povjerenja, na Mugnoneu se može naći jedan kamen, i tko ga nosi toga nitko ne može vidjeti; zato mi se čini da bismo mi bez odgađanja, prije drugih, trebali otići tamo i potražiti ga. Mi ćemo ga sigurno pronaći jer ja ga poznajem, a kad ga pronađemo, što nam drugo preostaje nego ga staviti u vreću i otići do mjenjačkih stolova, za koje znate da su uvijek puni groševa i fiorina¹⁶, pa uzeti koliko nam se prohtije? Nitko nas neće vidjeti i tako se možemo odmah obogatiti, bez da po cijele dane slinimo zidove kao puževi.

Bruno i Buffalmacco, nakon što su ga poslušali, u sebi se slatko nasmijaše, pa se pogledaše kao da se jako čude i pohvališe Calandrinovu namjeru; a Buffalmacco ga upita kako se zove taj kamen.

Ali Calandrino je, kako ne bješe baš bistar, ime već bilo isparilo iz glave, stoga reče: "Što će nam ime kada znamo njegove moći? Ja bih da mi više ne čekamo, nego da krenemo tražiti."

"Dobro", reče Bruno, "kakav je taj kamen?"

Calandrino reče: "Ima ih različitih veličina, ali skoro svi su crne boje. Mislim da bismo trebali pokupiti sve crne koje vidimo, dok se ne namjerimo na onaj pravi. Zato ne smijemo gubiti vrijeme, idemo!"

Tada Bruno reče: "Čekaj malo", pa se okrene Buffalmaccu i reče: "Meni se čini da je Calandrino u pravu, ali ne mislim da je ovo zgodno vrijeme za to, jer je sunce visoko i upire u Mugnone, i sve se kamenje osušilo pa se čini bijelim, dok se ujutro, prije nego što ih sunce osuši, čini crnim: osim toga, mnogo je danas ljudi iz raznih razloga uz Mugnone, jer je radni dan, i kad nas vide mogli bi shvatiti što kanimo raditi, pa bi mogli i oni isto to učiniti, a kamen može dopasti u njihove ruke, i mi bismo tada uza sav trud ostali bez ičega. Meni se čini, ako se vi slažete, da taj posao treba ostaviti za jutro, kada se bolje razaznaje crno od bijelog kamenja, i to na blagdan kada tamo nema nikoga da nas vidi".

Buffalmacco pohvali Brunov prijedlog, a i Calandrino se složi, te se dogovoriše da će se u nedjelju ujutro sva trojica naći kako bi tražili taj kamen, ali, prije svega, Calandrino ih zamoli da o tome ne govore nikome, jer je njemu bilo rečeno u povjerenju. Pošto se dogovoriše, ispriča im sve o zemlji Bengodi, kunući se da je sve istina. Kada ih Calandrino napusti, oni se međusobno dogovoriše što im je činiti.

Calandrino je nestrpljivo čekao nedjelju ujutro: pa kad ona dođe, ustade se u zoru. Pozva drugove i oni izađoše kroz vrata San Gallo te, spustivši se uz Mugnone, krenuše niz rijeku tražiti kamen. Calandrino, u želji da ga pronađe, stade čas onamo čas ovamo poskakivati, i gdje god bi vidio neki crni kamen, žurno bi ga uzimao i spremao ga u njedra.

---

¹⁴ Deveta ura od izlaska sunca, odnosno oko tri sata poslije podne.

¹⁵ Samostan koji se nalazio izvan starih firentinskih gradskih vrata od Faenze. Pisac i slikar Giorgio Vasari (1511-1574) spominje da je Buffalmacco autor freski u tom samostanu.

¹⁶ Srebrni i zlatni novac.

Drugovi su išli za njim i tu i tamo bi pokupili po koji, ali Calandrino još ne bješe daleko odmaknuo a njedra su mu već bila puna te, zadignuvši skute od gornje haljine, koja mu nije baš bila po zadnjoj modi sašivena,¹⁷ načini prostrano krilo, jer ih sa svake strane zategne kožnim pojansom; ali ubrzo i njega ispuni, pa nakon nekog vremena na sličan načini pregaču od skuta svog ogrtača, koju također napuni kamenjem. Kada Buffalmacco i Bruno uvidješe da se Calandrino natovario i da se vrijeme objeda približilo, prema dogovoru reče Bruno Buffalmaccu: "Gdje je Calandrino?"

Buffalmacco, koji ga je vidio blizu sebe, okrećući se okolo i gledajući sad na jednu, sad na drugu stranu, odgovori: "Ne znam, ali sad je bio ovdje ispred nas".

Reče Bruno: "Maloprije, dakako! Meni se čini da je on sada sigurno kod kuće na objedu, dok je nas ostavio da k'o budale tražimo crno kamenje uz Mugnone."

"Baš je to dobro učinio", reče tada Buffalmacco, "što nas je nasamaro i ostavio, kad smo bili toliko glupi da smo mu povjerovali. Slušaj, tko bi osim nas bio toliko lud i povjerovao da se uz Mugnone može pronaći toliko moćan kamen?"

Čuvši te riječi, Calandrino pomisli da mu je došao pod ruku onaj kamen te da ga zbog njegove moći oni ne vide, iako je stajao pokraj njih. Pa se presretan, ne rekavši im ništa o tome, naumi vratiti kući te, okrenuvši se natrag, krene.

Vidjevši to Buffalmacco reče Brunu: "A što mi radimo? Zašto i mi ne odemo?"

Bruno mu odgovori: "Hajdemo, ali kunem se Bogom da me više nikad Calandrino neće ovako nasamariti; i da mi je sada blizu kao što je cijelo jutro bio, tako bih ga sad pogodio ovim kamenom u petu, da bi se mjesec dana sjećao ove šale." I dok je izgovarao te riječi, zamahne u smjeru Calandrina i pogodi ga kamenom u petu. Trpeći bol, Calandrino podigne nogu i poče otpuhivati, ali ne reče ni riječi i nastavi hodati.

Buffalmacco, uzevši u ruku jedan od oblutaka što ih bješe skupio, reče Brunu: "Gle lijepa oblutka, da mi je ovako njime pogoditi u leđa Calandrina!", i bacivši ga, dobro ga pogodi u leđa. I ukratko, riječ po riječ, išli su od Mugnonea sve do vrata San Gallo gađajući ga kamenjem. Pobacavši na zemlju kamenje što ga sakupiše, zadržase se malo razgovarajući s carinicima, a oni se u dogovoru s njima napraviše kao da ne vide Calandrina i, pucajući od smijeha, pustiše ga da prođe. Ne zaustavljajući se, on se vrati svojoj kući, koja bješe pokraj Canta alla Macin¹⁸. A sreća je toliko išla na ruku njihovoj šali da se Calandrinu, dok je išao uz rijeku i potom po gradu, nitko ne javi, a malo ih je i sreo, jer su gotovo svi bili na objedu.

Stigne, dakle, Calandrino onako natovaren svojoj kući, a njegova žena Tessa¹⁹, lijepa i valjana gospa, slučajno bješe navrh stupa i pomalo srdita što ga tako dugo nema, čim ga ugleda, poče ga koriti: "Napokon je i tebe vrag donio! Svi su već objedovali, a ti tek sad dolaziš!"

Čuvši to i spoznavši da ga ona vidi, Calandrino pun tuge i jada poče vikati: "Jao, nevoljo, baš si se tu našla? Upropastila si me, ali vjere mi Božje platit ćeš mi za to!" Pošto se popne uza stepenice i istovari kamenje što ga bješe donio, srdit krene prema ženi, zgrabi je za pletenice i baci je na pod, a zatim je rukama i nogama izudara po cijelom tijelu koliko

---

¹⁷ U izvornom tekstu: *della gonnella che all'analda non era*; pridjev *analda* odnosi se na belgijsku pokrajinu Hainaut (tal. Analdo), poznatu po kvalitetnoj robi.

¹⁸ Na uglu firentinske ulice Ginori i Via Guelfa, nedaleko od crkve San Lorenzo.

¹⁹ Skraćeno od Contessa, ime vrlo popularno u Toskani.

je mogao; i toliko joj šaka i bubotaka dade da joj ni jedna dlaka na glavi nije ostala čitava. Nije joj pomoglo ni što ga je sklopljenih ruku molila da joj se smiluje.

Pošto su se Buffalmacco i Bruno sa stražarima na vratima nasmijali do suza, laganim korakom stadoše izdaleka slijediti Calandrina. Stigavši pred njegov ulaz, začuše kako tuče svoju ženu, pa se naprave kao da su sad stigli i pozovu ga. Calandrino, sav uznojen, zadihan i crven, javi im se kroz prozor i zamoli ih da dođu gore k njemu. Oni se tobože ljutiti popeše gore i vidješe sobu punu kamenja, u jednom kutu raščupanu, razderanu, svu plavu i pretučenu ženu kako od boli plače, a u drugom kraju Calandrina kako raspojan i dišući izmoreno, sjedi.

Kad to vidješe, rekoše: "Što je to, Calandrino? Namjeravaš nešto zidati kad si toliko kamenja donio?" Zatim dodaše: "A što je gospi Tessi? Čini se da si je tukao? Što se to dogodilo?" Calandrino, izmoren od težine kamenja, i od gnjeva što je ženu tukao, i od žalosti što mu se sreća tako narugala, nije mogao k sebi doći da im odgovori. Nakon nekog vremena, Buffalmacco opet reče. "Calandrino, ako si zbog nečega drugog ljut, nisi zato s nama morao tako postupati, prvo nas nagovoriti da s tobom tražimo dragocjeni kamen, a onda, ne rekavši ni zbogom, ni pomozbog, kao dva glupana nas uz Mugnone ostaviti; jako si nas uvrijedio, ali to ti je zadnji put da si nam podvalio."

Na te riječi Calandrino skupi snagu i odgovori: "Drugovi, ne ljutite se, bilo je drugačije nego što mislite. Jao meni kukavnom, našao sam bio taj kamen! Želite da vam istinu ispričam? Kad ste prvi put jedan drugog za mene pitali, ja nisam ni deset lakata od vas udaljen bio, pa, videći vas kako odlazite, a mene ne vidite, sve do kuće sam išao ispred vas." Pa krenuvši od početka sve im do kraja isповijedi što su oni učinili i rekli i pokaza im kako mu je kamenje ozlijedilo leđa i petu, pa nastavi: "I velim vam, kad dođoh do gradskih vrata s ovim kamenjem što ovdje vidite u njedrima, nitko mi ništa nije rekao, a dobro znate kako su napasni i dosadni oni stražari što svuda zabadaju svoj nos; osim toga, putem sam sreo nekoliko svojih kumova i prijatelja koji me uvijek pozdrave i pozovu na piće, a nijedan mi ni riječi nije kazao, kao da me ne vide. Na kraju, kad stigoh kući, ovaj vrag od proklete žene pojavi se ispred mene i vidje me, zato što, kako sami znate, po ženi svaka stvar gubi svoju moć²⁰; tako vam ja, koji sam mogao biti najsretniji čovjek u Firenci, postadoh najnesretniji, stoga sam je na mrtvo ime isprebijao, a ne znam što me drži da joj i žile ne prerežem. Proklet bio čas kad sam je prvi put vidio i kad je u ovu kuću stupila!" I tako gnjevan htjede ustati i opet je tući.

Slušajući to, Buffalmacco i Bruno su se pretvarali da se čudom čude i potvrđivali su sve što je Calandrino pričao, ali su se jedva suzdržavali da ne prasnu u smijeh, ali kad opaziše kako bijesan ustaje da opet tuče ženu, stadoše ispred njega i zadržāše ga, govoreći mu da nije kriva žena nego on sam, jer je znao da sve stvari gube svoju moć zbog žene, a nije joj bio rekao da pazi i da ne izlazi pred njega taj dan. Sigurno ga je sam Bog učinio nepreznim jer mu je tako bilo suđeno, zato što u duši bješe odlučio prevariti svoje drugove, kojima je bio dužan pokazati kamen čim je bio spoznao da ga je pronašao. I nakon duga razgovora, jedva jedvice izmiriše jadnu ženu s njim i, ostavivši ga tužna u kući punoj kamenja, odoše.

---

²⁰ Vjerovanje povezano s biblijskom pričom o Adamu i Evi, koja je u Zemaljskom raj u poslušala zmiju, uzela jabuku i uništila čovjekovu prvobitnu sreću.

OSMI DAN - OSMA NOVELA

Družila se dvojica prijatelja: jedan spava sa ženom drugoga; drugi, primijetivši to, natjera svoju ženu da prvoga zatvori u škrinju, nad kojom, dok je prvi bio unutra, drugi sa ženom prvoga vodi ljubav.

Teško i bolno bijaše gospama slušati o Eleninim nevoljama, ali kako prosudiše da ih je dijelom pravedno i zaslužila, suosjećanja u njima nestade, koliko god da su smatrale da je učenjak bio krut i nepokolebljiv, pa čak i okrutan. No budući da je Pampinea stigla do kraja, kraljica naloži Fiammetti da nastavi, a ona, voljna poslušati je, reče:

- Drage gospe, čini mi se da vas je strogost uvrijeđenog učenjaka bocnula, pa cijenim da bi bilo prikladno da vaše nemirne duhove omekšam nečim što je ugodnije; i zato vam namjeravam ispričati jednu malu novelu o jednom mladiću koji je blage duše otprio uvredu i koji se osvetio na umjereniji način. Iz nje ćete moći shvatiti da bi svakome tko se želi osvetiti trebalo biti dovoljno magarcu vratiti milo za drago kako je zaslužio i pri tom ne premašiti prikladnost osвете pa povrijediti tako da se primljena uvreda nadmaši.

Znajte dakle da su u Sieni, kako sam čula, bila dva vrlo imućna mladića iz dobrih pučkih obitelji, od kojih se jedan zvao Spinelloccio Tavena, a drugi Zeppa di Mino, te su živjeli u dvjema susjednim kućama u Cammolliji.¹ Ta su dva mladića stalno zajedno bili i, sudeći barem prema onome što su pokazivali, jako su se voljeli, čak kao da su braća; a i svaki je od njih imao vrlo lijepu ženu. Dogodi se tako da se Spinelloccio, boraveći mnogo u Zep-pinoj kući kad je Zeppe bilo i kad ga nije bilo, toliko zbližio sa Zeppinoom ženom da je otpočeo s njom i spavati; i nastaviše oni s time neko duže vrijeme a da nitko nije primijetio. Nakon dosta vremena, kada je Zeppa jednoga dana bio kod kuće a da to njegova žena nije znala, Spinelloccio ga dođe potražiti. Žena reče da nije kod kuće, na što Spinelloccio odmah ode gore, te našavši ženu u dnevnoj sobi i misleći da nikoga drugoga nema, počne je odmah ljubiti, a i ona njega. Zeppa, koji je sve to vidio, ne reče ni riječi, nego se pritaji da vidi dokle ta igra može ići, te uskoro vidje svoju ženu i Spinelloccija kako zagrljeni odlaze u spavaću sobu i u njoj se zaključavaju; zbog toga se jako rasrdi. Ali znajući da se vikanjem ili čime drugim njegova uvrijeđenost neće umanjiti nego će se samo povećati njegova sramota, stade razmišljati kako da se zbog ovoga osveti, na neki način da se njegova duša umiri a da se ipak za sve ne dozna. I nakon dugog razmišljanja učini mu se da je našao pravi način, te ostade skriven dok je Spinelloccio bio s njegovom ženom.

Kada je ovaj izašao, uđe on u sobu gdje nađe ženu, koja još uvijek nije stigla popraviti veo na glavi kojega joj je Spinelloccio šaleći se skinuo, pa joj reče:

"Ženo, što to radiš?"

Na to mu žena odgovori: "Zar ne vidiš?"

---

¹ Cammollia ili Camollia je četvrt, ulica i gradska vrata u Sieni.

Zeppa reče: "Da, dobro, da; a vidio sam i nešto drugo, što nisam želio vidjeti!", te otpoče s njom dugačak razgovor; a ona mu, s najvećim strahom i nakon mnogo izmotavanja, prizna o svojoj bliskosti sa Spinellocciom sve ono što nije mogla poreći, te ga plaćući počne moliti za oprost.

Na to Zeppa reče: "Gledaj, ženo, sagriješila si. Ako želiš da ti oprostim, učinit ćeš točno ono što ti naredim, a to je ovo: želim da Spinellocciju kažeš da sutra ujutro u treću uru² nađe neki razlog da ode od mene i dođe ovdje k tebi; pa kada on bude ovdje, ja ću se vratiti, a ti, kada me čuješ, učini ga da uđe u ovu škrinju i zaključaj ga unutra. Kada to napraviš reći ću ti što moraš raditi dalje. Ali radeći to nemoj se ni malo bojati, jer ti obećajem da mu neću napraviti nikakvo zlo." Žena, da bi ga udobrovoljila, reče da će tako postupiti, te tako i napravi.

Sljedećeg dana, kada su Zeppa i Spinelloccio zajedno bili, oko treće ure, Spinelloccio, koji je Zeppinoj ženi bio obećao da će joj u taj sat doći, reče Zeppi: "Danas moram objedovati s jednim drugim prijateljem, a ne želim da me čeka, pa zato ostaj zbogom".

Reče Zeppa: "Nije on na objedu u ovo vrijeme."

Spinelloccio reče: "Nema veze; moram uz to s njim govoriti o jednom svom poslu, za kojega ga trebam, pa moram doći na vrijeme."

Ode dakle Spinelloccio od Zeppa, pa otišavši zaobilaznim putem dođe kući njegovoj ženi; i čim su ušli u sobu, vrati se Zeppa. Kada ga je žena čula, pretvarajući se da se jako prestrašila, nagovori Spinelloccija da uđe u onu škrinju kako joj je muž rekao da mora, zaključa ga i izađe iz sobe.

Zeppa je, ušavši, upita: "Ženo, je li gotov objed?"

Žena odgovori: "Da, već jest."

Zeppa na to reče: "Spinelloccio je jutros otišao na objed nekom svom prijatelju a svoju je ženu ostavio samu; otiđi do prozora i pozovi je da dođe s nama objedovati."

Žena, bojeći se za sebe, zbog čega je postala jako poslušna, učini to što joj je muž naredio. Spinellocciova im žena, nakon što ju je Zeppina žena dugo nagovarala, dođe, pošto je čula da joj muž neće doći na objed. A čim je došla Zeppa joj stane navelike udvarati te, prisno je primivši za ruku, naredi tiho svojoj ženi da ode u kuhinju. Ovu drugu odvede u sobu, u kojoj se, pošto su ušli, okrene i zaključa iznutra vrata. Kada je žena vidjela da je iznutra zaključao sobu, reče: "Jao meni, Zeppa, što ovo treba značiti? Dakle radi ovoga ste me pozvali? Onda, je li to ljubav koju gajite prema Spinellocciju, i vjerno prijateljstvo koje imate?"

Na to Zeppa, došavši do škrinje u kojoj je bio zaključan njezin muž i čvrsto je držeći, reče: "Gospo, prije nego li se nastaviš buniti, poslušaj što ti želim reći. Volio sam i još volim Spinelloccija kao brata; ali jučer sam, a da on to ne zna, otkrio da je povjerenje koje sam u njega imao on tako iskoristio da s mojom ženom spava baš kao i s tobom. Sada mu, zato što ga volim, ne namjeravam napraviti ništa drugo nego ono čime je on mene uvrijedio: on je imao moju ženu, a ja namjeravam imati tebe. A ako ti to ne želiš, neka zna da će nastradati, jer ne namjeravam ostaviti ovu uvredu nekažnjenom. Učinit ću mu nešto što ni tebi ni njemu neće biti drago."

Žena, kada je to čula i nakon mnogo Zeppinih uvjeravanja, povjerovavši mu, reče: "Zeppa moj, ako se ta osveta mora izvršiti nada mnom, ja sam spremna, ali mi molim te obe-

---

² U to se doba vrijeme računalo od izlaska sunca; treća ura dana je dakle oko devet sati ujutro.

čaj da se zbog toga što moramo učiniti neću posvaditi s tvojom ženom, jer ja, bez obzira na to što mi je učinila, namjeravam ostati s njom u dobre."

Na to Zeppa odgovori: "Sigurno ću tako učiniti, a osim toga ću ti darovati jedan tako vrijedan i lijep dragulj, bolji od svih koje imaš". I rekavši to, zagrla je i počne je ljubiti, te je pognu na škrinju u kojoj je njezin muž bio zaključan, pa se tu do mile volje s njom zabavljao, a i ona s njim.

Spinelloccio, koji je bio u škrinji i čuo sve što je Zeppa rekao i njegova žena odgovorila, a potom čuo i trevižanski ples³ kojega su otplesali na poklopcu, osjetio je takvu veliku bol da je mislio da će umrijeti. A da se nije bojao Zeppa, ženi bi bio rekao takve grozne psovke, onako zatvoren. No tada, prisjetivši se da je ta gadost od njega počela i da je Zeppa imao pravo napraviti to što je napravio, te se prema njemu ponio čovječno kao prijatelj, u sebi reče da će Zeppi biti još bolji prijatelj, ako on to bude htio.

Zeppa, zadovoljivši se do mile volje sa ženom, siđe sa škrinje, a kada ga žena upita za obećani dragulj, on otvori vrata sobe i pozove svoju ženu, koja ništa drugo nije rekla nego: "Gospodo, vratili ste mi kruh za tortu", i to smijući se.

Na to Zeppa reče: "Otvori ovu škrinju", a ona to učini: u njoj joj Zeppa pokaže njezinog Spinelloccija.

Teško je reći tko se od njih više sramio, Spinelloccio vidjevši Zeppu i znajući da Zeppa zna što je on činio, ili žena vidjevši svoga muža i znajući da je on čuo i osjetio što je ona na poklopcu radila.

Na to Zeppa reče: "Evo dragulja kojega ti darujem."

Spinelloccio, izašavši iz škrinje, bez mnogo riječi reče: "Zeppa, sad smo izjednačeni, i zato je dobro, kako si upravo rekao mojoj ženi, da smo prijatelji kao što smo i bili, pa kako između nas dvojice nema ni jedne druge stvari koju ne dijelimo osim žena, hajde da i to podijelimo."

Zeppa je bio zadovoljan, pa su sve četvoro objedovali u najvećem miru na svijetu, a od tada za uvijek svaka od tih žena je imala dva muža a svaki od njih dvije žene, bez ikakvih pitanja ili sukoba koje bi međusobno imali.

---

³ Ples iz grada Trevisa, živahan i pokretan. Izraz *danza trivigiana* u talijanskom je primio značenje "vođenje ljubavi".

DESETI DAN - PETA NOVELA

Gospa Dianora zatraži od gospara Ansalda vrt jednako lijep u siječnju kao i u svibnju. Gospar Ansaldo uredi stvar s nekim vračem i stvori joj ga. Muž te gospe joj dopusti da udovolji želji gospara Ansalda, koji je, čuvši o muževoj širokogrudnosti, razriješi obećanog, a vrač, ne želeći ništa od njega, razriješi gospara Ansalda.

Svaki član vesele družbe već bijaše najvećim pohvalama uzdigao do neba gospara Gentilea, kad kralj¹ naloži Emiliji da nastavi s pripovijedanjem, te ona spremno, a moglo bi se reći i nestrpljivo, ovako započe:

- Nježne gospe, nitko nema pravo osporiti da je gospar Gentile slavno postupio, ali tvrdnju da se ne može još i slavnije postupiti možda i nije teško opovrgnuti, i o tome vam namjeravam u svojoj kratkoj noveli pripovijedati.

U Furlaniji², zemlji koja je, premda hladna, također i pitoma zbog lijepih planina, brojnih rijeka i bistrih izvora, nalazi se grad koji nosi ime Udine³, u kojem je nekad živjela lijepa plemkinja imena Dianora, žena velikog bogatuna koji se zvao Gilberto, čovjeka ljubaznog i ugodnog držanja. I zasluži ta gospa svojim vrlinama da je veoma ljubi plemić ime-na Ansaldo Gradense⁴, čovjek na visokom položaju, nadaleko poznat i po umijeću baratanja oružjem i po ljubaznosti. On je vatreno ljubio i davaše sve od sebe da i ona njega zavoli, te ju je porukama koje joj je često slao navodio na to, ali uzalud mu bješe trud. A kako gospi ne bijahu ugodna vitezova nagovaranja, a i videći da je, iako odbija svaku njegovu molbu, on ne prestaje ljubiti niti nagovarati da mu uzvрати, smisli plan da ga novim i po svom mišljenju nemogućim zahtjevom skine s vrata.

Tako jednog dana nekoj ženi koju je često slao k njoj ovako reče: "Dobra žena, ti si mnogo puta tvrdila da me gospar Ansaldo ljubi više od svega drugog i nudila si mi u njegovo ime divne darove, koje želim da ostanu kod njega, zato što me njima nikad ne bi nagovorio da ga ljubim i da mu ugodim. Ali kad bih mogla biti sigurna u toliku njegovu ljubav kakvom je ti opisuješ, jamačno bih i ja njega zavoljela i učinila bih ono što želi, te stoga, ako mi ostvari ono što ću od njega zatražiti, bit ću voljna udovoljiti njegovim zahtjevima."

Dobra žena reče: "Što je to, gospo, što želite da on učini?"

Gospa odgovori: "Ono što želim je sljedeće: u siječnju koji dolazi želim u blizini ovog grada vrt pun zelene trave, cvijeća i lisnatog drveća, nimalo različit od onog svibanjskog,

---

¹ Članovi družbe predvodnika koji određenog dana vodi pripovijedanje nazivaju kraljem ili kraljicom (v. Uvod u prvi dan)

² U Furlaniji: pokrajina u sjeveroistočnoj Italiji, današnjeg punog naziva Furlanija - Julijska krajina. (tal. Friuli - Venezia Giulia)

³ Udine: danas glavni grad pokrajine Furlanija - Julijska krajina.

⁴ Gradense: prezime je izvedenica od Grado, što je naziv primorskog mjesta u Furlaniji.

a ako ga ne stvori, neka mi više ne šalje ni tebe niti koga drugog, jer ako me nastavi uznemiravati, premda sam to do sad skrivala od muža i svoje rodbine, njima ću se požaliti i nastojat ću ga tako skinuti s vrata."

Čuvši zahtjev i obećanje ljubljene gospe, vitez, iako mu se zahtjev činio teškim i gotovo nemogućim za ostvariti, a shvatio je i da gospa to od njega traži ni zbog kojeg drugog razloga do onog da mu uništi svaku nadu, ipak odluči pokušati učiniti sve što je u njegovoj moći. Posla, stoga, svud po svijetu svoje ljude, da potraže nekog tko bi mu mogao pomoći ili dati kakav savjet, te dođe tako do jednog čovjeka koji reče da će, ako mu se dobro plati, viračarskim vještinama to ostvariti. Gospar Ansaldo dogovori s čovjekom da će mu veliku količinu novca isplatiti i radosno stade čekati određeni rok. Kad dođe zadano vrijeme, iako zima bijaše oštra i sve puno snijega i leda, taj vješt čovjek na nekoj krasnoj livadi u blizini grada umijećima koja je posjedovao učini, tijekom noći uoči prvog siječnja, da sljedeće jutro osvane, prema riječima onih koji su ga vidjeli, jedan od najljepših vrtova koji je itko ikada vidio, pun trave, drveća i raznog voća. Kad oduševljeni gospar Ansaldo vidje ovaj vrt, naloži da mu naberu najboljeg voća i najljepšeg cvijeća, te ih tajno posla ljubljenoj gospi i pozva je da dođe i vidi vrt koji je zatražila, kako bi na taj način spoznala koliko je ljubi i sjetila se obećanja koje mu je dala i zakletvom utvrdila, te da kao poštena žena prione da ga ispuni.

Gospa, vidjevši cvijeće i voće, i čuvši već od mnogih za taj čudesni vrt, pokaja se zbog svog obećanja. Ipak, uz svo kajanje, željna da vidi neobične stvari, skupa s brojnim drugima gospama ode iz grada da vidi vrt i, ne skrivajući svoje čuđenje, mnogo ga pohvali, te se, žalosnija više nego što se to riječima može opisati, vrati kući razmišljajući o onome što je zbog njega dužna učiniti.

Njezina žalost bješe tolika da ju nije mogla dobro prikriti, pa kad stupi u kuću muž, to svakako primijeti i čvrsto odluči doznati uzrok tome. Gospa je od srama dugo šutjela, da bi mu naposljetku, prisiljena, otkrila sve u detalje.

Čuvši to, Gilberto se prvo jako uzruja, a zatim, uzevši u obzir gospinu čistu namjeru, razmisli podrobnije te se okani bijesa i reče: "Dianora, razborita i poštena žena ne bi trebala slušati takve poruke niti se, ma pod kakvim uslovima, pogađati s bilo kim za svoju čast. Riječi koje kroz uši pronalaze svoj put do srca imaju veću snagu nego što to mnogi procjenjuju, a ljubavnicima gotovo sve postaje moguće. Loše si postupila prvo kad si slušala, a zatim i kad si se pogađala za svoju čast, ali stoga što poznajem čistoću tvoje duše, te kako bih te oslobodio stega danog obećanja, dopustit ću ti ono što možda nitko drugi ne bi, a na to me navodi i strah od vrača, kojem bi možda gospar Ansaldo, u slučaju da se narugaš s njim, naložio da nam naškodi. Želim da odeš k njemu i da se, ako ikako budeš mogla, potrudiš, sačuvavši svoju čast, da te razriješi tog obećanja, a ako se drugačije ne bude moglo, podaj mu se ovaj put svojim tijelom, ali nemoj dušom."

Gospa, čuvši muževe riječi, udari u plač i odbi primiti takvu milost od njega. Iako se gospa snažno protivila, Gilbertova želja bi da bude tako, te stoga, u sam cik zore sljedećeg dana, ne kiteći se mnogo, s dvije sluškinje ispred sebe i jednom sobaricom iza sebe, zaputi se gospa u kuću gospara Ansaldo.

Kad gospar Ansaldo ču da mu je voljena gospa došla, začudi se jako, te ustavši i pozvavši vrača k sebi ovo mu reče: "Želim da vidiš kakvo su mi dobro tvoje vještine pribavile", pa je, pošto su joj krenuli u susret, obuzdavši svaki neumjereni nagon, primi s pristojnošću i poštovanjem. Svi zajedno uđoše u lijepu odaju s velikom vatrom, a gospar Ansaldo, ponudivši gospi da sjedne, reče: "Gospo, ja vas molim, ako duga ljubav koju sam prema

vama gajio zaslužuje ikakvu nagradu, neka vam ne bude neugodno otkriti mi pravi razlog koji vas je naveo da u ovo doba ovamo dođete, i još s takvom pratnjom."

Gospa, posramljena i sa suzama u očima, odgovori: "Gosparu, nisu me doveli ovdje ni ljubav koju za vas osjećam ni obećanje koje sam vam dala, već zapovijed mog muža, koji me je, imajući više poštovanja za trud koji ste uložili da ostvarite ciljeve svoje neprimjerene ljubavi negoli za svoju ili moju čast, ovamo poslao. Po njegovoj zapovijedi, spremna sam ovaj put udovoljiti svakoj vašoj želji."

Gospar Ansaldo, ako se isprva i čudio, čuvši gospine riječi, još se više začudi i gane ga Gilbertova širokogrudnost, te se ljubavni žar u njemu poče preobražavati u samilost, pa on reče: "Gospo, ne dao Bog, kad je tako kao što kažete, da upropastim čast onog tko je imao milosti za moju ljubav. Stoga ćete ovdje boraviti koliko budete htjeli, kao da ste moja sestra, a kad god to poželite, slobodno možete otići, pod uvjetom da se svom mužu, na način koji vi držite prikladnim, zahvalite za toliku uljudnost kolika je bila njegova, a mene od sada pa nadalje smatrajte svojim bratom i slugom."

Gospa, pošto ču te riječi, reče veselija nego ikad: "Uzimajući u obzir vaše ponašanje, nikad me ništa nije moglo ponukati da povjerujem da će me, kada dođem ovamo, nešto drugo snaći do ovo što vidim da činite, i na tome ću vam uvijek biti zahvalna." Ubrzo zatim se oprostila s gosparom Ansaldom, te se s poštovanjem ispraćena vratila Gilbertu i ispriča mu što se dogodilo, i tim činom čvrstim i odanim prijateljstvom združila njega i gospara Ansalda.

Vrač, kojem se gospar Ansaldo spremio dati obećanu nagradu, vidjevši Gilbertovu velikodušnost prema gosparu Ansaldu i velikodušnost gospara Ansalda prema gospi, reče: "Ne dao mu Bog da, kad sam već vidio kako je Gilberto širokogrudan i kad je u pitanju njegova čast, a vi kad se radi o vašoj ljubavi, i ja ne budem velikodušan kad je riječ o mojoj nagradi, te stoga, znajući da je ispravno da ona ostane kod vas, želim da tako i bude."

Vitez se zasramio i potrudio se koliko je u njegovoj moći da vrač uzme cijelu nagradu ili bar njezin dio, ali uzalud mu bješe trud, pa kad vrač poslije trećeg dana ukloni svoj vrt i odluči oputovati, otpravi ga u miru Božjem, i, ugasivši u srcu strasnu ljubav prema gospi, ispunjen osta ljubavlju čestitom.

Što sad reći, drage gospe? Hoćemo li više cijeniti gotovo mrtvu gospu i već izhlapjelu ljubav zbog izgubljene nade od ove velikodušnosti gospara Ansalda, koji je ljubio vatrenije nego itko ikad i većom nadom gorio i u svojim rukama držao plijen za kojim je toliko žudio? Budalastim držim vjerovanje da se ona velikodušnost može usporediti s ovom. -

DESETI DAN - ŠESTA NOVELA

Pobjedonosni kralj Karlo Stariji, zaljubivši se u mladu djevojku, zastidje se svojih budalastih misli i nju i njezinu sestru pošteno uda.

Tko bi mogao detaljno prepričati tolike rasprave u koje su se dale gospe oko toga tko je bio velikodušniji, Gilberto ili gospodar Ansaldo, ili vrač, kad je bila riječ o gospi Dianori?¹ Predugo bi sve to trajalo. Kralj,² dopustivši nakratko da se raspravljaju, pogleda u Fiammettu i naloži joj da započne pripovijedanje i tako prekine prepirku, te ona, ne oklijevajući, poče:

- Divne gospe, uvijek sam držala da se u družbama kakva je naša mora tako opširno pripovijedati da prevelika oskudnost poruke koju prenose ispričane zgode ne bi drugima dala povoda za raspravu, a to mnogo više priliči učenicima u školama nego nama, koje jedva da smo za preslicu i vreteno pristale. Stoga, iako sam se možda i premišljala oko jedne druge novele, videći vas kako se oko već ispričanih zgoda raspravljate, okanit ću je se i ispričat ću vam jednu drugu, i to ne o nekom neutjecajnom čovjeku, već o jednom valjanom kralju koji viteški postupi i sačuva svoju čast.

Svaka je od vas mnogo puta čula kako spominju kralja Karla Starijeg ili Prvog,³ zahvaljujući čijem su sjajnom pothvatu, a zatim i slavnoj pobjedi nad kraljem Manfredijem,⁴ iz Firence bili protjerani gibelini, a u nju se vratili gvelfi.⁵ Iz tih se razloga gospodar po imenu Neri degli Uberti,⁶ napustivši grad s čitavom svojom obitelji i s mnogo novca, nije htio nigdje drugdje skloniti do pod okrilje kralja Karla, te, kako bi na samotnom mjestu u miru dočekaio svoj kraj, ode u grad Castellammare di Stabia⁷. Tamo, otprilike na strelomet razdaljine od drugih gradskih naselja, među maslinama, lješnjacima i kestenima kojih je taj predio pun, kupi posjed i izgradi na njemu lijep i udoban dvorac, te kraj njega uzgoji

---

¹ kad je... *Dianori*: gospa Dianora je glavni lik u 5. noveli X. dana.

² *kralj*: Predvodnika pripovijedanja određenog dana članovi družine nazivaju kraljem ili kraljicom (v. Uvod u prvi dan).

³ *Karla... Prvog*: Karlo I. (1226-1285) je osnivač anžuvinske vladarske kuće u Napulju. Poznat je kao Karlo I Anžuvinač i kao Karlo I Sicilijanski. Bio je kralj Sicilije (1266-1282) i kralj Napulja (1282-1285).

⁴ *pobijedi... Manfredijem*: radi se o bitki kod Beneventa koja se odigrala 1266. godine.

⁵ Gvelfi i gibelini bili su dvije suprotstavljene političke struje u središnjoj i sjevernoj Italiji na prijelazu iz 12. u 13. stoljeće. Gvelfi su podržavali pape, a gibelini cara Svetog Rimskog Carstva. Gvelfi su porazili gibeline 1289. godine i tada je počeo sukob između samih gvelfa, odnosno dviju frakcija: crnih gvelfa i bijelih gvelfa.

⁶ *Neri degli Uberti*: poznata firentinskoj gibelinska obitelj.

⁷ *Castellammare di Stabia*: mjesto u talijanskoj regiji Kampaniji, u blizini Napulja.

divan vrt, usred kojeg, budući da je svježje vode bilo u izobilju, sagradi po našem običaju⁸ lijep i bistar ribnjak i lako ga napuni mnogim ribama.

I ničim se drugim gospodar nije bavio do svakodnevnim uljepšavanjem svog vrta, a dogodi se da se i kralj Karlo, kako bi se u periodu velikih vrućina malo odmorio, zaputi u Castellammare, gdje ču za ljepotu gospodar Nerijevog vrta i poželje ga vidjeti. A kad ču čiji je vrt, pomisli kako bi se, zato što je vitez bio na strani njegovih protivnika, trebao prema njemu što ljubaznije postaviti, i poruči mu da iduće večeri želi sa svoja četiri pratioca večerati s njim potajno u njegovom vrtu. To gospodar Neriju bješe vrlo milo pa, pošto zgotovi raskošnu večeru i svojim slugama naloži ono što se trebalo uraditi, što je veselije znao i umio primi kralja u svom divnom vrtu. Kralj, obišavši i pohvalivši cijeli vrt i kuću gospara Nerija, sjede, pošto je oprao ruke, za jedan od stolova postavljenih pokraj ribnjaka, pa naloži grofu Guidu di Monforte⁹, jednom od svojih pratilaca, da mu sjedne s jedne strane, a gospodaru Neriju da mu sjedne s druge, dok ostaloj trojici koji s njim bijahu došli naloži da sjednu prema rasporedu koji je odredio gospodar Neri. Poslužiše ukusna jela, a i vina bijahu izvrsna i skupocjena, dok je posluga slijedila lijep i hvale vrijedan raspored, bez ikakve buke i uznemiravanja, što kralj mnogo pohvali.

I dok je kralj u veselju jeo i uživao u tišini tog mjesta, uđoše u vrt dvije mlade djevojke od nekih četrnaest godina, uvojaka plavih kao zlatne niti, raspuštenih ispod lakog vjenčića od zimzelena, koje u licu više anđelima sličiše, toliko im je bilo nježno i lijepo. Bijahu odjevene u haljine od tankog lana, bijelog kao snijeg na tijelu, koje su od pojasa naviše bile veoma pripijene a naniže su se širile u obliku zvona, duge sve do peta. Ona koja prva uđe nosila je na ramenima dvije ribarske mreže koje je pridržavala lijevom rukom, dok je u desnoj držala dug štap, a druga koja je za njom išla nosila je na lijevom ramenu tavu, a pod tom istom rukom mali snop drva, i u ruci tronožac, dok je u drugoj ruci nosila žaricu ulja i upaljenu luč. Kad ih vidje, kralj se začudi i u neizvjesnosti stade čekati što to znači.

Mlade djevojke pristupiše pristojno i stidljivo kralju i pokloniše mu se, a zatim odoše tamo gdje se ulazilo u ribnjak, i ona koja je držala tavu spusti je na zemlju, a s njom i ostale stvari, pa uze štap što ga je druga držala, te obje uđoše u ribnjak, u kojem im je voda sezala do grudi. Jedan od slugu gospara Nerija odmah naloži vatru i postavi tavu na tronožac, pa nali u nju ulja i stade čekati da mu djevojke dobace ribu. A od njih dvije, dok je jedna pretraživala mjesta gdje je znala da se ribe skrivaju, druga je bacala mrežu, i dok je kralj s velikim užitkom sve to pozorno promatrao, u kratko vrijeme uloviše puno riba. Pošto bi ih ulovile, dobacivale bi ih sluzi, koji ih je skoro žive stavljao na tavu, a zatim, onako kako su ih naučili, počеше loviti najljepše ribe i bacati ih na stol pred kralja, grofa Guida i oca. Ribe su se koprcale po stolu, čemu se kralj jako veselio, te ih je i on uzimao u ruke i ljubazno ih djevojkama natrag bacao, i tako su se neko vrijeme zadirkivali sve dok sluga nije ispržio onoliko koliko mu je bilo naloženo, te je to bilo više kao kakvo međujelo nego kao fina i ukusna hrana, prema naredbama gospara Nerija, iznijeto pred kralja.

Djevojke, ulovivši dosta i vidjevši da je riba pržena, izadoše iz ribnjaka, a tanke bijele haljine im se potpuno priljepiše uz tijelo, ne skrivajući gotovo ništa od njihovih nježnih tijela, pa, pošto je svaka ponovno uzela stvari koje bijahu donijele, prođoše stidljivo ispred kralja i vratiše se u kuću. Kralj, grof i ostali za stolom dugo su promatrali ove mlade djevojke i mnogo su ih u sebi hvalili zbog njihove ljepote i skladne građe, a uz to još i

---

⁸ *po našem običaju*: po firentinskom običaju.

⁹ *Guido di Monforte*: ugledni kraljev podanik.

zbog ljubaznog ponašanja i valjanog odgoja, a najviše se svidješe kralju, koji je, dok su izlazile iz vode, tako pažljivo promatrao svaki dio njihovih tijela, pa sve i da ga je neko tada ubo on to ne bi bio osjetio. I što je više o njima razmišljao, a da ni znao nije tko su ni što su, to je više osjećao da mu se u srcu budi vatrena želja da im se umili, zbog koje sasvim lako shvati da će se zaljubiti ako ne bude oprezan, a ni sam nije znao koja mu se od njih dvije više sviđa, toliko su u svemu bile slične jedna drugoj.

Razmišljao je neko vrijeme o tome, a zatim se obrati gospodaru Neriju i upita ga tko su te dvije gospođice, na što mu gospodar Neri odgovori: "Gospodaru, to su moje kćeri blizanke. Jedna se zove lijepa Ginevra, a drugoj je ime plavokosa Isotta."¹⁰ Kralj ih mnogo pohvali, savjetujući ga da ih uda, a gospodar Neri mu se ispriča što ga zbog položaja u kojem su bili ne može poslušati.

A kad preostade još samo da se donese voće, dođoše dvije djevojke u prelijepim odorama od svile, noseći srebrne tanjure pune raznog voća, onog koje je uspijevalo u tom godišnjem dobu, i postaviše ih pred kralja na stol. Učinivši to, povukoše se malo natrag i zapjevaše melodiju čije riječi počinju ovako:

Tamo gdje dođoh, ljubavi,
Ne bi se moglo lako prepričati.

tako ljupko i uhu ugodno da se kralju, koji ih je s uživanjem opet gledao i slušao, činilo da su svi anđeoski redovi tamo sišli pjevati. Kad otpjevaše svoje, kleknuše i pune poštovanja zamoliše kralja da ih otpusti, a on ih, iako mu je težak bio njihov odlazak, naoko ipak radosno otpusti. Pošto dakle večera bijaše poslužena, kralj i njegova pratnja uzjahaše konje i napustiše gospodar Nerijev dvorac, te se, razgovarajući sad o jednom sad o drugom, vratiše u kraljevsku palaču.

Tamo kralj, koji je skrivao svoju naklonost, ni zbog velikih poslova kojima je bio zauzet nije mogao zaboraviti ljepotu i ljupkost lijepe Ginevre, zbog koje je ljubio i njezinu sličnu sestru, te se tako zapetlja u ljubavne mreže da gotovo ni na što drugo nije mogao misliti pa, hineći raznorazne razloge, sklopi s gospodar Nerijem čvrsto prijateljstvo i stade vrlo često posjećivati njegov lijepi vrt kako bi vidio Ginevru. I ne mogavši to dalje trpjeti, a ne znajući za drugi način, pade mu na um da ne samo jednu već obje djevojke otme ocu, te svoju ljubav i nakanu prizna grofu Guidu.

A grof Guido bijaše valjan čovjek, i ovako mu reče: "Gospodaru, jako me je začudilo to što mi govorite, i to više nego što bi začudilo bilo koga drugog, zato što mi se čini da sam bolje nego itko drugi upoznao vaše navike od vašeg djetinjstva do današnjeg dana. Nikad mi se u vašoj mladosti, u kojoj Amor mora da vas je sasvim lagano probadao svojim strelicama, učinilo nije da ste bili tako obuzeti strašću, te slušajući vas sad kad ste već na pragu starosti, tako mi je novo i neobično što ste se prepustili ljubavi da mi se to pravim čudom čini. I kad bi na meni bilo da vas prekorim, dobro znam što bih vam o tome rekao, uzimajući u obzir da ste još uvijek pod oružjem u novoosvojenom kraljevstvu, među nepoznatim narodom punim prijevara i izdaja, zauzeti velikim i hitnim pitanjima i državnim poslovima, toliko da niste ni počinuli kako treba, i uza sve to da nađete mjesta za zavodljivu ljubav! To ne dolikuje velikodušnom kralju, već plašljivom mladiću. A uz to još, što stvar čini gorom, kažete da ste odlučili oteti obje kćeri onom jadnom vitezu, koji

---

¹⁰ *lijepa... Isotta*: imena kćeri gospara Nerija posuđena su iz književnih djela bretonskog ciklusa.

vam je u svom domu i više nego što su mu mogućnosti dozvoljavale učinio čast, i, kako bi vam još i veću čast učinio, pokazao vam ih je gotovo nage, dokazujući time kolika je njegova vjera u vas i kako čvrsto vjeruje da ste vi kralj a ne grabežljivi vuk. Zar ste tako brzo zaboravili da su vam nasilja nad ženama počinjena za vrijeme Manfredija otvorila ulaz u ovo kraljevstvo? Je li ikada počinjena izdaja koja bi više zaslužila vječnu kaznu od ove kojom vi onome tko vam ukazuje čast njegovu oduzimate, zajedno s nadom i utjehom? Što bi se o vama govorilo da to učinite? Možda mislite da bi za opravdanje bilo dovoljno reći: "Uradio sam to zato što je gibelin?" Je li to pravednost kralja da s onima koji zatraže njegovu zaštitu, o kome god da se radi, na taj način postupa? Podsjećam vas, kralju, da ste veliku slavu stekli kad ste pobijedili Manfredija, ali vredniji je slave onaj tko samog sebe pobijedi, te stoga vi, kome dolikuje druge opominjati, pobijedite sami sebe i obuzdajte svoje nagone, te nemojte takvom mrljom uprljati ono što ste slavno stekli."

Ove se riječi gorko dotakoše kraljeve duše i to ga više rastužiše što je više spoznao njihovu istinitost, te stoga nekoliko puta teško uzdahne i reče: "Grofe, držim da je dobro obučenom ratniku mnogo lakše i ugodnije pobijediti svakog neprijatelja, kolika god da je njegova snaga, nego svoje vlastite nagone, te su me, iako je za taj čin potrebna ogromna patnja i neizmijerna snaga, vaše riječi jako podbole i smatram da mi valja što prije djelima dokazati da, kao što sam sposoban druge pobijediti, isto tako mogu i samog sebe nadvladati."

Nije prošlo mnogo dana od tih riječi a kralj se vrati u Napulj, pa, kako bi samom sebi oduzeo mogućnost da učini nešto podlo, a i kako bi nagradio viteza za čast koju mu bijaše ukazao, iako mu teško bijaše prepustiti drugom ono što je najviše želio za sebe, ipak odluči udati one dvije mlade djevojke, i to ne kao kćeri gospara Nerija, već kao svoje. I na radost gospara Nerija, davši im bez oklijevanja raskošan miraz, lijepu Ginevru udade za gospara Maffea da Palizzi,¹¹ a plavokosu Isottu za gospara Giuglielma della Magna,¹² dva vrlo viteza i plemića visokog roda, pa se, pošto ih je predao njima, u neizmjernom bolu zaputi u Apuliju, gdje je uz trajne napore tako i toliko kinjio svoju okrutnu žudnju da se, raskinuvši ljubavne okove, oslobodi te strasti za ostatak života.

Možda će biti i onih koji će reći da je malen podvig za jednog kralja udati dvije djevojke, i ja ću se s tim složiti: ali ovaj čin je time veći ako znamo da ga je počinio zaljubljeni kralj, udavši onu koju je i sam ljubio, a da nije ubrao od svoje ljubavi ni lista, ni cvijeta, ni ploda. Tako dakle postupi veličanstveni kralj, bogato nagradivši plemenitog viteza, ukazavši veliku čast ljubljenim djevojkama i hrabro pobijedivši samog sebe.

---

¹¹ *Maffea da Palizzi*: nema potvrde da se radi o stvarnom liku.

¹² *Giuglielma della Magna*: radi se o plemiću koji je bio vitez Rajmunda Berengara, sina napuljskog kralja Karla II.